

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS**  
**TEISĖS FAKULTETAS**  
**ADMINISTRACINĖS TEISĖS KATEDRA**

**INGA OGORODNIK**

Vežimo teisės studijų programa 62401S119

**VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ NORMINIO REGLAMENTAVIMO SPRAGOS IR PROBLEMOS**  
Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė -  
Lektorė V. Kosmačaitė

Vilnius, 2008

## TURINYS

|                                                                                                                  |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ĮVADAS .....                                                                                                     | 3  |
| 1. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BENDRA CHARAKTERISTIKA .....                                                                  | 7  |
| 1.1 VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SAMPRATA .....                                                                               | 7  |
| 1.2 VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SUBJEKTAI .....                                                                              | 8  |
| 1.2.1. PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS .....                                                                         | 8  |
| 1.2.2. TIEKĖJAI .....                                                                                            | 11 |
| 1.2.3. VIEŠUOSIUS PIRKIMUS KONTROLIUOJANČIOS INSTITUCIJOS .....                                                  | 14 |
| 2. VIEŠŲJŲ PIRKIMO NORMINIO REGLAMENTAVIMO PAGRINDAI .....                                                       | 20 |
| 3. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ TEISINIŲ SANTYKIŲ KVALIFIKAVIMAS BEI<br>REGLAMENTAVIMO SPRAGOS .....                          | 24 |
| 4. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ NORMINIO REGLAMENTAVIMO SPRAGOS IR PROBLEMOS<br>PAGAL ATSKIRAS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ STADIJAS ..... | 27 |
| 4.1. PLANAVIMO IR ORGANIZAVIMO STADIJA .....                                                                     | 27 |
| 4.1.1. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ KOMISIJOS SUDARYMAS .....                                                                 | 27 |
| 4.1.2. PIRKIMO BŪDO PASIRINKIMAS .....                                                                           | 28 |
| 4.1.2.1. NESKELBIAMOS DERYBOS .....                                                                              | 29 |
| 4.1.2.2. SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI .....                                                                   | 31 |
| 4.1.3. SKELBIMAI APIE PIRKIMĄ .....                                                                              | 32 |
| 4.2. PROCEDŪRŲ VYKDYMO STADIJA .....                                                                             | 35 |
| 4.2.1. KVIETIMAS PATEIKTI PASIŪLYMĄ .....                                                                        | 35 |
| 4.2.2. TIEKĖJŲ KVALIFIKACIJA, VERTINIMO YPATUMAI .....                                                           | 37 |
| 4.2.3. PASIŪLYMŲ VERTINIMAS .....                                                                                | 41 |
| 4.2.4. INFORMACINIŲ PRANEŠIMŲ PASKELBIMAS .....                                                                  | 46 |
| 4.3. PRETENZIJŲ, GINČŲ NAGRINĖJIMO STADIJA .....                                                                 | 47 |
| 4.3.1. PRETENZIJŲ PATEIKIMAS PERKANČIOSIOMS ORGANIZACIJOMS .....                                                 | 47 |
| 4.3.2. TEISMINIAI GINČAI .....                                                                                   | 48 |
| 4.4. SUTARTIES SUDARYMO STADIJA .....                                                                            | 53 |
| 4.5. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ATASKAITŲ TEIKIMAS .....                                                                    | 54 |
| IŠVADOS .....                                                                                                    | 56 |
| PASIŪLYMAI .....                                                                                                 | 58 |
| LITERATŪROS SĄRAŠAS .....                                                                                        | 60 |
| SANTRAUKA .....                                                                                                  | 65 |
| SUMMARY .....                                                                                                    | 66 |
| PRIEDAS NR. 1 .....                                                                                              | 67 |
| PRIEDAS NR. 2 .....                                                                                              | 82 |

## **IVADAS**

### **Temos aktualumas**

Šiuolaikinio viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo pradžia yra siejama su Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimu, kai atsirado būtinybė pritaikyti viešuosius pirkimus reglamentuojančią teisinę bazę prie pasikeitusių ekonomikos sąlygų bei visuomeninių poreikių. Lietuvoje viešieji pirkimai pradėti reglamentuoti 1995 metais, Vyriausybei nutarimu patvirtinus biudžetinėms įstaigoms taikytą laikinąją pirkimų tvarką, o pirmasis Viešųjų pirkimų įstatymas buvo priimtas 1996 metais. Taigi, Lietuvos patirtis šioje srityje yra nedidelė.

Pradėjus derybas dėl įstojimo į Europos Sąjungą, viešųjų pirkimų teisė buvo derinama su Europos Sąjungos direktyvomis, o Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, padidėjo viešųjų pirkimų reikšmė, kartu sudėtingesnis tapo šios srities norminis reglamentavimas. Visa tai sąlygoja būtinybę tobulinti viešuosius pirkimus reglamentuojančią teisinę bazę. Reikia stengtis, kad šių santykių teisinis reguliavimas neatsilikėtų nuo atsirandančių pokyčių, netaptų kliutimi visuomenės raidai. Taigi, Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą procesai padarė didelę įtaką visam viešųjų pirkimų norminiam reglamentavimui.

Šiuo metu viešieji pirkimai sudaro žymią Lietuvos visuomeninio, ūkinio gyvenimo dalį. Pastebima, kad visuomenė vis daugiau dėmesio skiria viešiesiems pirkimams. Tai lemia ir Lietuvos ūkio augimas, ir reikalavimai, siekiant panaudoti Europos Sąjungos paramos lėšas. Svarbu pabrėžti, kad viešųjų pirkimų reglamentavimas yra sudėtingas procesas, keliantis nemažai teorinių diskusijų bei praktinių problemų. Tai lemia ne tik viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų gausa ir dažna jų kaita, bet ir tai, kad reikia nustatyti optimalų santykį tarp reglamentavimo griežtumo ir perkančiosioms organizacijoms paliekamos pasirinkimo laisvės, nustatyti veiksmingą teisėtumo užtikrinimo priemonių sistemą.

### **Probleminės situacijos**

Kaip Lietuvoje taip ir Europos Sąjungoje viešųjų pirkimų rinka nuolat ir ženkliai auga. Trūksta sisteminės ir aiškiai išdėstytos informacijos šia tema. Viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų gausa ir dažna jų kaita, taip pat pagrindinio įstatymo, reglamentuojančio viešuosius pirkimus, t.y. Viešųjų pirkimo įstatymo sudėtingumas lemia dažnai netikslų ir klaidingą šių teisės aktų interpretavimą, praktines klaidas taikant įstatymų nuostatas ir tai savo ruožtu kelia sunkumus vykdant viešuosius pirkimus. Taigi, nors viešųjų pirkimų

reglamentavimu numatyta daug priemonių viešųjų pirkimų skaidrumui, lygiateisiškumui, nediskriminavimui užtikrinti, problemų tikrai netrūksta, o jas lemia ne vien teisės aktų kokybė. Viešųjų pirkimų reglamentavimu yra nustatoma tvarka, kuria viešojo sektoriaus organizacijos turi įsigyti prekes, paslaugas ir darbus. Ši tvarka yra būtina siekiant užtikrinti racionalų valstybės lėšų naudojimą, skaidrią, pasitikėjimą keliančią valstybinių institucijų veiklą. Dažnai neefektyviai vykdomi viešieji pirkimai verčia nagrinėti kylančių problemų priežastis ir bandyti ieškoti galimų sprendimų variantų. Taip pat svarbu užtikrinti lankstumą viešųjų pirkimų reglamentavime, nes tai svarbu tinkamam pirkimų rezultatui pasiekti, ir užtikrinti vykdomų pirkimų teisėtumą. Dažnai neefektyvus viešųjų pirkimų vykdymas verčia nagrinėti iškylančias problemas bei jų priežastis ir ieškoti galimų sprendimų būdų viešuosius pirkimus reglamentuojančios teisinės bazės tobulinime.

Darbas parengtas išnagrinėjus viešuosius pirkimus reglamentuojančius nacionalinės teisės aktus, juos įtakojančias Europos Sąjungos direktyvas. Siekiant nustatyti bei atskleisti viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų trūkumus apžvelgiama teismų praktika bei nagrinėjamos ankstesnės Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijos, taip pat analizuojami Viešųjų pirkimų Tarnybos pateikti duomenys. Tam tikrų viešųjų pirkimų reglamentavimo trūkumų išsamesniam ištyrimui, buvo nagrinėjami viešųjų pirkimų specialistų bei Viešųjų pirkimų įstatymo rengėjų straipsniai.

Darbe nagrinėjamos bei analizuojamos problemos bei spragos viešųjų pirkimų norminiame reglamentavime. Darbą sudaro įvadas, 4 dalys, išvados bei pasiūlymai. Pirmoje dalyje pateikiama viešųjų pirkimų samprata, perkančiosios organizacijos statuso ypatumai, analizuojama tiekėjų teisinė padėtis, atskleidžiamas Viešųjų pirkimų tarnybos vaidmuo viešųjų pirkimų sistemoje, apžvelgiamos jos pagrindinės funkcijos bei teisės. Antroje dalyje svarstomi svarbiausi viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo klausimai. Trečioji dalis skirta viešųjų pirkimų teisinių santykių kvalifikavimo problemoms. Ketvirtoje darbo dalyje analizuojamos Viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo spragos ir problemos pagal atskiras viešųjų pirkimų stadijas. Darbo pabaigoje pateikiamas naudotos literatūros sąrašas bei darbo santrauka lietuvių ir anglų kalbomis.

Atsižvelgiant į magistrinio darbo apimtį reikalavimus, šiame darbe bus nagrinėjamos viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo problemos bei spragos Lietuvos Respublikos nacionalinės teisės aktuose, Europos Sąjungos teisės aktai nebus detaliai analizuojami.

Pradedant tyrimą formuluojama **hipotezė**:

Atskirose viešųjų pirkimų stadijose bei etapuose problemos kyla dėl neaiškaus viešųjų pirkimų reglamentavimo bei pagrindinių viešųjų pirkimų principų ignoravimo.

Šiame darbe:

**Tyrimo objektas**- viešųjų pirkimų norminis reglamentavimas.

**Tyrimo dalykas** – teisinės priemonės ir jų taikymas vykdant viešuosius pirkimus norminių teisės aktų pagrindu.

**Tyrimo tikslas ir uždaviniai:**

**Tyrimo tikslas** - išanalizuoti viešųjų pirkimų institutą, atsižvelgiant į norminį reglamentavimą.

**Tyrimo uždaviniai:**

1. Ištirti viešųjų pirkimų sampratą bei viešųjų pirkimų subjektų teisinę padėtį;
2. Išnagrinėti viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo pagrindus, ribas;
3. Išanalizuoti viešųjų pirkimų teisinių santykių kvalifikavimo ypatumus;
4. Nustatyti viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo spragas ir problemas pagal atskiras viešųjų pirkimų stadijas.

**Pagrindinės sąvokos**

**Viešasis pirkimas** ( angl. Public procurement) prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, atliekamas centrinės, regioninės arba vietinės valdžios institucijos, valstybės įstaigos, o transporto, telekomunikacijų, energetikos ir vandens tiekimo sektoriuose – įmonės, veikiančios pagal specialias ar išimtinės teises.

**Perkančiosios organizacijos** (angl. Contracting Authority) – tai valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijos, įstaigos, kurių veiklą reglamentuoja viešojo teisė, tų institucijų ir/ar įstaigų, kurių veiklą reglamentuoja viešojo teisė, asociacijos.

**Viešojo pirkimo - pardavimo sutartis** (angl. Public sales-purchase contract) - Viešojo pirkimo–pardavimo sutartis (toliau – pirkimo sutartis) –dėl ekonominės naudos vieno ar daugiau tiekėjų ir vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų raštu sudaryta sutartis, kurios dalykas yra prekės, paslaugos ar darbai.

**Tiekėjas** (angl. Supplier) – kiekvienas ūkio subjektas – fizinis asmuo, privatusis juridinis asmuo, viešasis juridinis asmuo ar tokių asmenų grupė, rinkoje siūlantys, galintys pasiūlyti prekių, paslaugų tiekimą, darbų įvykdymą.

Šiame darbe bus naudojami teisinių dokumentų analizės, loginis tyrimo, lyginimo, kritikos ir sintezės bei interviu **mokslinio tyrimo metodai**.

Teisinių dokumentų analizės metodo pagalba buvo ištirti atitinkami Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktai, tiesiogiai susiję su nagrinėjamu klausimu bei tema.

Loginis tyrimo metodas buvo taikomas viso darbo metu: analizuojat viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus bei statistinius duomenis, ieškant viešųjų pirkimų reglamentavimo problemų bei sprendimų, formuluojant išvadas ir pasiūlymus.

Lyginimo metodas taikomas vertinant skirtingų Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijų turinį bei analizuojant Europos Sąjungos šalyse ir Lietuvoje esamas viešųjų pirkimų reguliavimo priemonės, atskleidžiant jų panašumus, privalumus bei trūkumus.

Interviu metodas taikomas siekiant patikslinti tyrimo problemą.

Kritikos metodas taikytas vertinant galiojančią Lietuvos viešųjų pirkimų teisinę reglamentaciją. Be to, pateikiant atskirus problemų sprendimų būdus, remiantis išanalizuotais faktais darbe plačiai taikytas ir sintezės metodas.

# 1. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ BENDRA CHARAKTERISTIKA

## 1.1 VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SAMPRATA

Norint pateikti visapusišką viešųjų pirkimų apibrėžimą, svarbu plačiai apžvelgti šį teisės institutą, neapsiribojant vienos sampratos pateikimu.

Plačiąja prasme, „viešieji pirkimai gali būti suprantami kaip procesas arba kaip tam tikra atitinkamų subjektų (asmenų, perkančiųjų organizacijų) veiksmų visuma ir praktika, kuria užtikrinamas viešasis interesas, o siaurąja prasme – perkančiosios organizacijos poreikiai.“<sup>1</sup>

Gana siaurą viešųjų pirkimų sampratą pateikia Viešųjų pirkimų įstatymas: „Viešasis pirkimas – perkančiosios organizacijos atliekamas ir šiuo įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo-pardavimo sutartį.“<sup>2</sup> Iš apibrėžimo aišku, kad čia svarbiausią vietą užima pats pirkimas, atliekamas remiantis aukščiau minėtu įstatymu. Tačiau ir šiame apibrėžime galima išvelgti viešojo pirkimo, kaip proceso požymių, pirkimas čia nėra siejamas tik su pirkimo momentu ir tai sudaro galimybę taikyti Viešųjų pirkimų įstatymą įvairioms viešųjų pirkimų stadijoms ir etapams. Matome, kad nežiūrint į tai, kad viešieji pirkimai - tai įvairialypis reiškiny, jį pirmiausia reikėtų apibūdinti kaip procesą, kaip tam tikrą nuoseklią veiksmų, atliekamų Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka, visumą, kuria siekiama rezultato – nusipirkti prekes, paslaugas, darbus.

Teisininkas A.Tatham taip apibrėžia viešąjį pirkimą: „Viešasis pirkimas reiškia darbų, prekių ir paslaugų pirkimą, kurį atlieka centrinės, regioninės ar vietinės valdžios institucijos, valstybės įstaigos, o transporto, telekomunikacijų, energetikos ir vandens tiekimo sektoriuose – įmonės, veikiančios pagal specialiąsias ar išimtinės teises.“<sup>3</sup>

Lyginant skirtingas viešųjų pirkimų sampratas galima teigti, kad vertinant viešuosius pirkimus kaip tam tikrą procesą, sureglamentuotą teisės normomis, atsiranda galimybė taikyti šias teisės normas skirtingoms šio proceso stadijoms, dalims. Taip pat svarbus viešųjų pirkimų, kaip proceso bruožas – orientacija į tam tikrą rezultatą – viešųjų pirkimų sutarties sudarymą.

Taigi matome, kad sunku pateikti vieną konkrečią viešųjų pirkimų sampratą, nes tik kompleksiniais apibrėžimais galima išreikšti visą viešųjų pirkimų esmę.

<sup>1</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios .2007 m. sausis. P-1

<sup>2</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102 (Aktuali red. Valstybės žinios 2008 Nr.81-3179) 2 str. 29d.

<sup>3</sup> Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999. P 340.

## **1.2 VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SUBJEKTAI**

Viešųjų pirkimų subjektais galima laikyti visus asmenis, dalyvaujančius viešajame pirkime. Kaip subjektą galima apibūdinti bet kokią instituciją ar asmenį, įgijusį teises ir pareigas konkretaus viešojo pirkimo atlikimo metu. Šiame darbe plačiau aptarsime tris subjektų grupes: perkančiąsias organizacijas, tiekėjus bei viešuosius pirkimus kontroliuojančias institucijas.

### **1.2.1. PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS**

Viešuosius pirkimus atliekančios institucijos vadinamos perkančiosiomis organizacijomis. Tai aktyvus viešojo pirkimo proceso subjektas, užimantis centrinę vietą visame procese. „Viešasis sektorius suteikia naujas verslo galimybes, o perkančiosios organizacijos pasižymi tuo, kad nekelia abejonių dėl savo įsipareigojimų vykdymo ar dėl nemokumo rizikos, ir versle, kaip partneriai yra gan patikimos“.<sup>4</sup>

Perkančioji organizacija ypatinga tuo, kad būtent ji inicijuoja viešąjį pirkimą bei užtikrina tinkamą pirkimo atlikimą. Ji įgaliota nagrinėti dalyvių ginčus, nustatyti preliminarą eilę bei sudaryti viešojo pirkimo sutartį.

Viešųjų pirkimų įstatymo 4 bei 70 straipsniai nustato perkančiųjų organizacijų teisinį statusą. Šios įstatymo nuostatos yra suderintos su Europos Sąjungos direktyvomis: 2004/14/EB<sup>5</sup> 2 straipsniu bei 2004/18/EB<sup>6</sup> 1 straipsnio 9 dalimi, kuriose perkančiosios organizacijos yra diferencijuojamos pagal jų teisinį statusą. Direktyvose įtvirtinta, kad perkančiosios organizacijos statusas suteikiamas valstybei bei jos institucijoms ir taip pat viešosios teisės reguliuojamiems asmenims. 1992 m.

Tarybos direktyvose 95/50/EEB perkančioji organizacija yra apibrėžiama kaip: valstybės, regiono ar vietos valdžios institucijos, įstaigos asociacijos, kurias sudaro viena ar daugiau tokių valdžios institucijų ar įstaigų, besivadovaujančių viešąja teise.<sup>7</sup> Tam tikrą perkančiųjų organizacijų klasifikacija pateikiama ir Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje. Įstatyme yra išskiriamos šios perkančiųjų organizacijų grupės:

1. valstybės ar savivaldybės valdymo institucija;

---

<sup>4</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios. 2007 m sausis Nr. 1.1 P-2

<sup>5</sup> 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl Viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo.

<sup>6</sup> Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB, priimtose 2004 m. kovo 31 d. ir skirtose reguliuoti viešą darbų pirkimą, viešą prekių pirkimą ir viešą paslaugų pirkimą.

<sup>7</sup> 1992 m. birželio 18d. Tarybos direktyvos 95/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo 1 str.



2. viešieji ir privatūs juridiniai asmenys, atitinkantys Įstatymo numatytas sąlygas;
3. aukščiau išvardintų juridinių asmenų asociacijos;
4. juridiniai asmenys, vykdančys veiklą vandentvarkos, energetikos, transporto, pašto paslaugų srityse ir atitinkantys Įstatymo reikalavimus.

Kaip minėta anksčiau, Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punktas nustato, kad perkančiųjų organizacijų statusą turi vadybės ir savivaldybės valdymo institucijos. Taigi perkančiosiomis organizacijomis laikomos visos valstybės įstaigos, organizacijos, kurių veikla susijusi su viešo intereso tenkinimu, viešojo administravimo veiklos įgyvendinimu. Įstaiga, kuri vadovaujasi viešąja teise, - nepramoninė ir nekomercinė, turinti konkretų tikslą –tenkinti visuotinės svarbos interesus, turinti juridinio asmens statusą ir dažniausiai finansuojama valstybės, regionų ar vietos valdžios arba kitų įstaigų, kurios vadovaujasi viešąja teise.<sup>8</sup>

Tačiau teisę būti perkančiąja organizacija turi ne tik valstybės ar savivaldybės institucijos. Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punktas įtvirtina nuostatą, kad perkančiosiomis organizacijomis gali būti kaip viešieji taip ir privatūs juridiniai asmenys. Tačiau būtina sąlyga yra juridinio asmens statusas. Taigi, perkančiosiomis organizacijomis gali būti tik akcinės bendrovės, uždarnosios akcinės bendrovės, visuomeninės organizacijos, ūkinės bendrijos, viešosios įstaigos. Juridiniai asmenys, nors ir neturintys valstybės ar savivaldybės valdymo institucijos statuso, priskiriami perkančiųjų organizacijų kategorijai tuo atveju, jeigu atitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkto sąlygas. Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punktas numato, kad perkančiosios organizacijos kategorijai taip pat priskiriamos įmonės, veikiančios energetikos, vandentvarkos, transporto, pašto srityse. Sąlygos, nustatančios kokiomis aplinkybėmis perkančiąja organizacija tampa įmonė, kurios veikla atitinka straipsnyje nurodytas sąlygas, yra pateikiamos Viešųjų pirkimų įstatymo 70 straipsnyje.

Dažnai susiduriama su sunkumais nustatant kurie juridiniai asmenys privalo laikytis viešiesiems pirkimams keliamų reikalavimų ir tapti perkančiąja organizacija, nes direktyvose pateikiamas perkančiųjų organizacijų apibrėžimas tinka daugeliui juridinių asmenų tik iš dalies. Dažnai tokie juridiniai asmenys be valstybinio turi ir dalį privataus kapitalo, taigi šios įmonės kartu yra ir komercinės teisės reguliavimo subjektai.

Priimant sprendimą ar tam tikra įstaiga, organizacija atitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto nustatytus reikalavimus, reikėtų įvertinti šio subjekto veiklos pobūdį bei įgyvendinamas funkcijas. Taigi, dar viena „būtina sąlyga – tam tikra juridinio asmens veiklos dalis

---

<sup>8</sup> Kostkevičius G. „Pareigos būti perkančiąja organizacija teisinis reglamentavimas viešųjų pirkimų teisėje“// Justitia, 2005 m. Nr. 3(57). P-30.

turi būti skirta specialiai viešiesiems interesams (nekomercinio ir nepramoninio pobūdžio) tenkinti.<sup>9</sup> „Viešieji interesai iš esmės reiškia visuomenės siekį turėti ir atitinkamą valstybės pareigą sukurti bei palaikyti normalaus socialinio suderinamumo sąlygas. Kriterijai, kurie apibūdina nekomercinio ir nepramoninio pobūdžio viešuosius interesus, išvestini iš Europos Teisingumo Teismo praktikos.“<sup>10</sup>

Su problemomis yra susiduriama tais atvejais, kai konkrečios viešosios funkcijos vykdymas yra priskirtas tam tikrai organizacijai, tačiau tokia veikla yra tik nedidelė organizacijos veiklos dalis. Dažniausiai tokia problema yra sprendžiama nustatant, kokia organizacijos veiklos dalis yra viešosios funkcijos vykdymas. Svarbu pabrėžti, kad nėra reikalavimo, nurodančio, kad visa juridinio asmens veikla turi būti susijusi su specialiųjų valstybės interesų tenkinimu, Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodytam kriterijui pakanka ir dalies tokios veiklos. Kuo bus daugiau galimybių teigti, kad ši veikla nežymi, o tik epizodinė lyginant su bendra tos organizacijos veikla, tuo bus mažiau prielaidų teigti, kad ši organizacija atitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas ir atvirkščiai.

Remiantis Europos Teisingumo teismo nurodymais, priimant sprendimą dėl juridinio asmens veiklos pobūdžio, svarbu atkreipti dėmesį į juridinio asmens formą, įsteigimo tikslus bei poreikius, veiklos tikslus bei tokių kategorijų kaip konkurencijos nebuvimas.

Juridinis asmuo perkančiąja organizacija bus pripažintas tik tuo atveju, jei atitiks bent vieną Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1-3 punktų sąlygų. Šis reikalavimas padeda įvertinti perkančiosios organizacijos įtaką juridinio asmens valdymui, tai pat juridinio asmens veiklos strategiją bei veiklos priežiūros lygį.

Juridinis asmuo negali būti laikomas perkančiąja organizacija, jeigu valstybės ar savivaldybės institucija, privatusis ar viešasis juridinis asmuo neįgyvendina pakankamos kontrolės. Kontrolės pakankamumas vertinamas pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytų asmenų įtaką juridinio asmens veiklai.

Viešųjų pirkimų įstatymas taip pat įtvirtina nuostatą, kad perkančiosios organizacijos statusas gali būti priskiriamas ne tik atskiroms institucijoms, juridiniams asmenims, bet ir asociacijoms. Tai numatyta Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte.

Probleminės situacijos kyla sprendžiant, ar konkreči asociacija turi būti laikoma perkančiąja organizacija, jeigu bent vienas asociacijos narys atitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio

---

<sup>9</sup> Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų Tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2005, Nr. 3 (16).

<sup>10</sup> Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų Tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2005, Nr. 3 (16).

sąlygas. Kai kurių autorių nuomone (Soloveičikas D.), galima daryti išvadą, kad asociacija turi būti laikoma perkančiąja organizacija, jei bent vienas asociacijos narys atitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnį.

Taigi, iš praktinės pusės labai svarbu yra tinkamai nustatyti perkančiosios organizacijos teisinį statusą, nes juridiniai asmenys, atitinkantys Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio nuostatas privalo laikytis Viešųjų pirkimų įstatymo nustatytų reikalavimų. Vis dėlto, pasitaiko atvejų, kai organizacijos, institucijos, kurių veiklą reguliuoja viešoji teisė, stengiasi išvengti perkančiosios organizacijos statuso.

### 1.2.2. TIEKĖJAI

Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymu, tiekėju pripažįstamas „kiekvienas ūkio subjektas – fizinis asmuo, privatus juridinis asmuo, viešasis juridinis asmuo ar tokių asmenų grupė – galintis pasiūlyti ar siūlantis prekes, paslaugas ar darbus.“<sup>11</sup> Taigi tiekėju turėtų būti pripažintas kiekvienas ūkio subjektas, potencialus pateikti pasiūlymą.

Įstatyme yra numatytos tam tikros tiekėjų teisės. Viena pagrindinių tiekėjų teisių yra teisė dalyvauti konkurse bei pateikti pirkimo dokumentų reikalavimus atitinkančius pasiūlymus. Tiekėjas įgauna teisę dalyvauti viešojo pirkimo procese tik po to, kai pateikia savo pasiūlymą perkančiajai organizacijai. Tačiau tiekėjui suteiktos tam tikros teisės ir iki pasiūlymo pateikimo. Tai teisė susipažinti su pirkimo dokumentais, kuriais remiantis turi būti rengiamas pasiūlymas, taip pat teisė prašyti perkančiosios organizacijos pateikti paaiškinimus bei pasiūlymus dėl pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų.

Viešųjų pirkimų įstatymas išskiria dalyvio ir kandidato sąvokas, kurios nėra tapačios, taip pat skiriasi nuo tiekėjo apibrėžimo. Viešųjų pirkimų įstatyme nurodyta, kad „dalyvis – pasiūlymą pateikęs tiekėjas“<sup>12</sup>. Taigi, tiekėjas dalyvio statusą įgyja tik po to, kai pateikia pasiūlymą perkančiajai organizacijai. Viešųjų pirkimų įstatymas taip pat nustatyto, kad „kandidatas- tai tiekėjas, siekiantis būti pakviestas dalyvauti ribotame konkurse, derybose ar konkurenciniame dialoge.“<sup>13</sup> Remiantis šiuo apibrėžimu matome, kad tokį statusą tiekėjas gali įgyti ne kiekviename viešajame pirkime.

Lyginant šias tris sąvokas matome, kad tiekėjas, pateikęs pasiūlymą ir tapęs kandidatu arba dalyviu, įgauna daugiau teisių. Dalyvis ar kandidatas turi teisę reikalauti iš perkančiosios

<sup>11</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 2 str. 26 d.

<sup>12</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 2 str. 5 d.

<sup>13</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 2 str. 11 d.

organizacijos tinkamo įstatyme numatytų procedūrų atlikimo bei nustatytos tvarkos laikymosi, taip pat suteikta galimybė reikalauti, kad jo pasiūlymas būtų tinkamai įvertintas pagal pirkimo dokumentuose numatytus reikalavimus. Tačiau tiek kandidatui ir dalyviui, tiek ir tiekėjui suteikiamos teisės iki pirmo sutarties sudarymo pareikšti pretenzijas dėl perkančiosios organizacijos sprendimų ar veiksmų. Taigi, pateikti pretenziją turi teisę ne tik tas tiekėjas, kuris dalyvavo viešojo pirkimo procedūrose, bet ir bet kuris ūkio subjektas.

Nors įstatymų leidėjas Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnyje pakankamai aiškiai atriboja tiekėjo ir dalyvio sąvokas, kitose šio įstatymų straipsniuose šios dvi sąvokos yra taikomos skirtingai. Pavyzdžiui, aukščiau minėto įstatymo 16 straipsnio 4 dalis: “Komisijos nariai ir Komisiją sudariusios organizacijos pakviesti ekspertai negali teikti jokios informacijos tretiesiems asmenims apie tiekėjų pateiktų pasiūlymų turinį, išskyrus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytus atvejus.” Vadovaujantis Įstatymo 2 straipsniu vietoje žodžio „tiekėjų“ turėtų būti rašomas žodis „dalyvių“, nes jeigu yra pasiūlymas, tai yra ir dalyvis, bet ne tiekėjas. Įstatymo 18 straipsnio 1 dalis “Perkančioji organizacija sudaryti pirkimo sutartį siūlo tam dalyviui, kurio pasiūlymas pripažintas laimėjusiu. Tiekėjas sudaryti sutarties kviečiamas raštu...” Šiuo atveju vietoje žodžio “tiekėjas” reikėtų rašyti žodį „dalyvis“. To paties straipsnio 2 dalyje “” vietoje žodžių “tiekėjas”, “tiekėjui” ir “tiekėjo” reikėtų rašyti “dalyvis”, “dalyviui” ir “dalyvio”. Įstatymo 24 straipsnio 3 dalyje “Pirkimo dokumentuose gali būti reikalaujama, kad kandidatas ar dalyvis savo pasiūlyme nurodytų, kokius subrangovus ir kokias pirkimo dalis jis ketina pasitelkti. Toks nurodymas nekeičia pagrindinio tiekėjo atsakomybės dėl numatomos sudaryti pirkimo sutarties įvykdymo” Pirmame sakinyje vartojama sąvoka „kandidatas arba dalyvis“. Antrame sakinyje vartojama sąvoka „tiekėjas“. Abiem atvejais yra rašoma apie tą patį, todėl reikėtų suvienodinti terminologiją. Įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje vietoje žodžio „pasiūlymus pateikę tiekėjai“ siūlytume rašyti „pasiūlymus pateikę dalyviai“. To paties straipsnio 2 dalyje vietoje žodžių „tiekėjams“, „tiekėjo“, „tiekėjo“ reikėtų rašyti žodžius „dalyviams“, „dalyvio“, „dalyvio“, o 3 dalyje vietoje žodžio „tiekėjų“ rašyti žodį „dalyvių“, 6 bei 7 dalyje vietoje „tiekėjo“ sąvokos turėtų būti rašoma „dalyvio“ sąvoka. Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnio 7 dalies 1 punkte vietoje žodžių „kelių tiekėjų“ rašyti žodžius „kelių dalyvių“ ir vietoje žodžio „tiekėjas“ rašyti žodį „dalyvis“. „Tiekėjo“ ir „dalyvio“ sąvokų nevienodas taikymas pasireiškia taip pat ir 58 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 ir 4 punktuose, t.y. rašant apie derybų procedūrą 58 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose vartojama sąvoka „tiekėjas“, o 58 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose vartojama sąvoka „dalyvis“. Reikėtų suvienodinti šias sąvokas. Įstatymo 68 straipsnio 2 dalies 2 punkte vietoje žodžio „dalyvius“ rašyti žodį „tiekėjus“. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 2

straipsnio 5 dalį dalyvis – pasiūlymą pateikęs tiekėjas. Šiuo atveju nėra pasiūlymų, o yra projektai ir planai, kaip nustatyta 68 straipsnio 2 dalyje.

Praktikoje dažnai susiduriama su viešaisiais pirkimais, apimančiais platų spektrą prekių, paslaugų, darbų. Tokiose situacijose sunku rasti tiekėją, kuris užsiimdamas atitinkama profesine veikla, pateiktų pasiūlymą, apimantį visą pirkimo objektą. Tokioms problemoms spręsti įstatymų leidėjas numatė galimybę veikti jungtinės veiklos pagrindu. Viešųjų pirkimų įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad paraišką ar pasiūlymą gali pateikti ūkio subjektų grupė. Taigi, yra numatyta galimybė grupei tiekėjų sudaryti jungtinės veiklos sutartį ir pateikti bendrą pasiūlymą. Pagal Civilinio Kodekso 6.969 straipsnio 1 dalį „jungtinės veiklos (partnerystės) sutartimi du ar daugiau asmenų (partnerių), kooperuodami savo turtą, darbą ar žinias, įsipareigoja veikti bendrai tam tikrai veiklai“.

Viešųjų pirkimų įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje yra numatyta kokiomis aplinkybėmis iš ūkio subjektų grupės gali būti reikalaujama įgyti tam tikrą teisinę formą. Komentuojamas straipsnis numato bendrą nuostatą, kad perkančioji organizacija neturi teisės reikalauti iš ūkio subjektų grupės įgyti tam tikrą teisinę formą, tačiau yra numatyta ir išimtis, kaip perkančioji organizacija įgauna tokią teisę, bet su sąlyga, kad tai yra būtina tinkamam pirkimo sutarties įvykdymui ir tik tada, kai perkančioji organizacija jau yra priėmusi sprendimą su pasirinkta grupe subjektų sudaryti pirkimo sutartį.

Galimybė tiekėjui remtis kitų ūkio subjektų pajėgomis yra numatyta Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje. Šios straipsnio nuostata leidžia tiekėjui, neturinčiam atitinkamų išteklių ar patirties, dalyvauti viešojo pirkimo konkurse, su sąlyga, kad pasitelks kitus tiekėjus, galinčius įvykdyti perkančiosios organizacijos reikalavimus ir atitinkančius visus kriterijus. Tačiau tiekėjas privalo įrodyti perkančiajai organizacijai, kad vykdant sutartį reikalingi ištekliai jam bus prieinami. Taigi, „net jei pats pasiūlymą pateikęs tiekėjas formaliai ir tiesiogiai neatitinka nustatytų kvalifikacijos reikalavimų, tačiau gali pagrįsti, kad efektyviai pasinaudos kitų asmenų resursais, kuriais remiantis jis būtų laikomas atitinkantis nustatytus kvalifikacinius reikalavimus, toks tiekėjas turi būti laikomas kaip atitinkantis nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.“<sup>14</sup>

Atkreiptinas dėmesys, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 3 dalies nuostatos, leidžiančios tiekėjui konkrečius pirkimo atveju remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, iš vienos pusės atima iš perkančiosios organizacijos galimybę atmesti tiekėjo pateiktą pasiūlymą tai grindžiant tuo, kad jis remiasi kito ūkio subjekto pajėgumais, iš kitos pusės šios straipsnio nuostatos suteikia

---

<sup>14</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios .2007 m. balandis Nr. 3.4 P-13

teisę tiekėjui, galinčiam įrodyti galimybę remtis kito asmens ištekliais vykdant įsipareigojimus, teikti pasiūlymus.

Europos Teisingumo Teismo praktikoje yra akcentuojamas reikalavimas, kad tiekėjui būtų leista dalyvauti viešajame pirkime, tačiau jis visomis teisinėmis priemonėmis privalo įrodyti, jog jis turės galimybę panaudoti kitų ūkio subjektų išteklius vykdydamas sutartį. Taip pat nėra nustatyta konkrečių įrodymų, kuriais tiekėjais turi pagrįsti savo galimybes remtis kitų subjektų ištekliais.<sup>15</sup> Įrodymui tiekėjas gali pateikti sutartis su 3 asmenimis, sutarčių ir kitų dokumentų nuorašus, kurie patvirtintų, kad sudarius pirkimo sutartį tiekėjas galės pasinaudoti kitų ūkio subjektų ištekliais, taip pat ketinimų protokolus. Vis dėlto, tam tikros teisės paliekamos ir perkančiajai organizacijai, kuriais suteikta galimybė nustatyti reikalavimus bei sąlygas, reglamentuojančias kaip tiekėjo techninės galimybės turėtų būti įrodomos. Tokius reikalavimus perkančioji organizacija gali nustatyti rengdama pirkimo dokumentus.

### **1.2.3. VIEŠUOSIUS PIRKIMUS KONTROLIUOJANČIOS INSTITUCIJOS**

Viešuosius pirkimus Lietuvoje prižiūri ir kontroliuoja platus institucijų ratas. Vienoms tai pagrindinė funkcija, kitoms, viena iš daugelio. Gera perkančiųjų organizacijų priežiūra ir kontrolė skatina jas sąžiningiau bei atsakingiau atlikti viešuosius pirkimus, iš kitos pusės, tai mažina ir viešųjų pirkimų pažeidimų skaičių. Svarbu nepamiršti, kad viešųjų pirkimų procese yra naudojami „viešieji“ pinigai, kurių panaudojimas turi būti atidžiai stebimas.

Viešųjų pirkimų kontrolė yra suteikta teismams bei Viešųjų pirkimų tarnybai. Teismų atliekama kontrolė pasireiškia per bylų nagrinėjimą, taigi teismai atlieka paskesniąją viešųjų pirkimų kontrolę.

Viešųjų pirkimų tarnyba buvo įsteigta 1996 m. Tai Vyriausybės įstaiga, savo veikloje besivadovaujanti Lietuvos Respublikos Konstitucija ir įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Respublikos Prezidento dekretais, Vyriausybės nutarimais bei kitais teisės aktais, taip pat Vyriausybės patvirtintais Tarnybos nuostatais.<sup>16</sup> Viešųjų pirkimų tarnyba – institucija, atliekanti tiek išankstinę tiek ir paskesniąją viešųjų pirkimų kontrolę.

Ši institucija ne tik konsultuoja viešųjų pirkimų dalyvius, teikia metodinę pagalbą, koordinuoja viešųjų pirkimų veiklą, bet taip pat kontroliuoja kaip vykdomi veiksmai, užkertantys kelią būsimiems įstatymų pažeidimams, prižiūri, kaip atliekant viešuosius pirkimus yra laikomasi

<sup>15</sup> Europos Teisingumo Teismo byla C-176/98, Holst Italia, [1999] ECR I-08607.

<sup>16</sup> Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatai// Valstybės žinios, 2008-11-04, Nr. 126-4807

juos reglamentuojančių teisės aktų bei Viešųjų pirkimų įstatymą pažeidusius asmenis traukia administracinė atsakomybė, nagrinėja administracinių teisės pažeidimų bylas.

Pagrindinės Viešųjų pirkimų tarnybos teisės ir funkcijos yra įtvirtintos Viešųjų pirkimo įstatyme. Šiuo įstatymu Viešųjų pirkimų tarnybai yra priskirtos reglamentavimo, teisės aktų laikymosi kontrolės bei jų pažeidimų prevencijos, viešųjų pirkimų sistemos analizės ir vertinimo, informacijos rinkimo, kaupimo ir analizės, konsultavimo bei mokymo, bendradarbiavimo su Europos Sąjungos institucijomis bei tarptautinėmis organizacijomis ir kitos funkcijos.

Viešųjų pirkimų tarnyba, realizuodama reglamentavimo funkciją rengia bei teikia Vyriausybei, taip pat pati priima savo kompetencijos ribose teisės aktus, reglamentuojančius viešuosius pirkimus. Tačiau tuo Viešųjų pirkimų tarnybos veikla neapsiriboja. Jai taip pat suteikta teisė aktyviai dalyvauti tobulinant bei įgyvendinant teisės aktus, reglamentuojančius viešuosius pirkimus.

Realizuodama savo funkcijas, Viešųjų pirkimų tarnyba taip pat teikia pagalbą viešųjų pirkimų dalyviams. Ji parengia Viešųjų pirkimų įstatymui įgyvendinti reikalingas rekomendacijas, taip pat viešųjų pirkimų procedūras detalizuojančias metodikas. Perkančiosioms organizacijoms suteikiama teisė visa apimtimi pasinaudoti Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintomis rekomendacijomis.

Dar viena funkcija, padedanti tiek tiekėjams tiek perkančiosioms organizacijoms tinkamai įgyvendinti viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas yra Viešųjų pirkimų tarnybos konsultacinė funkcija, kurią numato Viešųjų pirkimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 8 punktas. Čia numatyta tiekėjų, perkančiųjų organizacijų teisė kreiptis į Viešųjų pirkimų tarnybą iškilus klausimams ar neaiškumams dėl viešųjų pirkimų vykdymo, skelbimų rengimo ar teikimo, ataskaitų pildymo ir kitais su viešaisiais pirkimais susijusiais klausimais. Tačiau teisės aktai nenumato Viešųjų pirkimų tarnybos pareigos aiškinti Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų. Taip pat Viešųjų pirkimų tarnyba rengia bei realizuoja viešųjų pirkimų specialistų mokymo, jų kvalifikacijos kėlimo programas.

Viešųjų pirkimų analizės ir vertinimo funkcija yra įgyvendinama renkant, analizuojant bei kaupiant informaciją apie numatomus ir atliekamus viešuosius pirkimus, viešųjų pirkimų tvarkos pažeidimus bei pirkimų procedūrų ataskaitas. Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 5 punktu Viešųjų pirkimų tarnyba šią informaciją (išskyrus konfidencialią) teikia valstybės ir savivaldybės institucijoms, įstaigoms bei skelbia viešai. Svarbu pažymėti, kad Viešųjų pirkimų tarnyba nekaupia ir neanalizuoja informacijos apie atvejus kuomet perkančiosios organizacijos įsigyja nekokybiškas prekes, paslaugas, darbus ar kokius patiria nuostolius dėl pirkimo procedūrų sustabdymo bei pirkimo sutarčių sąlygų nesilaikymo.

Viešųjų pirkimų įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 6 punkte nurodyta, kad Viešųjų pirkimų tarnyba analizuoja ir vertina pirkimų sistemą, rengia pasiūlymus kaip ją tobulinti. Ši Įstatymo nuostata yra dažnai kritikuojama: „Vertinant Lietuvos viešųjų pirkimų sistemą tenka pastebėti, kad viešųjų pirkimų sistemos Lietuvoje praktiškai nėra. Taigi, ar yra prielaidos teikti pasiūlymus dėl viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo, jei viešųjų pirkimų sistemos kaip minėta, praktiškai nėra. Žinoma, stebint viešuosiuose pirkimuose vykstančius procesus, galima identifikuoti atskiras potencialios Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos sudedamąsias dalis (elementus), tačiau šios dalys (elementai) nėra tarpusavyje glaudžiai susiję, nėra tinkamai aprašyti, sudėtinga identifikuoti aiškų ir nedviprasmišką šių atskirų elementų tarpusavio ryšį“<sup>17</sup>.

Taigi, sunku vienareikšmiškai įvertinti viešųjų pirkimų sistemos buvimą arba nebuvimą. Remiantis tuo, kad Lietuvoje yra nustatyta tiek pirkimų vykdymo tvarka, tiek įsteigta institucija, kuri kontroliuoja ir prižiūri, kaip yra vykdomi viešieji pirkimai, yra reglamentuota ginčų sprendimo tvarka, galbūt ir nėra pagrindo konstatuoti, kad viešųjų pirkimų sistemos, kaip tokios, Lietuvoje nėra. Vis dėlto, daugelio įsitikinimu, aukščiau išvardinti dalykai patys savaime negali būti laikomi sistema, nes tai tik viešojo pirkimo procedūros reglamentavimo dalykai. „Ko trūksta, kad viešųjų pirkimų sistema Lietuvoje veiktų? Visų pirma trūksta kvalifikuoto ir atsakingo atitinkamų valstybės institucijų dėmesio viešiesiems pirkimams. Pavyzdžiui, nuolat yra kalbama apie augantį valstybės biudžetą, apie tai, kad valstybės biudžeto galimybės yra ribotos. Tačiau tos galimybės ne visuomet yra išnaudojamos racionaliai“<sup>18</sup>.

Dar viena svarbi Viešųjų pirkimų tarnybos funkcija – tam tikrais Viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje, 39 straipsnio 3 dalyje, 18 straipsnio 8 dalyje, 94 straipsnio 3 dalyje numatytais atvejais suteikti perkančiosioms organizacijoms sutikimą atlikti tam tikrus veiksmus arba susilaikyti nuo jų. Prašymų dėl sutikimų nagrinėjimo terminai yra nustatomi Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu „Dėl perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo“<sup>19</sup>, bet savo praktikoje Viešųjų pirkimų tarnyba šių terminų laikosi retai, t.y. Viešųjų pirkimų tarnyba pati pažeidžia viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus.

Viešųjų pirkimų tarnybos priežiūros ir kontrolės funkcijos pasireiškia per tai, kad Viešųjų pirkimų tarnyba kontroliuoja, kaip atliekant pirkimus laikomasi Viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų reikalavimų. „Viešųjų pirkimų tarnyba kontrolės objektus

<sup>17</sup> Mozeris A Lietuvos viešųjų pirkimų sistema – realybė ar mitas. <http://www.vpac.lt/article/archive/28>, prisijungimo laikas: 2008.10.01

<sup>18</sup> Mozeris A Lietuvos viešųjų pirkimų sistema – realybė ar mitas. <http://www.vpac.lt/article/archive/28>, prisijungimo laikas: 2008.10.01

<sup>19</sup> Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus įsakymas „Dėl perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo“ Valstybės žinios, 2008-10-01, Nr. 113-4317.



pasirenka dviem būdais: savarankiškai, vadovaudamasi patvirtintuose tvarkų aprašuose nustatytais kriterijais ir reaguodama į gaunamą informaciją apie galimus pažeidimus. Tenka konstatuoti kad didžiąją dalį patikrinimų ir įvertinimų rengiame pagal gautą informaciją.<sup>20</sup> Tokiu būdu yra siekiama užkirsti kelią galimiems neteisėtiems perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų veiksams bei sprendimams. Taigi, kontrolės funkcija yra įgyvendinama tikrinant kaip vykdomi viešieji pirkimai bei vertinant viešųjų pirkimų procedūras. Tačiau nereikia pamiršti, kad Viešųjų pirkimų tarnyba, kaip ir kitos perkančiosios organizacijos, taip pat vykdo prekių, paslaugų bei darbų viešuosius pirkimus. Tarnybos vykdomi viešieji pirkimai yra skirti jos poreikiams tenkinti. Kyla klausimas, kas kontroliuoja tai, kaip Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų laikosi pati Viešųjų pirkimų tarnyba, kuri turi kontroliuoti tai, kaip Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų laikosi kitos perkančiosios organizacijos? Praktiškai šiuo metu susiklostė situacija, kai viešųjų pirkimų tarnybos vykdomi viešieji pirkimai lieka nekontroliuojami.

Taip pat svarbu pastebėti, kad Viešųjų pirkimų tarnybos kontrolės ypatumas yra toks, kad ji viešųjų pirkimų procesą kontroliuoja tik iki sutarčių pasirašymo, tačiau neanalizuoja kaip vykdomos pasirašytos sutartys. Tačiau sudėtinga nustatyti pažeidimus, piktnaudžiavimo atvejus, jei neanalizuojamas sutarčių vykdymas. Juk problemos dažnai ir atsiranda įgyvendinant sutartis.

Viešųjų pirkimų tarnyba pagal savo kompetenciją nagrinėja administracinių teisės pažeidimo bylas. Tokia Viešųjų pirkimų tarnybos teisė yra numatyta Viešųjų pirkimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 3 punkte, Administracinių teisės pažeidimų kodeksas taip pat numato tokias Viešųjų pirkimų tarnybos teises.

Viešųjų pirkimų tarnyba priima sprendimą duoti sutikimą perkančiajai organizacijai atmesti visus pasiūlymus, nutraukti pirkimo procedūras taip pat sutikimą, perkančiajai organizacijai gavus tiekėjo pretenziją, nestabdyti pirkimo procedūrą. Šiais sutikimais siekiama apsaugoti tiekėjus nuo neteisėtų perkančiosios organizacijos veiksmų. Perkančioji organizacija šių sutikimų gali prašyti ir todėl, kad konkurse dėl vienokių ar kitokių priežasčių nedalyvauja proteguojamas tiekėjas ar kad jis negali būti pripažintas nugalėtoju. Viešųjų pirkimų tarnyba, gavusi prašymą duoti sutikimą, patikrina tokio prašymo pagrįstumą ir nustačius, kad prašymas nepagrįstas jį atmeta.

Viešųjų pirkimų įstatymas nustato ne tik Viešųjų pirkimų tarnybos teises, jame taip pat numatyta tiekėjo teisė kreiptis į Viešųjų pirkimų tarnybą dėl galimų perkančiosios organizacijos nuostatų pažeidimų. Gavusi tokį pranešimą, Viešųjų pirkimų tarnyba turi teisę įpareigoti perkančiąją organizaciją sustabdyti pirkimo procedūras ir net jas nutraukti, panaikinti ar pakeisti sprendimus tuo

---

<sup>20</sup> Jakštas V. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų (2) Juristas, 2008 kovas, Nr.3

atveju, jei nustatomas Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimas. Tinkamam funkcijų atlikimui Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos įtvirtina Viešųjų pirkimų tarnybos teisę gauti iš perkančiosios organizacijos su pirkimais susijusią informaciją. Tai yra visus pirkimo dokumentus, tiekėjų pasiūlymus, komisijos posėdžio protokolus. Viešųjų pirkimų tarnyba taip pat gali įpareigoti perkančiąją organizaciją, viešojo pirkimo komisijos narius duoti paaiškinimus susijusius su priimamais veiksmais ir sprendimais. Taigi, matome, kad Viešųjų pirkimų įstatymas nuo tiekėjo nuima našta pačiam rinkti visą su viešųjų pirkimų procesu susijusią dokumentaciją, nes tiekėjas, pateikęs skundą, neprivalo pateikti dokumentų susijusių su pirkimu.

Kaip minėta aukščiau, Viešųjų pirkimų tarnyba turi teisę prašyti, kad perkančioji organizacija pateiktų pirkimo dokumentuose nustatytų kvalifikacinių reikalavimų pagrįstumą, tačiau ar tokia teise Viešųjų pirkimų tarnyba pasinaudoja? Situacijos, kai viešųjų pirkimų konkursuose dalyvauja vienas tiekėjas jau tapo kasdienybė, to priežastis dažnai būna specifiniai kvalifikaciniai reikalavimai kuriuos atitikti gali tik vienas konkretus tiekėjas. Kaip žinoma, Viešųjų pirkimų tarnybai yra nustatytos funkcijos analizuoti viešųjų pirkimų sistemą bei teikti pasiūlymus dėl jos tobulinimo. Taigi, kyla dar vienas klausimas - kodėl tik pasyviai yra stebimi tokie iš esmės negatyvūs reiškiniai.

Apibendrinant informaciją pateiktą anksčiau, galima išskirti R. Ambrazevičienės nuomonę. Ji pastebėjo, kad „Viešųjų pirkimų tarnyba kontroliuoja, kaip laikomasi Viešųjų pirkimų įstatymo dviem formomis“.<sup>21</sup>

Pirma, Viešųjų pirkimų tarnyba turi teisę gauti iš perkančiosios organizacijos su pirkimais susijusią informaciją, nustačius įstatymo pažeidimus – įpareigoti perkančiąją organizaciją sustabdyti arba nutraukti pirkimo procedūras, panaikinti ar pakeiti įstatymo neatitinkančius sprendimus, kaltus asmenis traukti administracinę atsakomybę.

Kita viešųjų pirkimų priežiūros forma – sutikimų atlikti tam tikrus veiksmus davimas. Tik gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą galima atmesti visus pasiūlymus, nutraukti pirkimo procedūras, nestabdyti procedūrų pretenzijos ar skundo nagrinėjimo metu.<sup>22</sup>

Apibendrinant, Viešųjų pirkimų tarnyba – pagrindinė institucija, atliekanti viešųjų pirkimų priežiūrą ir kontrolę, tačiau ji nėra vienintelė. Kitos valstybės institucijos (Valstybės kontrolė, Specialiųjų tyrimų tarnyba) taip pat kontroliuoja viešuosius pirkimus. Tačiau svarbu pažymėti, kad šios institucijos turi platesnius įgaliojimus ir joms viešųjų pirkimų kontrolė yra tik viena iš daugelio veiklos sričių.

<sup>21</sup> Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija. 2004, Nr. 59(51).P.109

<sup>22</sup> Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija. 2004, Nr. 59(51).P.110



## 2. VIEŠŲJŲ PIRKIMO NORMINIO REGLAMENTAVIMO PAGRINDAI

Viešųjų pirkimų norminis reglamentavimas – tai sudėtingas procesas, kurio metu nustatomos ir norminiuose teisės aktuose įtvirtinamos viešųjų pirkimų vykdymo taisyklės, tikslai, pagrindiniai principai. Daugelis faktorių, tokių kaip sparti informacinių technologijų plėtra, poreikis prisitaikyti prie pasikeitusių ūkinės ir visuomeninės veiklos sąlygų tiek Lietuvoje, tiek ir visoje Europos Sąjungoje/e, sukaupia viešųjų pirkimų patirtis bei būtinybė spręsti iškilusias problemas lemia poreikį tobulinti viešuosius pirkimus reglamentuojančią teisinę bazę. Vienas iš pagrindinių šiuo metu keliamų reikalavimų viešųjų pirkimų reglamentavimui yra lankstumas, nes tai būtina efektyviam pirkimų rezultatui pasiekti bei užtikrinti vykdomų pirkimų teisėtumą.

Pirkimus, vykdomus už valstybės lėšas, reglamentuoti pradėta Lietuvai atkūrus nepriklausomybę ir joje pradėjus formuotis laisvajai rinkai. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 444<sup>23</sup> patvirtino Valstybinio užsakymo konkurso, Valstybinio užsakymo sutarties nuostatus ir Valstybinio užsakymo įsipareigojimų nevykdymo nuostolių įvertinimo metodiką. Šis dokumentas laikytinas vienu pirmųjų pirkimų veiklą reglamentuojančiu teisės aktu Lietuvos Respublikoje.<sup>24</sup>

Valstybinio užsakymo konkurso nuostatai reglamentavo tiekėjų ir paslaugų tiekėjų valstybiniams bei savivaldybių užsakymams vykdyti pasirinkimo tvarką. Šia tvarka turėjo vadovautis ir biudžetinės įstaigos, įsigydamos prekes bei paslaugas.

1992 m. gegužės 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą<sup>25</sup> „Dėl prekių (paslaugų) įsigijimo tvarkos biudžetinėse įstaigose.“ Jame nustatyta, kad iš valstybės, savivaldybių ir socialinio draudimo fondo biudžetų finansuojamos įstaigos, įsigydamos prekes ar pirkdamos paslaugas, kurių kainos nėra valstybės reguliuojamos, su tiekėjais atsiskaitytų rinkos kainomis. Įstaigos kartu įpareigtos pirkimo sutartis sudaryti su mažiausią kainą pasiūliusiais tiekėjais.

Šiuo metu viešuosius pirkimus Lietuvoje reglamentuojančius norminius teisės aktus, atsižvelgiant į jų hierarchiją galima suklasifikuoti taip:

1. Europos Sąjungos teisės aktai;

---

<sup>23</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 444 Dėl Valstybinio užsakymo konkurso nuostatų, Valstybinio užsakymo sutarties nuostatų, Valstybinio užsakymo įsipareigojimų nevykdymo nuostolių įvertinimo metodikos patvirtinimo // Valstybės žinios. 1992. Nr. 24-716.

<sup>24</sup> Surantas A., Viešųjų pirkimų teisinės bazės raida// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2002. Nr. 1(2).

<sup>25</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. 355 Dėl prekių (paslaugų) įsigijimo tvarkos biudžetinėse įstaigose // Valstybės žinios. 1992 Nr. 20-604.

2. Lietuvos Respublikos įstatymai;
3. Vyriausybės nutarimai;
4. Ministrų įsakymai;
5. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymai.

Nacionaliniu lygmeniu pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis viešuosius pirkimus yra Viešųjų pirkimų įstatymas. Pastarasis teisės aktas buvo daug kartų keistas ir papildytas. Pirmas Lietuvoje šiuolaikinis viešuosius pirkimus reglamentuojantis įstatymas buvo priimtas 1996 m. rugpjūčio 13 d. Šis įstatymas buvo parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų pasiūlytu UNCITRAL modeliu. Todėl šis įstatymas, nors ir atspindėjo esmines Europos Bendrijos viešųjų pirkimų taisyklių nuostatas<sup>26</sup>, nebuvo visiškai suderintas su Europos Sąjungos direktyvomis.

Siekiant suderinti Lietuvos viešųjų pirkimų taisykles su Europos Sąjungos direktyvomis, nuspręsta parengti naują įstatymą. Į vieną įstatymą reikėjo perkelti šešių Europos Sąjungos direktyvų nuostatas ir kartu reglamentuoti viešuosius pirkimus, atliekamus mūsų krašte, t.y. tuos pirkimus, kurių vertė mažesnė už direktyvose nustatytas vertės ribas. Europos Sutartyje tarp Europos Sąjungos ir Lietuvos<sup>27</sup> pageidauta taip pat atsižvelgti į Pasaulio prekybos organizacijos reikalavimus. Tokiam sudėtingam darbui, matyt, nebuvo tinkamai pasirengta, nesukaupta pakankamai patirties. Dėl šių priežasčių Viešųjų pirkimų įstatymas tapo ne visiškai toks, kokio tikėtasi.<sup>28</sup>

Nepaisant trūkumų, naujasis įstatymas buvo dar vienas žingsnis tobulinant Lietuvos teisinę bazę. Itin reikšminga laikytina tai, kad perkančiųjų organizacijų ratą papildė įmonės, veikiančios vandentvarkos, transporto, energetikos ir telekomunikacijų srityje, atliekančios pirkimus už nuosavas lėšas.

Siekiant pašalinti Viešųjų pirkimų įstatymo straipsnių tarpusavio nesuderinamumo problemas ir esančias procedūrines kliūtis, perkančiosioms organizacijoms racionaliau naudoti lėšas bei atsižvelgti į Europos Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvų reikalavimus, buvo parengtos Viešųjų pirkimų įstatymo pataisos ir papildymai<sup>29</sup>.

Iš esmės Viešųjų pirkimų įstatymas buvo pakeistas 2005 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymu, kuriuo reglamentuojama nauja Viešųjų

---

<sup>26</sup> Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 408

<sup>27</sup> Europos sutartis, steigianti asociaciją tarp Europos Bendrijų bei jų Šalių Narių, iš vienos pusės, ir Lietuvos Respublikos, iš kitos pusės // Valstybės žinios. 1998, Nr. 11-266, 68 str. 1d.

<sup>28</sup> Surantas A., Viešųjų pirkimų teisinės bazės raida // Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2002. Nr. 1(2)

<sup>29</sup> Mozeris A., Pataisų tikslas- tobulinti viešuosius pirkimus // Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis, 2002, Nr. 3(4).

pirkimų įstatymo redakcija.<sup>30</sup> Įstatymo leidėjo priimti pakeitimai yra susiję su Europos Sąjungos antrinių teisės aktų, naujai reglamentuojančių viešųjų pirkimų tvarką, perkėlimu į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę. Minėtu įstatymu priimti Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai privalėjo būti inkorporuoti į Lietuvos teisę vadovaujantis Europos Sąjungos direktyvomis. Tai pat vieni pagrindinių uždavinių buvo skatinti konkurenciją ir rinkos plėtrą, garantuoti lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principus, užtikrinti racionalų lėšų, skirtų viešiesiems pirkimams, naudojimą ir įgyvendinti priemones, atsižvelgiant į nacionalinės kovos su korupcija programos tikslus ir uždavinius.<sup>31</sup> Nuo 2008 m. rugsėjo 15 d. įsigaliojo naujas Viešųjų pirkimų įstatymas, kurio pagrindiniai tikslai - nustatyti paprastesnį Viešųjų pirkimų įstatyme nurodytų perkančiųjų organizacijų atliekamų supaprastintų pirkimų reglamentavimą bei patikslinti kai kurias Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, derinant jas su viešųjų pirkimų direktyvų 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatomis.

Be įstatymų viešuosius pirkimus Lietuvoje reglamentuoja nemažas skaičius poįstatyminių teisės aktų. Tai Vyriausybės nutarimai, ministerijų bei Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus priimti įsakymai. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurie teisės aktai yra rekomendacinio pobūdžio ir yra skirti padėti perkančiosioms organizacijoms tinkamai pasirengti bei atlikti viešuosius pirkimus. Tokiais teisės aktais, kaip, pavyzdžiui, Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijos<sup>32</sup> yra sudaromos sąlygos efektyviau pasirengti viešųjų pirkimų atlikimui, nes juose pateikiamos detalizuojančios procedūros, procesai, įvairių dokumentų formos, atitinkančios Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, taip pat praktiniai bei aktualūs viešųjų pirkimų atlikimo sprendimai. Iš kitos pusės, šių teisės aktų rekomendacinis pobūdis leidžia perkančiosioms organizacijoms pačioms reglamentuoti ir atlikti konkrečius, neprieštaraujančius Viešųjų pirkimų įstatymui viešuosius pirkimus ir netaikyti poįstatyminiuose teisės aktuose numatytų rekomendacinių formų. Taigi, labai svarbu užtikrinti jų suderinamumą su įstatymais, kad būtų išvengta galimų prieštaravimų ir dviprasmybių.

Europos Sąjungos lygmeniu viešųjų pirkimų taisyklės yra įtvirtinamos direktyvose. Iki 2004 m. viešuosius pirkimus reglamentavo pavienės direktyvos ir ilgainiui tapo aišku, kad toks reglamentavimas nebuvo progresyvus, buvo siekiama supaprastinti patį viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą antriniais Europos Sąjungos teisės aktais, taip pat ir šiuose teisės aktuose nustatytą viešųjų pirkimų tvarką. Dėl šių priežasčių buvo planuojama parengti tokius viešuosius pirkimus

<sup>30</sup> Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymas // Vastybės žinios 2006 Nr. 4-102.

<sup>31</sup> Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. 2005 m. rugpjūčio 23 d.

<sup>32</sup> Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų patvirtinimo“; Vastybės žinios, 2006, Nr. 113-4329.

reglamentuojančius teisės aktus, kuriais šis procesas būtų modernizuojamas ir pritaikytas prie egzistuojančių valstybių narių ekonominių ir socialinių sąlygų.

Dvi pagrindinės Europos Sąjungos direktyvos buvo priimtos 2004 m. Jomis iš dalies buvo pakeistos ankstesnės Europos Sąjungos direktyvos: 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo, darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo<sup>33</sup> bei 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl viešųjų pirkimų tvarkos vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srityse koordinavimo.<sup>34</sup> Šių Europos Sąjungos direktyvų nuostatos buvo perkeltos į Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymą. Taigi, viešųjų pirkimų reglamentavimas Europos Sąjungos direktyvomis turi didelę praktinę reikšmę, nes lemia visų subjektų, dalyvaujančių arba susijusių su viešaisiais pirkimais, pareigą interpretuojant ir taikant Viešųjų pirkimų įstatymo normas vadovautis Europos Sąjungos Viešųjų pirkimų direktyvų nuostatų aiškinimu.

Apibendrinant, jei kyla klausimas, kaip turi būti suprantama atitinkama Viešųjų pirkimų įstatymo norma, kaip norėta ją reglamentuoti viešųjų pirkimų tvarka ir koks yra joje įtvirtintų perkančiųjų organizacijų, tiekėjų ir dalyvių teisių bei pareigų turinys, rekomenduotina pirmiausia išsiaiškinti, ar nėra konkrečių viešuosius pirkimus reglamentuojančių Europos Sąjungos teisės normų aiškinimo ir taikymo Europos Teisingumo Teismo praktikoje.

---

<sup>33</sup> 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl Viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo.

<sup>34</sup> 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl Subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto, pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo.

### 3. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TEISINIŲ SANTYKIŲ KVALIFIKAVIMAS BEI REGLAMENTAVIMO SPRAGOS

Viešųjų pirkimų vykdymo procese tarp viešųjų pirkimų subjektų susiformuoja tam tikri teisiniai santykiai. Kvalifikuojant santykius, kylančius iš viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo, reikėtų atsižvelgti į šiuos dalykus:

- a) tikslus, kurių buvo siekiama kuriant viešųjų pirkimų teisinį institutą;
- b) viešųjų pirkimų teisinių santykių subjektų teises ir pareigas (jų santykį);
- c) pažeistų teisių gynimo būdą bei sąlygas;
- d) šių santykių procedūrinio reguliavimo pobūdį.

Siekiant kvalifikuoti teisinius santykius, atsirandančius vykdant viešuosius pirkimus, reikėtų atsižvelgti į tikslus, kurių buvo siekiama kuriant viešųjų pirkimų teisinį institutą. Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad viešųjų pirkimų teisinio instituto tikslas – sureguliuoti ikisutartinius santykius tarp perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų. Tačiau išanalizavus problemą matome, kad pastaruosius santykius reguliuoja prievolių teisės normos, o viešųjų pirkimų teisinis institutas buvo sukurtas pirmiausia siekiant viešųjų tikslų, ir tai lemia teisinių santykių, susiklostančių vykdant viešuosius pirkimus, prigimtį ir pobūdį.

Nagrinėjant viešųjų pirkimų teisinių santykių subjektų teisių ir pareigų apimtį ir pobūdį, pastebima, kad perkančiosios organizacijos viešojo pirkimo procese iš esmės turi daugiau pareigų nei teisių. Tiesa, perkančioji organizacija turi teisę pirkimo konkurso dalyviams nustatyti kvalifikacinius reikalavimus, pirkimo objekto technines specifikacijas, tiekėjų pasiūlymų vertinimo kriterijus. Bet ir šios teisės nėra absoliučios. Perkančioji organizacija, sudarydama viešojo pirkimo sutartį su pirkimo konkurso nugalėtoju, neturi esminės, civilinės teisės principo reikšmę turinčios, sutarties sudarymo laisvės teisės. Nes ši teisė perkančiosios organizacijos atžvilgiu yra ne teisė, o pareiga.<sup>35</sup> Perkančioji organizacija privalo sudaryti sutartį, nes taip yra realizuojamas viešasis interesas, kurio įgyvendinimui ji buvo sukurta. Todėl kaip vienašalis sandoris civilinės teisės prasme negali būti suprantamas viešojo pirkimo konkurso paskelbimas, turint omenyje tai, kad pareikšta valia nėra laisva.

Kaip žinome, civilinėje teisėje dominuoja dispozityvumo principas bei sutarties šalių autonomija. Tačiau viešųjų pirkimų teisiniuose santykiuose tai yra tik pirkime dalyvaujančių tiekėjų

---

<sup>35</sup> Kostkevičius G. Dėl teisinių santykių, susiklostančių vykdant viešųjų pirkimų procedūras, kvalifikavimo // Teisės problemos 2005/4 (50) P-31



prerogatyva. Taigi, šiuos santykius su civiline teise sieja pagrindu tai, kad tarp šių santykių subjektų nėra subordinacijos. Šalių teisės ir pareigos yra griežtai reglamentuotos įstatyme, ir jokių privalomų vykdyti nurodymų, kitokių, negu nurodyta įstatyme, nei viena šalis kitai duoti negali. Vis dėlto, viešųjų pirkimų teisėje, be aukščiau minėtų teisinių santykių subjektų egzistuoja ir priežiūros funkcijas atliekančios institucijos. Todėl perkančiosios organizacijos yra subordinuojamos priežiūros funkcijas atliekančioms institucijoms, su kuriomis jų nesieja pavaldumo santykiai.

Vertinant viešųjų pirkimų teisinių santykių subjektų padėtį, matome, kad privatūs ūkio subjektai, dalyvaudami viešojo pirkimo procedūroje, neprivalo vadovautis viešuoju interesu, kurio tenkinimui buvo sukurtas viešųjų pirkimų institutas. Viešųjų pirkimų įstatymo normos, reglamentuojančios jų pareigas yra dispozityvaus pobūdžio. Iš kitos pusės, perkančiųjų organizacijų padėtis yra kitokia. Santykiuose su tiekėjais vyrauja civiliniai teisiniai santykiai, bet pačioje viešojo pirkimo procedūroje, kurios perkančioji organizacija privalo laikytis, nuo pradžios iki pabaigos dominuoja viešojo intereso tenkinimo elementas.<sup>36</sup>

Viešųjų pirkimų teisėje pirkimu suinteresuotų asmenų teisės yra ginamos kaip civilinėmis taip ir administracinėmis priemonėmis. Civilinių teisių gynimo būdai viešųjų pirkimų teisėje turi tam tikrus ypatumus. Pirmiausia, teisė ginčyti perkančiosios organizacijos veiksmus suteikiama kiekvienam suinteresuotam asmeniui. Bet tas asmuo nebūtinai turi būti teisinių santykių, atsiradusių vykdant viešuosius pirkimus, šalimi. Tai fundamentali kiekvieno pirkimu suinteresuoto asmens teisė, kuri įtvirtinta direktyvose 89/665/EEB<sup>37</sup> ir 92/13/EEB.<sup>38</sup> Šias direktyvas iš dalies pakeitė 2007 m. gruodžio 11 d. priimta Tarybos direktyva 2007/66/EB,<sup>39</sup> kuria siekiama užtikrinti tiekėjų teisių ir teisėtų interesų gynybos skaidrų ir efektyvų mechanizmą.<sup>40</sup>

Svarbu atkreipti dėmesį į dar vieną aspektą. Viešųjų pirkimų teise gali remtis kiekvienas suinteresuotas asmuo, norėdamas užginčyti perkančiosios organizacijos veiksmus, kurie buvo atlikti, kai perkančioji organizacija pirkimą vykdė ne viešųjų pirkimų įstatymų nustatyta tvarka, jeigu mano, kad pirkimas turi būti vykdomas remiantis viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo nuostatomis<sup>41</sup>. Taip pasisakęs Europos Teisingumo teismas taip pat patikslino, kad perkančiosios organizacijos

<sup>36</sup> Kostkevičius G. Dėl teisinių santykių, susiklostančių vykdant viešųjų pirkimų procedūras, kvalifikavimo "Teisės problemos 2005/4 (50) P-32

<sup>37</sup> 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su priežiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, koordinavimo.

<sup>38</sup> 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto, telekomunikacijų srityje, suderinimo.

<sup>39</sup> 2007 m. gruodžio 11 d. Tarybos direktyva 2007/66/EB Dėl viešųjų sutarčių suteikimo priežiūros procedūrų veiksmingumo didinimo.

<sup>40</sup> Politikienė R. Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo priežiūros procedūrų veiksmingumo didinimas // Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2008. Nr. 2(27)

<sup>41</sup> Europos Teisingumo Teismo 1999 m. spalio 28 d. sprendimas *Alcatel Austria ir kt.* (C-81/98)

sprendimas netaikyti viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūros turi būti laikomas lygiu jos sprendimui nutraukti tą procedūrą. Dar viena kiekvieno pirkimu suinteresuoto asmens teisė – tai galimybė ginčyti bet koki perkančiosios organizacijos sprendimą, veikimą, kuriam taikomos Europos Bendrijų viešųjų pirkimų taisyklės.

Matome, kad lyginant su civiline teise, viešųjų pirkimų teisė suteikia pirkimu suinteresuotiems asmenis reikšmingą galimybę ginčyti perkančiosios organizacijos sprendimus bet kurioje pirkimo procedūros stadijoje. Iš kitos pusės, civilinėje teisėje vyraujant šalių autonomijos principui, teisinio santykio dalyviams tokios teisės nėra suteiktos.

Viešųjų pirkimų įstatymo 95 straipsnio 2 d. nustato, kad ginčai, kylantys viešųjų pirkimų srityje, turi būti nagrinėjami Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Apygardos teismai nagrinėja šias bylas kaip pirmosios instancijos teismai. Tačiau negalima teigti, kad viešųjų pirkimų institutas yra neatskiriama civilinės teisės dalis, klaidinga būtų nustatinėti teisinio santykio kvalifikavimą tik pagal procedūrą, nes ji ne visada atspindi realiai susiklostančių santykių turinį. Teisingumo priskyrimas bendrosios kompetencijos teismams vargu ar gali būti laikytinas tinkamu kvalifikavimo požymiu, lemiančiu šių teisinių santykių priskyrimą civilinių teisinių santykių kategorijai. Juolab, kad toks priskyrimas nėra pagrįstas teisės doktrina ir yra greičiau lemtas įstatymų leidėjo pasirinkimo.<sup>42</sup> Reikia pastebėti, kad nuo Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo laikotarpio ir šiuolaikinės viešųjų pirkimų sistemos formavimosi pradžios įstatymų leidėjo pozicija ginčų viešųjų pirkimų srityje nagrinėjimo atžvilgiu nebuvo vienareikšmė. Ji keitėsi priklausomai nuo to, kokie teisiniai santykiai dominavo viešuosiuose pirkimuose. Nuo 2000 m. tiekėjų skundų nagrinėjimas buvo pavestas perkančiajai organizacijai, Nepriklausomai viešųjų pirkimų komisijai ir teismui. Tačiau šiuo laikotarpiu viešųjų pirkimų ginčai buvo nagrinėjami administraciniuose teismuose. Tokia įstatymo leidėjo pozicija buvo siejama su tuo, kad buvo skundžiami nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos sprendimai, tačiau nuo 2003 m., įsigaliojus naujos redakcijos Viešųjų pirkimų įstatymui, atsisakyta Nepriklausomos komisijos paslaugų, viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimas buvo perkeltas į bendros kompetencijos teismus. Taigi, galima teigti, kad įstatymo leidėjo apsisprendimą priskirti viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimą administracinės ar bendrosios kompetencijos teismams lėmė, pirmiausia, faktas, kad buvo skundžiamas viešojo administravimo subjekto sprendimas. Pastebėtina, kad iki šiol nepakeistas Administracinių teisės pažeidimų kodekso straipsnis, nustatantis atsakomybę už Nepriklausomos viešųjų pirkimų komisijos sprendimų nevykdymą (ATPK171<sup>(3)</sup> str)

<sup>42</sup> Kostkevičius G. „Dėl teisinių santykių, susiklostančių vykdant viešųjų pirkimų procedūras, kvalifikavimo“ Teisės problemos 2005/4 (50) P-33.

## **4. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ NORMINIO REGLAMENTAVIMO SPRAGOS IR PROBLEMOS PAGAL ATSKIRAS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ STADIJAS**

### **4.1. PLANAVIMO IR ORGANIZAVIMO STADIJA**

#### **4.1.1. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ KOMISIJOS SUDARYMAS**

Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnyje yra reglamentuoti Viešųjų pirkimų komisijos sudarymo, veiklos reguliavimo, sprendimo priėmimo pagrindai. To paties straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad perkančioji organizacija pirkimui organizuoti ir atlikti privalo sudaryti Viešojo pirkimo komisiją. Šio įstatyminio reguliavimo nuostatos yra detalizuojamos Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius 2006 m. įsakymu Nr.1S-73....<sup>43</sup>.

Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų komisija „veikia perkančiosios organizacijos vardu ir įgyvendina jos poreikius viešųjų pirkimų srityje“<sup>44</sup>. Tačiau Įstatymas numato atvejus, kai Viešųjų pirkimų komisijos sudarymas nėra privalomas:

- a) mažos vertės pirkimams;
- b) pirkimams, kuriuos atlieka 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji organizacija šio įstatymo 85 straipsnio nustatyta tvarka.

Svarstytina, ar nereikėtų papildyti aukščiau nurodytus atvejus, kai Viešųjų pirkimų komisijos sudarymas nėra būtinas, naujais atvejais:

- I) Smulkiems pirkimams;

Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta, kad „atskiroms pirkimo dalims, kai perkamos panašios prekės, paslaugos ar perkami darbai yra suskirstyti į atskiras dalis, kurių kiekvienai numatoma sudaryti atskirą pirkimo sutartį, jei bendra tokių pirkimo dalių vertė be pridėtinės vertės mokesčio yra ne didesnė kaip 10 procentų bendros visų pirkimo dalių vertės perkant panašias prekes ir paslaugas ir 1,5 procento – perkant darbus.“<sup>45</sup>

- II) Prekėms ir paslaugoms, kurios yra perkamos naudojant reprezentacinėms išlaidoms skirtas lėšas (Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 4 dalies 3 punktas).

- III) Kai perkamos mokymo paslaugos, kaip jos apibrėžiamos Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte.

<sup>43</sup> Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. 1S-73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir veiklos organizavimo rekomendacijos patvirtinimo“.

<sup>44</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios .2007 m. sausis Nr. 4.6. P-1.

<sup>45</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 92 str 3d. 7p.

Toks papildomų atvejų nustatymas galėtų palengvinti perkančiųjų organizacijų darbą ir sumažinti biurokratinės išlaidas dėl šių priežasčių: pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus, jeigu pasiūlymas nėra mažos vertės, jis turi būti pateikiamas perkančiajai organizacijai raštu (atsižvelgiant į tai, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 2 dalies reikalavimas negalioja tik mažos vertės pirkimams) bei turi būti Viešųjų pirkimų komisijos sprendimas. Tačiau nėra įvertintas tas aspektas, kad daugeliu atvejų biurokratinės procedūrų vykdymo sąnaudos (išlaidos) bus didesnės net už perkamo objekto kainą. Neįvertinti tokie dalykai, kaip pavyzdžiui, meras ar ministras eina su svečiu pietauti už reprezentacinės išlaidoms skirtas lėšas, arba darbuotojui reikia nueiti į 200 litų kainuojantį mokymo seminarą, kita situacija – būtina nupirkti prekę ar paslaugą už, pavyzdžiui, vieną litą, tačiau visa numatomo pirkimo vertė yra didesnė už mažos vertės pirkimą.

Be aukščiau minėto galimas kitas tokios situacijos sprendimas – pakeisti mažos vertės pirkimo sąvoką<sup>46</sup>, numatytą Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje, papildant ją mokymo paslaugų pirkimais, pirkimais už reprezentacines lėšas, bei smulkiai pirkimais, numatytais Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte.

Tokia pati situacija yra Viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnio 4 dalyje, todėl ją reikėtų keisti analogiškai Įstatymo 16 straipsnio 1 daliai.

Apžvelgus Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 1 dalį iš kitos pozicijos, matome, kad įstatymų leidėjas, beveik visais atvejais nustatydamas privalomą Viešųjų pirkimų komisijos sudarymą „klasikiniam sektoriui“, visai kitaip reglamentuoja „komunalinio sektoriaus“, t.y. perkančiųjų organizacijų, nurodytų šio įstatymo 70 straipsnio 1 dalies 2-4 punktuose, veikiančių vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityse, Viešųjų pirkimų komisijos sudarymą. Taigi, „komunalinio sektoriaus“ perkančiosios organizacijos vykdydamos supaprastintus viešuosius pirkimus gali, bet neprivalo sudaryti Viešųjų pirkimų komisiją. Taigi, Įstatymas leidžia vykdyti tokius pirkimus vienam „komunalinio sektoriaus“ perkančiosios organizacijos įgaliotam asmeniui. Matome, kad yra per didelė korupcijos rizika, kai vienas asmuo priiminėja sprendimus, pavyzdžiui, perkant darbus kurių vertė yra iki 17 781 920 litų be pridėtinės vertės mokesčio.

#### **4.1.2. PIRKIMO BŪDO PASIRINKIMAS**

Viešųjų pirkimų būdai ir procedūros bei jų pasirinkimo bendrosios normos yra įtvirtintos Viešųjų pirkimo įstatymo 42 straipsnyje, kuriuo taip pat įgyvendinamos Europos ir Tarybos 2004

---

<sup>46</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 2 str 15 d.

m. kovo 31 d. direktyvos 2004/18/EB<sup>47</sup> nuostatos. Perkančiosios organizacijos pirkimo būdą turėtų pasirinkti, ne tik griežtai besilaikydamos Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų, tačiau dirbtinai neapriboti konkurencijos ir taip nepažeisti viešųjų pirkimų principų. Taigi toliau šiame darbe aptarsime pirkimo būdus, kuriuose, autoriaus nuomone, pastebimos akivaizdžios problemos bei Įstatymo spragos.

#### **4.1.2.1. NESKELBIAMOS DERYBOS**

Kaip žinome, neskelbiamos derybos – pirkimo būdas, sudarantis ypač palankias sąlygas perkančiajai organizacijai piktnaudžiauti, siekiant išvengti viešo skelbio apie pirkimą ir taip suteikti naudos palankiam ar susijusiam tiekėjui<sup>48</sup>. Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos internetiniame tinklapyje<sup>49</sup> pateikiama informacija kiekvienais metais apie 30-35 procentai visų Lietuvoje atliekamų viešųjų pirkimų yra vykdomi neskelbiamų arba supaprastintų neskelbiamų derybų būdu arba, kitaip tariant, neskelbiant konkursų. Ankstenėse Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijose šis pirkimo būdas buvo įvardintas pirkimu iš vienintelio šaltinio.

Pažymėtina, kad neskelbiamų derybų būdas yra laikytinas išimtinio viešojo pirkimo būdu, kurį galima pasirinkti tik Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytais atvejais. Atsižvelgiant į tai yra suprantama, jog tokia didelė dalis pirkimų tiesiog objektyviai negali būti vykdoma pasinaudojant išimtinio viešojo pirkimo būdu.

Taigi, neskelbiamos derybos, tai viešojo pirkimo būdas, kuris suteikia teisę perkančiajai organizacijai prekių tiekėją, paslaugų teikėją ar darbų atlikėją pasirinkti viešai neskelbiant konkurso. Apie tokį viešąjį pirkimą faktiškai yra sužinoma jau po to, kai yra sudaroma sutartis su tam tikru tiekėju, o kartais tik tuomet, kai tokia sutartis jau yra įvykdyta.

Sąlygų, suteikiančių teisę pasirinkti neskelbiamų derybų pirkimo būdą, Viešųjų pirkimų įstatyme nėra mažai. Šios sąlygos iš esmės nepriklauso nuo viešojo pirkimo vertės - jos yra susijusios tam tikromis faktiškai egzistuojančiomis aplinkybėmis, kurios ir suteikia teisę pasirinkti neskelbiamų derybų pirkimo būdą.

Reikėtų atkreipti dėmesį į motyvus, kurių pagrindu perkančiosios organizacijos pasirenka neskelbiamų derybų pirkimo būdą. Dažniausiai yra remiamasi Viešųjų pirkimų įstatymo nuostata: „jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija

<sup>47</sup> Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB, priimtose 2004 m. kovo 31 d. ir skirtose reguliuoti viešą darbų pirkimą, viešą prekių pirkimą ir viešą paslaugų pirkimą.

<sup>48</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios 2007 m. sausis Nr 8.1. P-2

<sup>49</sup> Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės internetinis tinklalapis: <http://www.vpt.lt>

negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme numatytais terminais. Aplinkybės, kuriomis grindžiama ypatinga skuba, jokių būdu negali priklausyti nuo perkančiosios organizacijos.“<sup>50</sup> Pavyzdžiui, 2006 m. gruodžio 15 d. leidinio "Valstybės žinios" priede "Informaciniai pranešimai" Nr. 95 paskelbiamas skelbimas, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija neskelbiamų derybų būdu atliks Vilniaus miesto savivaldybės administracinio pastato, kurį statė UAB „Constructus“, inžinerinių sistemų, įrangos priežiūros, eksploatavimo, vidaus patalpų, fasadų, stogų, teritorijos valymo, drabužių saugojimo paslaugų viešąjį pirkimą. Tiekėju pasirenkama ta pati UAB „Constructus“, o sudarytos sutarties vertė yra 4 milijonai 896 tūkstančiai litų. Perkančioji organizacija tokį pirkimo būdą pasirinkimą motyvavo tuo, kad „...dėl ypatingos skubos, susidariusios dėl įvykių, kurių perkančioji organizacija (institucija) negalėjo numatyti, ir laikantis direktyvoje nustatytų griežtų sąlygų".<sup>51</sup> Tačiau, tokia motyvacija kelia tam tikrų abejonių. Dar vienas įdomus Vilniaus miesto savivaldybės administracijos viešasis pirkimas buvo paskelbtas 2004 m. lapkričio 17 d. leidinio "Valstybės žinios" priede "Informaciniai pranešimai" Nr. 88, kuriame nurodoma, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija neskelbiamų derybų būdu, motyvuojant tuo, kad iškilo skubus prekių poreikis dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, sudaro sutartį su UAB „Alnos biuro sistemos" dėl tonerių kasečių spausdintuvams pirkimo. Sutarties vertė - 500 tūkstančių litų. Vėlgi, vertinant patį pirkimo objektą ir sutarties vertę, bei analizuojant motyvą, kuriuo vadovaujantis buvo pasirinktas neskelbiamų derybų pirkimo būdas, yra daugiau nei keista, kad toks pirkimo objektas, kaip tonerių kasetės spausdintuvams, už sumą, lygią pusei milijono litų, galėtų būti perkamas neskelbiant konkurso, o motyvas, kodėl konkursas neskelbiamas, yra tas, kad dėl nenumatytų aplinkybių iškilo skubus tonerių kasečių spausdintuvams poreikis.

Minėtais atvejais lieka neaišku, kokios tos nenumatytos aplinkybės konkrečiai įtakoją tai, kad iškilo skubus poreikis pirkti. Iš dalies toks formulavimas yra įtakotas Viešųjų pirkimų tarnybos parengtos skelbimų apie sutarties sudarymą formos, kuri suteikia galimybę perkančiosioms organizacijoms skelbime apie sutarties sudarymą nurodyti tik tai, kad iškilo skubus poreikis, tačiau perkančioji organizacija neprivalo nurodyti, dėl kokių konkrečiai priežasčių tas „skubus" poreikis yra iškilęs. Tokiu būdu, sudaromos galimybės be didelių pastangų pakankamai formaliai užpildyti skelbimą apie sutarties sudarymą, nes nėra būtina nei įvardinti konkrečių priežasčių, dėl kurių yra iškilęs skubus poreikis, nei pateikti įrodymų, kurie pagrįstų šių priežasčių, kurių išdavoje yra iškilęs skubus poreikis, egzistavimą.

<sup>50</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 56 str. 1 d. 4p

<sup>51</sup> "Valstybės žinios" priedas "Informaciniai pranešimai" 2006 m. gruodžio 15 d. Nr. 95

Įdomu tai, kad apie kiekvieną pirkimą, kuris yra atliekamas neskelbiamų derybų būdu, informacija yra (turi būti) pateikiama Viešųjų pirkimų tarnybai, kuri turėtų vertinti tai, ar iš tiesų pagrįstai yra pasirenkamas išimtinis viešojo pirkimo būdas - neskelbiamos derybos. Tačiau dažnai abejonės dėl to, kad toks pirkimo būdas galimai buvo pasirinktas nepagrįstai, galėtų atsirasti vien iš skelbimų apie sutarties sudarymą turinio, bet dėl nesuprantamų priežasčių Viešųjų pirkimų tarnybai tokios abejonės nekyla.

#### **4.1.2.2. SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI**

Įsigaliojus naujam Viešųjų pirkimų įstatymui atsirado daug pakeitimų supaprastintų viešųjų pirkimo srityje. Viešųjų pirkimų įstatyme pakeistas IV skyrius, kuris reglamentuoja supaprastintus pirkimus – perkančiosioms organizacijoms leista vykdyti supaprastintus pirkimus pagal pačių patvirtintą tvarką. „Perkančioji organizacija galės pritaikyti viešojo pirkimo atlikimo taisyklės savo pačios poreikiams pagal veiklos ypatumus“<sup>52</sup> Tokiu būdu perkančiosioms organizacijoms leista pasitvirtinti supaprastintas pirkimų taisykles, atsižvelgiant į jų atliekamų pirkimų specifiką, t. y. atsisakyta Viešųjų pirkimų įstatymu reglamentuoti supaprastintų pirkimų būdus ir procedūras, pirkimo dokumentų turinį, paaiškinimų teikimą, pasiūlymų pateikimo būdus, jų įforminimą ir kt. Šiuos pakeitimus pasiūlė Ūkio ministerija, kuri formuoja viešųjų pirkimų politiką. Tokiais įstatymo pakeitimais siekiama liberalizuoti viešuosius pirkimus, kuriuos atlieka organizacijos, veikiančios kitose nei vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto srityse, tvarką.

Rengiant savo tvarką Viešųjų pirkimų įstatyme perkančiajai organizacijai nustatyta pareiga laikytis įstatymo nustatytų pirkimų principų: lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo ir konfidencialumo reikalavimų. Taip pat - skelbti skelbimus apie atliekamus pirkimus „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ ir Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.

Pagrindinis pakeitimų pranašumas – lankstesnis viešųjų pirkimų reglamentavimo teisinis mechanizmas, kuris kiekvienai perkančiajai organizacijai sudaro sąlygas parengti tokią tvarką, kokia labiausiai atitiktų perkančiosios organizacijos įprastą veiklą bei jos ypatumus.

Pagrindinė padarytų pakeitimų problema yra ta, kad „jiems įgyvendinti reikia visapusiškesnio teisinio išprusimo, viešųjų pirkimų esmės suvokimo, Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teisės supratimo“<sup>53</sup>. Atsižvelgiant į tai, kad ir anksčiau daug problemų kildavo taikant Viešųjų pirkimų

---

<sup>52</sup> Jurgelevičienė S. Viešųjų pirkimų įstatymo naujovės// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2008. Nr. 2(27)

<sup>53</sup> Soloveičik D. Viešieji pirkimai: dar daugiau drumzlinio vandens// Verslo žinios, 2007 10 09. Nr. 191.

įstatymą dėl pirkimo dokumentus rengiančių asmenų nesugebėjimo taikyti Viešųjų pirkimų įstatymo normas praktiniame darbe, galima prognozuoti dar daugiau ginčų, subjektyvumo ir su tuo susijusių problemų. Pirkimo dokumentus rengiantiems asmenims patiems reikės atsakyti į klausimą, ar jų parengta viešųjų pirkimų tvarka yra suderinta su pagrindiniais principais. Tiekėjai turės galimybes dažniau ginčyti pirkimo sąlygas ir teigti, kad jos yra diskriminacinės, neproporcingos, neskaidrios. Taip pat gali kilti problemos siekiant suvienodinti skirtingų pirkimo tvarkų taikymo praktiką.

Viešųjų pirkimų įstatyme taip pat atsisakoma supaprastintų pirkimo būdų, pirkimo procedūrų reglamentavimo. Perkančioji organizacija visais atvejais gali pasirinkti bet kurį pirkimo būdą. Įstatyme panaikintas reikalavimas gauti Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą, jeigu atmetami visi pasiūlymai arba nutraukiamos pirkimo procedūros.

Nurodytame dokumente vartojama nauja sąvoka – mažos vertės pirkimai - ir padidinama mažos vertės pirkimų riba nuo 75.000 Lt iki 100.000 Lt prekėms ir paslaugoms ir nuo 300.000 Lt iki 500.000 Lt - darbams. Tokiems pirkimams bus taikoma dar lankstesnė pirkimų sistema, perkančiosios organizacijos turės daugiau laisvės ir galimybių.<sup>54</sup> Taip pat sutrumpintas pasiūlymų pateikimo terminas iki 7 d.

Matome, kad naujame Viešųjų pirkimų įstatyme perkančioji organizacija turi veiksmų laisvę nustatyti, kas turi būti pirkimo dokumentuose, kokia jų pateikimo tiekėjams tvarka ir pan. Kaip minėta, tokia viešųjų pirkimų laisvė atrodo itin patraukli, kita vertus, ji gali tapti ir pavojinga, nes, pavyzdžiui, perkančioji organizacija, nustačiusi pernelyg trumpus terminus, gali būti apkaltinta pažeidusi proporcingumo principą. Taigi, tik praktika parodys, ar teigiamai paveiks viešuosius pirkimus aukščiau nurodyti pakeitimai. Vis dėlto, reikėtų akylai stebėti besiformuojančią praktiką, nes tam tikri probleminiai aspektai yra jau akivaizdūs.

#### **4.1.3. SKELBIMAI APIE PIRKIMĄ**

Nagrinėjant Viešųjų pirkimų skelbimų rengimo ir skelbimo tvarką, svarbu atkreipti dėmesį į Viešųjų pirkimų įstatymo 23 straipsnį. Jame numatyta, kad „perkančioji organizacija šio straipsnio nustatyta tvarka gali skelbti ir tokius pirkimus, kurių vertė skelbimo metu mažesnė, negu nustatyta tarptautinio pirkimo vertės riba<sup>55</sup>“. Įstatymo 23 straipsnio 9 dalies nuostata prieštarauja Įstatymo 12 straipsnio 8 daliai, kurioje nustatyta, kad „pirkimų, kurių vertė mažesnė negu nustatytos tarptautinio pirkimo vertės ribos, taip pat šio įstatymo 9 straipsnio 14 dalyje nurodytų pirkimų ypatumai nustatyti šio įstatymo IV skyriuje“. Įstatymo 23 straipsnio 9 dalies nuostata prieštarauja taip pat

<sup>54</sup> Jurgelevičienė S. Viešųjų pirkimų įstatymo naujovės// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2008. Nr. 2(27)

<sup>55</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102. 23 str. 9 d.



Įstatymo 84 straipsnio 1 punktui, kur nurodyta, kad IV skyriuje reglamentuojami pirkimai, „kurių vertė yra mažesnė už nustatytas tarptautinio pirkimo vertės ribas.“

Nurodytą teiginį galima pagrįsti šiomis aplinkybės:

1. Tarptautinės vertės pirkimų viešųjų pirkimų skelbimus reglamentuoja Įstatymo II skyriaus 23 straipsnis, šių skelbimų formos nustatytos Komisijos 2005 m. rugsėjo 7 d. reglamentu (EB) Nr. 1564/2005. Supaprastintų viešųjų pirkimų skelbimus reglamentuoja Įstatymo IV skyriaus 86 straipsnis, o šių skelbimų formas nustatė Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės;

2. Esant supaprastinto pirkimo vertei mažesnei nei tarptautinio pirkimo vertės riba, vadovaujantis Įstatymo 12 straipsnio 8 dalimi, 84 straipsnio 1 punktu pirkimą galima vykdyti supaprastintais pirkimo būdais, o Komisijos 2005 m. rugsėjo 7 d. reglamentu (EB) Nr. 1564/2005 nustatytos skelbimų formos nenumato tokių supaprastintų pirkimo būdų;

3. Įstatymo II skyriaus 23 straipsnis nustato, kad skelbimai spausdinami Europos Sąjungos oficialiame leidinyje, o Įstatymo IV skyriaus 86 straipsnis to nenumato;

4. Įstatymo II skyriaus reglamentuojamo pirkimo pasiūlymų pateikimo terminai skaičiuojami nuo skelbimo išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos (23 straipsnio 3 dalis), o Įstatymo IV skyriaus reglamentuojamo pirkimo pasiūlymų pateikimo terminai skaičiuojami nuo skelbimo paskelbimo „Valstybės žinių“ priede „informaciniai pranešimai“ dienos.

Taigi, matome akivaizdžius prieštaravimus tarp Viešųjų pirkimų įstatymo straipsnių.

Kitą su viešųjų pirkimų paskelbimu susijusią problemą randame Viešųjų pirkimų įstatymo 86 straipsnyje, kuris reglamentuoja supaprastintų pirkimų paskelbimą. Jame numatyta, kad Viešųjų pirkimų tarnyba „per 3 darbo dienas išsiunčia skelbimus spausdinti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ ir paskelbia Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Skelbimas perkančiosios organizacijos tinklalapyje, kitur internete, leidinyje ar kitomis priemonėmis negali būti paskelbtas anksčiau negu „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai.“<sup>56</sup>.

Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie susisiekimo ministerijos Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjo A. Vaznelio nuomone<sup>57</sup>, šio straipsnio dalies reikalavimo neįmanoma įgyvendinti, todėl pati Viešųjų pirkimų tarnyba neabejotinai pažeidinėja šią nuostatą. Jo teigimu trijų darbo dienų laikotarpis neabejotinai galioja abejoms sakinio dalims: per šį laikotarpį reikia išsiųsti skelbimus spausdinti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ bei per šį laikotarpį reikia paskelbti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Atsižvelgiant į

<sup>56</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 86 str 2 d.

<sup>57</sup> Žiūrėti Priede Nr. 2 interviu metu pateiktus klausimus

papildomą laiką, reikalingą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ šį skelbimą sumaketuoti, parengti, į šio leidinio periodiškumą, neabejotinai anksčiau bus paskelbta Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Tačiau Įstatymo 86 straipsnio 2 dalis privalomai įpareigoja anksčiau paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. Tad vienas iš dviejų pažeidimų neišvengiamas:

I) bus pažeidžiamas trijų darbo dienų terminas dėl paskelbimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje; arba

II) bus pažeidžiamas antrasis reikalavimas, nes Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje skelbimas bus paskelbtas anksčiau, negu „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Lygiai taip pat supaprastintų pirkimų paskelbimas reglamentuotas Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008 m. rugpjūčio 11 d. įsakyme Nr. 1S-76.<sup>58</sup> Šio įsakymo 5 punktas atkartoja Viešųjų pirkimų įstatymo 86 straipsnio 2 dalies nuostatas: „Supaprastinto viešojo pirkimo skelbimas Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje negali būti paskelbtas anksčiau, negu „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai.“ To paties įsakymo 11 punkte teigiama, kad „Supaprastintų viešųjų pirkimų skelbimus Viešųjų pirkimų tarnyba per 3 darbo dienas išsiunčia skelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ ir paskelbia Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.“

Dar viena probleminė situacija: Viešųjų pirkimų įstatymo 22 straipsnyje 3 dalyje numatyti atvejai, kada perkančiajai organizacijai yra privaloma paskelbti apie pirkimą. To paties straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodyta, kad perkančioji organizacija privalo paskelbti apie „neįvykusį pirkimą (pirkimo procedūra buvo nutraukta, atmestos visos paraiškos ar pasiūlymai, paraiškų ar pasiūlymų nebuvo gauta, pirkimo sutartis nebuvo sudaryta) ne vėliau kaip per 48 dienas po sprendimo nesudaryti pirkimo sutarties priėmimo“<sup>59</sup> Plačiau apžvelgus šį punktą visų Įstatymo nuostatų kontekste, galima atrasti tam tikrą nesuderinamumą su kitomis šio įstatymo nuostatomis.

Pirmiausia, Viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje yra reglamentuojama viešojo pirkimo pradžia, o to paties straipsnio 2 dalyje - viešojo pirkimo pabaiga. Jeigu buvo viešojo pirkimo pradžia ir buvo pabaiga, logiška būtų teigti, kad viešasis pirkimas įvyko, tačiau 22 straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodoma, kad pirkimas neįvyko.

---

<sup>58</sup> Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008 m. rugpjūčio 11 d. įsakymas Nr. 1S-76 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. 1S-16 „Dėl skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2003, Nr. 19-837; 2006, Nr. 12-455; 2007, Nr. 4-201; 2008, Nr. 99-4035).

<sup>59</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102. 22 str 3d. 3p

Galima situacija, kai, pavyzdžiui, yra vienas pasiūlymas, tačiau tiekėjas atisakė sudaryti sutartį. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalį, kurioje nurodyta, kad „atviras konkursas laikomas įvykusi, jeigu yra bent vienas neatmestas pasiūlymas“<sup>60</sup> atviras konkursas įvyko, tačiau pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 22 straipsnio 3 dalies 3 punktą pirkimas laikomas neįvykusi. Čia matome akivaizdų prieštaravimą tarp Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų. Jeigu buvo pirkimo pradžia ir pabaiga, nelogiška teigti, kad pirkimas neįvyko, juk jis prasidėjo, tęsėsi ir baigėsi. Taigi tam, kad išspręsti šią situaciją, galima būtų pakeisti Viešųjų pirkimų įstatymo 22 straipsnio 3 dalį nurodant, kad perkančioji organizacija privalo paskelbti apie pasibaigusį pirkimą, projekto konkurso rezultatus nurodant terminą.

Panaši situacija aptinkama ir Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 1 punkte, kuriame nustatyta, kad „pirkimas, apie kurį buvo skelbta neįvyko, nes nebuvo gauta paraiškų ar pasiūlymų...“ Kaip buvo minėta anksčiau, Viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje numatyta, kada prasideda pirkimas, o VPĮ 7 str. 2 d. numato pirkimo pabaigą.

Tad konkrečiu atveju, jei buvo pirkimo pradžia ir buvo pirkimo pabaiga tvirtinti, kad pirkimas neįvyko, kažkaip nelogiška. Šiuo atveju 92 straipsnio 3 dalies 1 punktą būtų galima išdėstyti taip: pirkime, apie kurį buvo skelbta, nebuvo gauta paraiškų ar pasiūlymų.

## **4.2. PROCEDŪRŲ VYKDYMO STADIJA**

### **4.2.1. KVIETIMAS PATEIKTI PASIŪLYMĄ**

Kvietimas pateikti pasiūlymą – tai pirkimo organizatoriaus arba pirkimo komisijos individualus pranešimas konkrečiam tiekėjui apie organizuojamą prekių, paslaugų ar darbų pirkimo konkursą ar apklausą. Viešųjų pirkimų įstatymo 49 straipsnio 2 dalyje pažymima, kad „kvietimus pateikti pasiūlymus visiems atrinktiems kandidatams perkančioji organizacija išsiunčia raštu ir vienu metu.“ Taigi, kviečiami yra tik tie kandidatai, kurie kvalifikacinės atrankos metu yra atrenkami pagal pirkimo dokumentuose nustatytus kvalifikacinius kriterijus. Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnyje įtvirtintomis tiekėjų kvalifikacijos patikrinimo nuostatomis bei minimaliais kvalifikacijos reikalavimais, numatytais Viešųjų pirkimų įstatymo 35-37 straipsniuose, iš esmės siekiama nustatyti, ar tiekėjas, laimėjęs viešojo pirkimo konkursą, bus pajėgus įvykdyti pirkimo sutartyje nurodytus reikalavimus ir vykdyti juos tinkamai ir per nustatytus terminus.

Kaip žinome, esminės riboto konkurso procedūrinės ypatybės yra tos, kad turi būti atliekama kvalifikacinė atranka, o po to pateikiami kvietimai pasiūlymams pateikti. „Svarbus riboto

---

<sup>60</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102. 43 str 3d.

konkurso procedūrų skirtumas nuo atviro konkurso – atlikus kvalifikacinę atranką ir po to, kai pakviesti tiekėjai pateikė pasiūlymus, buvo atplėšti vokai su pasiūlymais, skirtingai nei atviro konkurso atveju, neatliekamas kvalifikacijos tikrinimas, nes ši procedūra jau buvo atlikta dar iki pasiūlymų pateikimo.<sup>61</sup>

Viešųjų pirkimų įstatymo 49 straipsnyje yra rašoma apie kvietimą vykdant ribotą konkursą pateikti pasiūlymus. Šio straipsnio 4 dalyje yra nustatyta, kokia informacija turi būti nurodyta kvietime pateikti pasiūlymus. Tos pačios Įstatymo dalies 4 punktas nustato, kad kvietime pateikti pasiūlymus turi būti ši informacija: „kokius perkančiosios organizacijos nustatytus dokumentus turi pateikti tiekėjai apie savo kvalifikaciją.“<sup>62</sup> Tačiau remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsniu bei 49 straipsnio 1 dalimi pateikti pasiūlymus yra kviečiami tik tie tiekėjai, kurie praėjo kandidatų kvalifikacinę atranką. Matome, kad Įstatymo 49 straipsnio 4 dalies 4 punkte yra tam tikras prieštaravimas: kodėl įvertinus tiekėjų kvalifikaciją reikia jų prašyti vėl pateikti kvalifikaciją įrodančius dokumentus? Siūlyčiau išbraukti Įstatymo 49 straipsnio 4 dalies 4 punktą.

Analogiška situacija yra Viešųjų pirkimų įstatymo 54 straipsnio 2 dalies 3 punkte: kvietime dalyvauti dialoge turi būti nurodyta, „kokius perkančiosios organizacijos nustatytus kvalifikaciją įrodančius dokumentus turi pateikti tiekėjai.“<sup>63</sup> Vėlgi pastebimas prieštaravimas tarp Įstatymo nuostatų: pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 53 straipsnį atlikus kvalifikacinę atranką, pagal 54 straipsnio 1 dalį kviečiant dalyvauti konkurenciniame dialoge vėl prašyti pateikti kvalifikaciją įrodančius dokumentus nėra logiška. Siūlyčiau išbraukti 54 straipsnio 2 dalies 3 punktą.

Pasiūlymų, paraiškų pateikimo etape taip pat yra labai svarbu užtikrinti, kad tiekėjų, dalyvaujančių pirkime, sąrašas būtų ne vieša informacija iki vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros pradžios. Tokiu būdu sudaromos realesnės konkurencijos sąlygos. Konfidencialumo pažeidimas gali sukelti rimtų padarinių visam viešųjų pirkimų procesui. Svarbu pabrėžti, kad konfidencialumo pažeidimas tiesiogiai įtakoja tokio ydingo reiškinių, kaip karteliniai susitarimai, atsiradimą.

Vis dėlto, tam tikri Viešųjų pirkimų įstatymo straipsniai iki šiol kelia abejonių dėl atitikimo konfidencialumo reikalavimui. A. Varnelio nuomone, abejotina ar Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio 6 dalies nuostata dėl susitikimo su tiekėjais dar iki vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros bei susitikimo protokolo pateikimas tiekėjams neprieštarauja konfidencialumo reikalavimams, t.y. ar turėtų tiekėjai dar iki vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros sužinoti vienas apie kitą. Pasak jo, Europos Komisijos pateiktoje audito išvadoje yra kritikuojama situacija,

<sup>61</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios. 2007 m. sausis Nr 8.3. P-2

<sup>62</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 49 str 4 d. 4 p.

<sup>63</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 54 str 2d 3p.

kai registruojant paraiškas yra leidžiama tiekėjams pasirašyti žurnale, kuriame jie gali pamatyti ir kitus suinteresuotus tiekėjus. Dėl šios priežasties toks susitikimas su tiekėjais neabejotinai pažeidžia konfidencialumo reikalavimus. Jie turi pakankamai laiko iki vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros susitarti dėl siūlomų kainų.

Taigi, siekiant užtikrinti tinkamą viešųjų pirkimų instituto funkcionavimą būtina užtikrinti pagrindinių viešųjų pirkimų principų, įtvirtintų Viešųjų pirkimų įstatyme įgyvendinimą. Labai svarbu užtikrinti skaidrumo, viešumo, konfidencialumo reikalavimus vykdant viešuosius pirkimus.

#### **4.2.2. TIEKĖJŲ KVALIFIKACIJA, VERTINIMO YPATUMAI**

Vykdant viešuosius pirkimus yra svarbu ne tik sudaryti sandorį, bet ir užtikrinti, kad viešojo pirkimo sutartis bus įvykdyta tinkamai. Norint tai užtikrinti, svarbu nustatyti, ar konkretus tiekėjas yra patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sąlygas. „Tokia pareiga tenka perkančiajai organizacijai, kuri ją realizuoja pirkimo dokumentuose nustatydamą minimalius dalyvių kvalifikacinius reikalavimus.“<sup>64</sup> Jie nustatomi vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 35, 36, 37 straipsniais, o to paties įstatymo 32 straipsnyje nurodoma, ko turi būti siekiama nustatant kvalifikacinius reikalavimus.

Reikėtų atkreipti dėmesį į Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 7 dalį, kurioje nustatyta, kad „Teisę dalyvauti tolesnėse pirkimo procedūrose turi tik tie kandidatai ir dalyviai, kurių kvalifikaciniai duomenys atitinka perkančiosios organizacijos keliamus reikalavimus“. Matome, kad esama šio sakinio redakcija prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo 31 straipsnio 1 daliai, kur numatyta, kad „vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūroje gali dalyvauti visi pasiūlymus pateikę tiekėjai arba jų atstovai.“ Pavyzdžiui, atvirame konkurse vertiname pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų. išnagrinėjus kvalifikaciją ir nustačius, kad ji neatitinka, privalu atmesti pasiūlymą. Išeina, kad atmetus pasiūlymą, pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 31 straipsnio 1 dalį toks dalyvis, kurio pasiūlymas yra atmestas, gali dalyvauti vokų atplėšimo procedūroje, o pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 7 dalį - negali. Siekiant išvengti tokių prieštaravimų, galima pakeisti 32 straipsnio 7 dalies redakciją ir išdėstyti ją taip: „Tolesnėse pirkimo procedūrose nagrinėjami tik tie pasiūlymai, kuriuos pateikusių kandidatų ir dalyvių kvalifikaciniai duomenys atitinka perkančiosios organizacijos keliamus reikalavimus.“

Kandidatai ir dalyviai, norėdami patvirtinti savo atitikimą kvalifikaciniams reikalavimams, pateikia perkančiosioms organizacijoms pirkimo dokumentuose nurodytus dokumentus bei

---

<sup>64</sup> Jakštas V. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų (2) Juristas, 2008 kovas, Nr.3

informaciją. Perkančioji organizacija privalo patikrinti visų pirkime dalyvaujančių tiekėjų kvalifikaciją, nes nėra aišku kas bus pripažintas laimėtoju. Tačiau šis reikalavimas netaikomas vykdant neskelbiamas derybas bei supaprastintas neskelbiamas derybas, nes į jas yra kviečiamas tik vienas tiekėjas. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Viešųjų pirkimų įstatymas suteikia teisę perkančiosioms organizacijoms pačioms pasirinkti kokius kvalifikacinius reikalavimus nustatyti konkrečiam pirkimui, siekiant išsiaiškinti, ar jis sugebės įvykdyti pirkimo sutartį. Tačiau, kaip žinome, ten, kur suteiktos plačios teisės, gali lengvai atsirasti ir piktnaudžiavimas tomis teisėmis.

Taigi, nustatant minimalius kvalifikacinius reikalavimus yra siekiama, pirmiausia, išsiaiškinti kandidatų, dalyvių teisinį statusą, jo finansinę būklę ir ekonominę padėtį, o taip pat nustatyti, ar kandidatas, dalyvis sugebės įvykdyti sutartį, t.y. ar jo techninis pajėgumas yra pakankamas.<sup>65</sup>

Nustatydamos kvalifikacinius reikalavimus perkančiosios organizacijos privalo atsižvelgti į pagrindinius viešųjų pirkimų principus. Čia ypač svarbų vaidmenį vaidina proporcingumo principas, nes turi būti balansas tarp kvalifikacinių reikalavimų ir viešųjų pirkimų sutarties vykdymo sudėtingumo.<sup>66</sup>

Tikrinant kvalifikacinius reikalavimus svarbu vienodai griežtai vertinti visus tiekėjus. Perkančioji organizacija neturi teisės leisti pirkimo procedūrose dalyvauti tiekėjams, kurių kvalifikacija nežymiai, formaliai neatitinka keliamų reikalavimų. Taigi, perkančioji organizacija, atmetusi tiekėjo pasiūlymą kaip neatitinkantį minimalių kvalifikacinių reikalavimų, negali vertinti to tiekėjo techninės pasiūlymo dalies, kadangi kvalifikacijos vertinimas ir paties pasiūlymo vertinimas yra du skirtingi procesai.

Dar vienas svarbus reikalavimas perkančiosioms organizacijoms – minimalių kvalifikacinių reikalavimų aiškumas ir tikslumas bei pagrįstumas. Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 24 straipsnio 7 dalimi, pirkimo dokumentai turi būti tikslūs, aiškūs, be dviprasmybių. Praktikoje susiduriama su atvejais, kai perkančiosios organizacijos nepakankamai atsižvelgdamos į tokį Viešųjų įstatymo reikalavimą nustato neaiškius, dviprasmiškus kvalifikacinius reikalavimus, taip sukeldamos ginčus tarp tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų. Taigi, prieš nustatydama minimalius kvalifikacinius reikalavimus perkančioji organizacija turėtų nustatyti priežastinį ryšį tarp kvalifikacinių reikalavimų ir kandidato (dalyvio) gebėjimo įvykdyti pirkimo sutartį, t.y. perkančioji organizacija nustato tokį kvalifikacijos reikalavimų lygį, kuris užtikrintų pakankamą tiekėjo

---

<sup>65</sup> Rumšienė G. Viešieji pirkimai: tiekėjų kvalifikacijos vertinimo ypatumai//Juristas, 2007 liepa- rugpjūtis, Nr. 7-8.

<sup>66</sup> Rumšienė G. Viešieji pirkimai: tiekėjų kvalifikacijos vertinimo ypatumai//Juristas, 2007 liepa- rugpjūtis, Nr. 7-8

pasirengimą vykdyti sutartį.<sup>67</sup> Be to, nereikia pamiršti, kad viešuosius pirkimus kontroliuojančios institucijos turi teisę prašyti, kad perkančioji organizacija pateiktų pirkimo dokumentuose nustatytų kvalifikacinių reikalavimų pagrįstumą, tačiau ar tokia teise viešuosius pirkimus kontroliuojančios institucijos pasinaudoja? Atsakymas, manome, ir taip yra aiškus. Taigi, kyla klausimas, kodėl nenorima realiai kontroliuoti, kaip yra vykdomi šimtų milijonų litų vertės viešieji pirkimai?

Nagrinėjant minimalius kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams, galima taip pat apžvelgti sąlygas, draudžiančias ir ribojančias tiekėjų dalyvavimą pirkime. Įsigaliojus naujai Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijai iškilo tam tikri neaiškumai taikant Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnį, kuris numato sąlygas, draudžiančias ir ribojančias tiekėjų dalyvavimą pirkime. Šio straipsnio 1 dalis nustato, kad „perkančioji organizacija atmeta paraiškas ir pasiūlymus, jei tiekėjas (fizinis asmuo) arba tiekėjo (juridinio asmens) vadovas ar buhalteris turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą...“<sup>68</sup> Lyginant su Viešųjų pirkimų įstatymo ankstesne redakcija naujoje atsirado reikalavimas neturėti teistumo ne tik juridinio asmens vadovui, bet ir buhalteriu.<sup>69</sup> Tačiau iš praktinės pusės nėra visiškai aišku, kaip traktuoti tokį įstatymo leidėjo reikalavimą. Ar jis turi būti taikomas visiems buhalteriams dirbantiems įmonėje, t.y. vyriausiajam buhalteriu, vyriausiojo buhalterio pavaduotojui, buhalteriu, vyriausiojo buhalterio padejėjui? Ar ši nuostata taip pat taikoma vyriausiajam finansininkui? Taigi, ši nauja įstatymo nuostata nėra visiškai aiški, taikant ją praktinėse situacijose.

Dar vienas įdomus faktas išryškėja apžvelgus Lietuvoje vykstančius viešuosius pirkimus - ypatingai didelės vertės viešuosiuose pirkimuose, kurie yra vykdomi skelbiant atvirus arba supaprastintus atvirus konkursus, dalyvauja tik po vieną potencialų tiekėją. Suprantama, jog nedidelės vertės valstybinis užsakymas nedomina potencialių tiekėjų, tačiau nėra reti atvejai, kai potencialių tiekėjų nedomina dešimties ir daugiau milijonų litų vertės užsakymai. Tendencija tokia - kuo didesnė užsakymo vertė, tuo mažesnis konkurse dalyvaujančių įmonių skaičius. Šį faktą patvirtina ir Viešųjų pirkimų tarnybos administruojamame centriniame viešųjų pirkimų portale skelbiama informacija apie pirkimo sutarčių sudarymą.

Sunkiai paaiškinamas reiškinys yra ne tik tai, kad milijoninės vertės valstybiniuose užsakymuose dalyvauja tik po vieną įmonę, bet ir tai, kodėl ta vienintelė konkurse dalyvaujanti įmonė siūlo kainą, kuri tik keliais šimtais (geriausiu atveju - dviem, trim tūkstančiais) litų yra mažesnė, nei kaina, kuri buvo planuota prieš konkursą. Ir visa tai, kaip minėta, vyksta vykdant viešuosius pirkimus, kurių vertė siekia kelis, o kartais ir keliasdešimt milijonų litų.

<sup>67</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios .2007 m. sausis Nr 5.3. P-7.

<sup>68</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 33 str. 1 d.

<sup>69</sup> Jurgelevičienė S . Viešųjų pirkimų įstatymo naujovės// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis,2008. Nr. 2(27)

Be abejo, nuo pirkimą vykdančios perkančiosios organizacijos, turbūt, mažiausiai priklauso pirkime dalyvaujančių įmonių skaičius, bet ar šio klausimo neturėtų svarstyti ir jį spręsti už viešųjų pirkimų priežiūrą ir kontrolę atsakingos valstybės institucijos? Tokia situacija žalingai įtakoja valstybinių lėšų naudojimą, pažeidžiami pagrindiniai viešųjų pirkimų principai. Tačiau pakeisti tokią situaciją nėra paprasta, nes kovos su karteliniais susitarimais viešuosiuose pirkimuose būdai nėra tobuli.

Užsienio valstybėse naudojamos kelios priemonės, kuriomis bandoma nuo to apsidrausti. Viena iš tokių priemonių yra sutarties sudarymas ilgesniam laikotarpiui, kad dingtų paskata susitarinėti dėl tam tikros rotacijos, t.y. kai tiekėjai susitaria, kad šiandien konkursą laimi vienas, o rytoj laimės kitas. Taip pat yra bandoma skaidyti didelius viešuosius pirkimus į mažesnius, kad rinkoje dėl tų užsakymų galėtų varžytis ir vieni, ir kiti dalyviai, tačiau priemonių vis tiek trūksta.

Taip pat labai svarbu, kad perkančiosios organizacijos nustatyti minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai negalėtų dirbtinai riboti konkurencijos. Toks dirbtinis konkurencijos ribojimas atsiranda tada, kai nustatyti minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai pritaikomi konkrečiam tiekėjui, tokie reikalavimai yra pernelyg aukšti ir specifiniai, todėl pirkime negali dalyvauti viešojo pirkimo sutartį pagal pirkimo dokumentuose numatytus reikalavimus galintys įvykdyti tiekėjai. Dirbtinis konkurencijos ribojimas pasireiškia ir tais atvejais, kai to paties viešojo pirkimo dalyviams (kandidatams) yra nustatomi skirtingi reikalavimai. Tokioje situacijoje tiekėjui reikėtų teikti pretenziją perkančiajai organizacijai tuo atveju, jei jis mano, kad pirkimo dokumentai pažeidžia pagrindinius viešųjų pirkimų principus.<sup>70</sup>

Apskritai patys viešųjų pirkimų organizatoriai dažnai kritikuoja nustatytą pirkimų tvarką, joje mato daug formalizmo ir teigia, kad įstatymus pažeidžia ne korupcinių paskatų vedami, o norėdami greičiau atlikti pirkimą, nes laikas ir pinigai nelaukia Griežtas reglamentavimas pirkimo procesus daro nelanksčiais, todėl eikvojamas specialistų darbo laikas, lėšos ir mažėja pirkimų efektyvumas. Pasigirsta balsų, kad reikia mažinti reikalavimus viešiesiems pirkimams, juos supaprastinti. Su tuo iš dalies būtų galima sutikti, tačiau tuo pačiu būtina išlaikyti balansą, kad pernelyg didelė perkančiųjų organizacijų laisvė neskatintų piktnaudžiavimo ja.<sup>71</sup>

---

<sup>70</sup> Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų(1)// Juristas, 2008, vasaris.Nr. 2

<sup>71</sup> Konferencija "Korupcijos pažabojimo vizijos 2008" Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis Nr. 1(26) 2008 m. sausis. P.6



#### 4.2.3. PASIŪLYMŲ VERTINIMAS

Viešųjų pirkimų įstatymas reglamentuoja pasiūlymų vertinimo ir palyginimo tvarką. Vertinant pasiūlymus svarbu detaliai ištirti jų atitikimą pirkimo dokumentuose nustatytiems reikalavimams, nuo šio vertinimo priklausys galutinis pirkimo rezultatas, t.y. kokia prekė, paslauga ar darbai bus nupirkti. Perkančioji organizacija, prieš priimdama sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo, pirmiausia įvertina tiekėjų pasiūlymus pagal pasirinktus pasiūlymų vertinimo kriterijus. Perkančioji organizacija pasiūlymus vertina vadovaudamasi Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijomis, patvirtintomis Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1S-53 (Žin., 2006, Nr. 113-4329).

Viešųjų pirkimų įstatymo 39 str. 4 d. numato galimybę pasiūlymus vertinti remiantis dviem kriterijais: ekonominio naudingumo arba mažiausios kainos. Perkančioji organizacija jau prieš rengdama pirkimo dokumentus turi nuspręsti, kurį vertinimo kriterijų taikyti. „Taigi perkančiosioms organizacijoms paliekama pasirinkimo laisvė, jos pačios renka kuriuo kriterijumi remsis, vertinint tiekėjų pateiktus pasiūlymus. Tai lemia vykdymų pirkimų įvairovę. Skirtingiems pirkimo objektams įsigyti turi būti taikomos skirtingos procedūros, todėl viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai turi būti lankstūs”.<sup>72</sup> Iš vienos pusės, tokios įstatymo nuostatos palieka perkančiosioms organizacijoms daugiau laisvės efektyviau įgyvendinti joms pavestus įgaliojimus, iš kitos- suteikia galimybę piktnaudžiauti esama padėtimi ir rinktis lengviausia kelią, neatsižvelgiant į esminius tiklus ir principus, t.y. nesiekiant kuo efektyviau panaudoti valstybės lėšas.

Itin dažnas reiškiny, „kai pirkimo konkurse lemiamu kriterijumi laikoma kaina, t.y. renkama pigiausią produktą siūlantis tiekėjas“<sup>73</sup>

Mažiausios kainos principas yra paprastesnis ir greitesnis būdas vertinti, tačiau praktikoje tai taikytina tik lengvai specifikuojamoms ir aprašomoms prekėms, pvz.: statybinės medžiagos, nesudėtingi metalo gaminiai. Šiuo atveju pirkimo sutartis pasirašoma su tuo tiekėju, kuris atitiko visus perkančiosios organizacijos pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus ir pasiūlė mažiausią kainą. Pasiūlymų vertinimą pagal mažiausią kainą perkančioji organizacija turėtų pasirinkti tik tais atvejais, kai kitos perkamos objekto savybės ar kitos pasiūlymo sąlygos neturi didelės reikšmės busimam perkamo objekto naudojimui ar sutarties vykdymui. Pirkimų specialistai

<sup>72</sup> Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija. 2004, Nr. 59(51). P.108

<sup>73</sup> Jakštas V. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų (2) Juristas, 2008 kovas, Nr.3

ši būdą juokais vadina kainos, o ne prekės pirkimu. Jei prekės specifikacija tinkamai nesudaryta, kyla grėsmė nusipirkti pigų, bet nekokybišką daiktą.

Pasiūlymai pagal mažiausią kainą gali būti vertinami lyginant bendrą kainą arba lyginant pasiūlymuose nurodytus įkainius. Pasiūlymus vertinti lyginant bendrą kainą rekomenduojama, kai pirkimo sąlygose nurodomi tikslūs perkamų prekių, paslaugų ar darbų kiekiai ar apimtys ir sudaromos fiksuotos kainos sutartys. Pasiūlymus vertinti lyginant pasiūlymuose nurodytus įkainius rekomenduojama, kai tuo pačiu metu perkamos skirtingos prekės, paslaugos ar darbai, iš anksto tiksliai nežinant reikalingų kiekių ar apimčių. Perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose turi pateikti, ar pasiūlymus vertins lygindama bendras pasiūlymų kainas ar lygindama įkainius.

Tais atvejais, kada mažiausia pasiūlyta kaina nebūtinai reikštų ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, reikėtų pasiūlymus vertinti pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų.<sup>74</sup> Ekonominio naudingumo vertinimas atsižvelgia į didesnę kriterijų kiekį - paprastai kokybę, kainą, techninius pranašumus, estetines ir funkcines, aplinkosaugos savybes, eksploataavimo išlaidas, efektyvumą, garantinę priežiūrą ir techninę pagalbą, pristatymo datą, pristatymo ar užbaigimo laiką. Reikėtų pabrėžti, kad įstatymas numato baigtinį pasiūlymų vertinimo kriterijų sąrašą, į kuriuos atsižvelgiama vertinant pasiūlymus pagal jų ekonominį efektyvumą.

Perkančioji organizacija gali naudoti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų ir pasirinkti atitinkamus faktorius, kuriuos nori taikyti vertindama pasiūlymus.<sup>75</sup> Perkančioji organizacija ne tik turėtų nurodyti minėtus kriterijus, bet ir nurodyti jų svarbą, kuri tiekėjui parodo, kurios perkamo objekto savybės yra svarbesnės. Ši svarba išreiškiama kriterijaus lyginamuoju svoriu. Akivaizdu, kad tai išsamiau atspindi prekės ar paslaugos naudingumą pirkėjui. Svarbu pabrėžti, kad įgyvendinti šį būdą yra sunkiau. Šis pirkimo būdas yra žymiai sudėtingesnis ir reikalauja nemažų perkančiosios organizacijos laiko sąnaudų, kita vertus, ekonomiškai naudingiausio vertinimo kriterijaus taikymas leidžia perkančiajai organizacijai pasirinkti tokias prekes, paslaugas ar darbus, kurie yra optimalūs ne tik kainos, bet ir kokybės prasme. Taigi pirkimų komisijai reikia geriau paruošti visus su pirkimu susijusius dokumentus, turėti kvalifikuotų specialistų. Tačiau tam tikros srities specialistų neturėjimas neužkerta kelio perkančiosioms organizacijoms taikyti šio vertinimo kriterijaus. Siekdama tinkamai nustatyti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus, jų parametrus, kriterijų ir parametrų lyginamuosius svorius, perkančioji organizacija gali pasitelkti ekspertus. Ekspertai, remdamiesi savo žiniomis ir patirtimi, taip pat vadovaudamiesi

<sup>74</sup> Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios .2007 m. sausis Nr 7.1. P-2

<sup>75</sup> Europos Teisingumo Teismo byla C-324/93, The Queen v. Secretary of State for Home Department, ex parte Evans Medical Ltd and Macfarlan Smith Ltd [1995] ECR I-0563.

ekspertinio vertinimo užduotimi, kurią sudaro perkančioji organizacija ar viešojo pirkimo komisija, įvertina tiekėjų pasiūlymuose nurodytų pirkimo objektų parametrus arba nustato ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijus ir jų parametrų lyginamuosius svorius.

Visgi, lyginant su mažiausios kainos pasiūlymo vertinimo kriterijumi, šis būdas turi daugiau galimybių - pavyzdžiui, perkant šiuo būdu, leidžiama teirautis, ką siūlo kiti (vadinamieji alternatyvūs) tiekėjai. Kartais tai yra geriausias būdas sužinoti technologines naujienas. Tačiau nereikia pamiršti, kad nustatant ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus būtina laikytis visų Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nustatytų viešųjų pirkimų principų. Pažymėtina, kad šie principai pažeidžiami, jeigu perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose nenustato tikslios ir aiškos pasiūlymų kainos vertinimo tvarkos, leidžiančios tiekėjams parengti tinkamus pasiūlymus. Taigi, nenurodžius pirkimo dokumentuose konkrečių duomenų reikšmių, kurios buvo naudojamos įvertinant mažiausią pirkimo kainą, atsiranda galimybė į formulę įrašyti jai palankius duomenis. Tai reiškia, kad tiekėjams pateikta kainų vertinimo metodika nėra iki galo aiški ir skaidri, kas prieštarauja skaidrumo principui.<sup>76</sup>

Taigi, priimant sprendimą turi būti atsižvelgta į konkretaus pirkimo ypatybes ir į tai, kuris vertinimo būdas leistų geriau pasiekti Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nustatytą pirkimų tikslą – vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimais sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią perkančiajai organizacijai ar tretiesiems asmenims įsigyti reikalingų prekių, paslaugų, darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas.<sup>77</sup> Viešuosiuose pirkimuose nuolatinis mažiausios kainos kriterijaus naudojimas gali būti paaiškinimas tik nenoru ar nesugebėjimu tinkamai atlikti pavestus darbus arba baime, kad konkurso rezultatai gali būti užginčyti ar apskundžiami. ”Pirkimų organizatoriai pernelyg vengia rizikos, susijusios su viešųjų pirkimų skaidrumu, nes įrodyti priimto sprendimo pagrįstumą, kai buvo vertinama pagal vienintelį kriterijų (kainą), paprasčiau nei tuo atveju, kai buvo taikomi keli kriterijai, juolab kad kokybės kriterijus apibūdinti sudėtingiau.”<sup>78</sup> Vis dėlto, privatus verslas, nepatenkantis viešųjų pirkimų įstatymo globon, iš tikrųjų naudoja ekonominio naudingumo vertinimą, nes perka prekę, paslaugą, o ne kainą.

Nagrinėjant kitas 39 straipsnio dalis, randame nuostatą: „Jeigu perkančioji organizacija pasiūlymus vertina pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų, ji privalo iš pradžių patikrinti ir įvertinti tik pasiūlymų techninius duomenis ir po to, dalyviams pranešusi apie šio

<sup>76</sup> Lietuvos Apeliacinio teismo 2006 m. liepos 24 d. nutartis c. b. UAB “Žvilgsnis iš arčiau” v. AB “Rytų skirstomieji tinklai”, Viešųjų pirkimų tarnyba civilinė byla Nr. 2A-82/2005).

<sup>77</sup> Jakštas V. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų(2)// Juristas, 2008, kovas .Nr. 3

<sup>78</sup> Ten pat.

patikrinimo ir įvertinimo rezultatus, atsižvelgdama į pasiūlymo kainą, atlikti bendrą pasiūlymo įvertinimą.”<sup>79</sup> Atkreiptinas dėmesys, kad įstatyme turėtų būti nurodyta, kad ši nuostata netaikoma derybų atveju, kadangi ten pasiūlymai pateikiami viename voke, o derybos taip pat neskaidomos į technines ir kainos derybas. Taigi, šią Įstatymo nuostatą reikėtų papildyti.

Įdomus reiškinys, su kuriuo perkančiosios organizacijos dažnai susiduria praktikoje vertindamos tiekėjų pasiūlymus yra neįprastai maža pasiūlymo kaina. Šio viešųjų pirkimų teisės instituto aktualumas padidėjo po to, kai 2005 m. gruodžio 22 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymas. Po padarytų paketimų Viešųjų pirkimų įstatymo 40 straipsnio taikymas praktikoje tapo probleminis.

Panaikinus ankstesnėje įstatymo redakcijoje galiojusią taisyklę, kad neįprastai maža kaina yra laikoma pasiūlyta prekių, paslaugų ar darbų kaina, kuri daugiau kaip 15 procentų yra mažesnė už visų tiekėjų pasiūlytas kainas, perkančiosioms organizacijoms buvo suteikti platūs diskreciniai įgaliojimai. Tai reiškia, kad perkančiosios organizacijos pačios vertina, ar konkretaus tiekėjo pasiūlyta kaina yra nepagrįstai maža. Bet iš kitos pusės, nacionaliniams teismams taip pat tenka vertinti, ar perkančiosios organizacijos tinkamai taikė Viešųjų pirkimų įstatymo 40 str. normas ir nepažeidė viešojo pirkimo dalyvių teisių. Pasitaiko atvejų, kai tiekėjo pasiūlymo vertė yra 0,00 Lt. Šioje situacijoje 0,00 Lt yra pasiūlymo kaina, ir ji turi būti vertinama, atsižvelgti į visas pasiūlymo sąlygas bei kainos sudedamąsias dalis, reikalui esant, tiekėjas turi pagrįsti šią kainą. Praktiniu pavyzdžiu galima laikyti situacija, kai perkant mobiliojo ryšio paslaugą, nemokamai yra suteikiamas mobiliojo ryšio telefonas. Taip, gavus tiekėjo pasiūlymą pirkti tokias paslaugas už 30 Lt per mėnesį su sąlyga, kad sutartis pasirašoma 1 metams, telefonas, kurio vertė yra 360 Lt bus perkančiajai organizacijai suteiktas už 0,00 Lt. Taigi, tokioje situacijoje pasiūlymo vertė gali būti 0,00 Lt.

Svarbu pabrėžti, kad šio viešųjų pirkimų instituto teisės normų aiškinimas ir taikymas yra tiesiogiai susijęs su Europos Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvų nuostatų aiškinimu ir taikymu,<sup>80</sup> o Viešųjų pirkimų įstatymas iš esmės atkartoja šių direktyvų normas. Taigi, Viešųjų pirkimų įstatymo 40 straipsnio normos privalo būti aiškinamos taip, kaip analogiškos ir tapačios Europos Sąjungos direktyvų normos.

<sup>79</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 39 str 6 d.

<sup>80</sup> 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl Viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo bei 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto, pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo.

Pirmiausia, perkančioji organizacija privalo įvertinti visų dalyvių pateiktus pasiūlymus ir nustatyti, kuriuose iš jų nurodytos kainos yra neįprastai mažos. Tokioje situacijoje problema atsirastų, jei perkančioji organizacija vengtų pripažinti dalyvio pasiūlytą kainą neįprastai maža, taip kiltų grėsmė, kad neįprastai mažą kainą pasiūlęs dalyvis, pripažintas viešojo pirkimo laimėtoju, nesugebės tinkamai vykdyti pirkimo sutarties. Be to būtų pažeisti kitų pirkimo dalyvių teisėti interesai. Kilus tokiai situacijai nacionalinis teismas turi įvertinti, ar perkančioji organizacija turėjo realų pagrindą įtarti, kad dalyvio pasiūlyta kaina yra neįprastai maža. Vertinant ar pasiūlyta kaina yra neįprastai maža, galėtų būti atsižvelgiama į tai, ar ji gerokai mažesnė už kitų pirkimo procedūroje dalyvaujančių dalyvių pasiūlytas kainas, nes gerokai besiskirianti kaina galėtų suponuoti prielaidą, kad ji neatitinka tikrosios padėties, yra nepagrįsta bei nurodyta siekiant konkrečių tikslų.

Dar viena Europos Teisingumo teismo suformuluota perkančiųjų organizacijų pareiga - sudaryti galimybę dalyviams, pasiūliusiems neįprastai mažą kainą, pateikti paaiškinimus dėl abejones keliančių pasiūlymų elementų. Perkančiosios organizacijos pareiga reikalauti pagrįsti kainą atsiranda iš karto, kai tik nustatoma, jog dalyvio pasiūlyta kaina yra neįprastai maža ir dėl to kyla grėsmė, kad pirkimo sutartis gali būti neįvykdyta ar įvykdyta netinkamai. Taigi, teismas, vertindamas ar perkančioji organizacija tinkamai įvykdė pareigas, numatytas Viešųjų pirkimų įstatymo 40 straipsnyje, turi išsiaiškinti ar rašytinis reikalavimas pagrįsti siūlomą kainą dalyviui buvo pateiktas laiku, ar reikalavime buvo nurodytas protingas terminas paaiškinimams pateikti.

Gavusi paaiškinimus perkančioji organizacija privalo juos ištirti ir įvertinti. Vertindama dalyvio pateiktus įrodymus, perkančioji organizacija turi plačią diskreciją, tačiau bet koks piktnaudžiavimas ja pažeistų bendruosius viešojo pirkimo principus. Todėl dalyviu paaiškinimai turi būti vertinami objektyviai ir laikantis skaidrumo, proporcingumo bei kitų viešojo pirkimo principų. Vertinant dalyvio pasiūlymus negalima pamiršti, kad dalyvis neprivalo grįsti viso savo pasiūlymo, o tik tas pasiūlymo detales, kainos sudedamąsias dalis bei skaičiavimus, kurie perkančiajai organizacijai pasirodo įtartini bei keliantys grėsmę, kad pirkimo sutartis gali būti neįvykdyta.

Visapusiškai ištyrus bei įvertinus dalyvio paaiškinimus perkančioji organizacija privalo priimti sprendimą, t.y. perkančiajai organizacijai yra suteikta diskrecija, įvertinus dalyvio pateiktus paaiškinimus nuspręsti, ar jis sugebės tinkamai įvykdyti sutartį. Priimdama sprendimą perkančioji organizacija turi užtikrinti, kad nebūtų pažeisti bendrieji viešojo pirkimo principai bei teisėti dalyvių interesai, be to, sprendimas turi būti teisėtas ir pagrįstas, nes sukelia esminių padarinių tiek neįprastą kainą pasiūliusiam dalyviui, tiek kitiems pirkimo dalyviams. Dėl šios priežasties perkančioji

organizacija neturėtų piktnaudžiauti šia savo diskrecija ir turėtų atmesti pasiūlymą tik jeigu dalyvis nepateikė atitinkamų paaiškinimų, kad galės tinkamai įvykdyti sutartį už nurodytą kainą.

Vertinant Viešųjų pirkimų įstatymo 40 straipsnio 1 dalies nuostatas matome, kad čia nėra įtvirtinti jokie objektyvūs kriterijai, kuriais remiantis būtų galima konstatuoti, kad tiekėjo pasiūlyta kaina kelia abejonių. Šiuo įstatymu įtvirtinamos pakankamai plačios perkančiosios organizacijos teisės ir galimybės, tai kelia pernelyg didelę tiekėjų teisių pažeidimo riziką.<sup>81</sup>

#### **4.2.4. INFORMACINIŲ PRANEŠIMŲ PASKELBIMAS**

Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 2 dalimi perkančioji organizacija, priėmusi sprendimą pirkti prekes, paslaugas ar darbus neskelbdama apie pirkimą pagal Įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 1,2 ir ir 6 punktų, 4 dalies 1 punkto, 5 dalies 1,2,4 ir 5 punktų, 6 dalies 1 punkto, 7 dalies 1 punkto sąlygas apie tai privalo paskelbti informacinį pranešimą. Kyla klausimas, kodėl reikalingas informacinis pranešimas, t.y. koks jo tikslas, kai perkama pagal šias sąlygas:

1. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 1 punktą, kai skelbtame pirkime nebuvo gauta paraiškų ir pasiūlymų. Jei tiekėjai nepastebėjo skelbto pirkimo, tai neturėtų būti perkančiosios organizacijos kaltė. Praktikoje pasitaiko, kad atliekant pirkimus pagal šią įstatymo sąlygą apklausiami tiekėjai, gaunami pasiūlymai ir priimamas sprendimas dėl laimėjusio pasiūlymo. Tuomet paskelbiamas informacinis pranešimas. Paskelbus pranešimą pirkime nedalyvavęs tiekėjas susidomi šiuo pirkimu ir prašo pirkimo dokumentų. Tačiau net ir tuo atveju, jei šis tiekėjas rašytų pretenziją, kad nori dalyvauti pirkime, perkančioji organizacija negali naikinti savo sprendimų ir vykdyti pirkimo iš naujo, kad pakviestų ir šį tiekėją, nes perkančioji organizacija neturi jokio pagrindo nutraukti procedūras ar atmesti pasiūlymus.
2. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 2 punktą, kai skelbtame pirkime visi pasiūlymai neatitiko pirkimo dokumentų reikalavimų arba buvo pasiūlytos per didelės perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos. Šiuo atveju aiškiai reglamentuota, kas yra kviečiamas į neskelbiamą pirkimą. Perkančioji organizacija, pirkdama pagal šią sąlygą negali kviesti daugiau ar mažiau tiekėjų, negu nustatyta šiame punkte. Kyla klausimas koks yra informacinio pranešimo tikslas, jeigu daugiau tiekėjų dalyvauti negali?

---

<sup>81</sup> Soloveičikas D. „Neįprastai mažos pasiūlytos kainos koncepcijos taikymo ypatumai pagal Europos Sąjungos ir Lietuvos Viešųjų pirkimų teisę“, P-22

3. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 7 dalies 1 punktą, kuriame aiškiai nurodyta, kad tokia pirkimo sutartis gali būti sudaroma tik su tuo tiekėju, su kuriuo buvo sudaryta pradinė pirkimo sutartis. Pagal šią sąlygą negali būti jokių kitų tiekėjų, todėl nesuprantamas informacinio pranešimo tikslas, ko juo yra siekiama.

Tikslinga būtų atsisakyti nurodytais atvejais informacinių pranešimų.

### **4.3. PRETENZIJŲ, GINČŲ NAGRINĖJIMO STADIJA**

#### **4.3.1. PRETENZIJŲ PATEIKIMAS PERKANČIOSIOMS ORGANIZACIJOMS**

Viešųjų pirkimų procese dažnai atsiranda nesutarimai, ginčai tarp tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų. Ginčai tarp tiekėjo ir perkančiosios organizacijos dažniausiai kyla dėl procedūrinių dalykų. Pavyzdžiui, perkančioji organizacija atmetė tiekėjo pasiūlymą nepaprašiusi tiekėjo patikslinti duomenų, nors pagal įstatymą privalėjo tai padaryti.

Ginčų sprendimo būdai numatyti Viešųjų pirkimų įstatymo V skyriuje, kuriame numatytas toks pretenzijų pateikimo kelias: pradžioje ji pateikiama perkančiajai organizacijai, o vėliau kreipiamasi į teismą. Pažymėtina, jog pateikti pretenziją perkančiajai organizacijai būtina, nes tai yra ikiteisminio ginčo nagrinėjimo dalis.<sup>82</sup> Svarbu žinoti, kad į teismą turėtų būti kreipiamasi tik dėl tų reikalavimų, kurie buvo numatyti pretenzijoje ir kurie nebuvo patenkinti ar buvo patenkinti tik iš dalies. Viešųjų pirkimų įstatymas tokio reikalavimo nenumato, todėl praktikoje ne visada laikomasi šios nuostatos. Pretenzijos pateikimas perkančiajai organizacijai yra privaloma ikiteisminė ginčo nagrinėjimo stadija, todėl ir tolesnėse stadijose turėtų būti nagrinėjamas tas pats ginčas dėl tų pačių reikalavimų.<sup>83</sup> Taigi ir ieškinys turėtų būti keliamas dėl tų pačių reikalavimų, kurių netenkino perkančioji organizacija arba kuriuos tenkino tik iš dalies. Tačiau šiame etape neretai kyla probleminės situacijos dėl nepakankamo situacijos aiškumo.

Reikia pripažinti, kad ši sistema turi trūkumų - tiekėjo pateiktą pretenziją pradžioje nagrinėja ta pati perkančioji organizacija, priėmusi sprendimą. Nesunku atspėti, kad tiekėjo pretenzijų ji dažniausiai netenkina. Tokiu atveju tiekėjui lieka tik pateikti ieškinį teismui. Tačiau ginčų nagrinėjimas teisme trunka ilgai, netgi nesudėtingų bylų sprendimas užtrunka ne vieną mėnesį.

Kaip tam tikrą šios situacijos palengvinimą galima pateikti tiekėjo galimybę teikiant pretenziją perkančiajai organizacijai ar ieškinį teismui, drauge apie pastebėtą perkančiosios

<sup>82</sup> Rumšienė G. Viešieji pirkimai: ginčų nagrinėjimo ypatumai//Juristas, 2007 lapkritis, Nr. 11

<sup>83</sup> Rumšienė G. Viešieji pirkimai: ginčų nagrinėjimo ypatumai//Juristas, 2007 lapkritis, Nr. 11

organizacijos padarytą įstatymo pažeidimą pateikti pranešimą Viešųjų pirkimų tarnybai ir taip įtraukti Viešųjų pirkimų tarnybą į ginčo su perkančiąja organizacija nagrinėjimą. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymą viešųjų pirkimų kontrolę vykdo Viešųjų pirkimų tarnyba bei įgaliotos valstybės institucijos. Viešųjų pirkimų tarnyba, gavusi pranešimą apie galimus pažeidimus, turi teisę „įpareigoti perkančiąją organizaciją sustabdyti pirkimo procedūras, o nustačius įstatymų pažeidimų, įpareigoti perkančiąją organizaciją nutraukti pirkimo procedūras, panaikinti arba pakeisti šio įstatymo reikalavimų neatitinkančius sprendimus ar veiksmus“<sup>84</sup>. Praktika rodo, kad Viešųjų pirkimų tarnybos pateiktos vertinimo išvados apie šią pretenziją gali gerokai paspartinti ginčo sprendimą. Viešųjų pirkimų tarnybai nustačius įstatymo pažeidimus, perkančioji organizacija dažniausiai pripažįsta tiekėjo ieškinį, nes nori kuo greičiau tęsti pirkimo procedūras. Vis dėlto tai nebūtinai užtikrins greitą ginčo sprendimą, bet Viešųjų pirkimų tarnybos nuomonė gali padėti ir tiekėjui, ir perkančiajai organizacijai įvertinti ginčo perspektyvas bei apsispręsti, ar verta toliau laikytis savo pozicijos ir tęsti ginčą.

Šioje situacijoje yra ir dar viena problema. Dėl Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų tiekėjo pretenzijų perkančiajai organizacijai (5 dienos) ir ieškinio teismui pateikimo terminų (10 dienų) beveik neįmanoma sulaukti Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimo išvadų iki bylinėjimosi pradžios. Todėl pretenzija pateikiama perkančiajai organizacijai, o teismui - ieškinys, nelaukiant Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimo išvadų.

#### **4.3.2 TEISMINIAI GINČAI**

Viešųjų pirkimų įstatymo 95 straipsnyje nustatyta, jog ieškinys ar apeliacinis skundas turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 45 dienas nuo bylos iškėlimo ar apeliacinio skundo priėmimo dienos. Tačiau praktikoje ši įstatymo nuostata retai taikoma. Remiantis 2007 m. Viešųjų pirkimų tarnybos atlikta viešųjų pirkimų skundų nagrinėjimo teismuose trukmės analize, pirmos instancijos teismuose per 60 dienų išnagrinėjama apie 23 procentai ieškinių, 29 procentų – nagrinėjimo trukmė viršija įstatymo numatytą terminą iki 2 kartų, 20 procentų – iki 3 kartų ir 28 procentai – daugiau kaip 3 kartus. Ieškinių nagrinėjimo vidutinei trukmei smarkiai viršijant Viešųjų pirkimų įstatymo 95 straipsnio nustatytus terminus, užsitęsia pirkimo procedūros, o tai turi neigiamų pasekmių įsisavinant valstybės ir savivaldybių biudžetų, Europos Sąjungos paramos lėšas, vykdam valstybės ir savivaldybių įsipareigojimus.<sup>85</sup>

<sup>84</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 8 str 3d. 4p.

<sup>85</sup> Sadauskaitė A. Viešųjų pirkimų skundų nagrinėjimo teismuose 2007 m. analizė// Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis Nr. 2 (27) 2008 balandis. P-13.



Šioje situacijoje problematiškumas pasireiškia ir tuo, kad ginčo nagrinėjimo metu pirkimo procedūras teismas dažniausiai sustabdo, todėl iki teismo sprendimo perkančioji organizacija negali įsigyti jai reikalingų prekių ar paslaugų. Nežinioje lieka ir tiekėjas, nežinantis, galės ar negalės dalyvauti tolesnėse pirkimo procedūrose. Taigi, viena pagrindinių teismų praktikos problemų yra susijusi su viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo trukme. Problemos priežastys įvairios: teismui reikia susipažinti su visomis faktinėmis bylos aplinkybėmis, gauti reikalingus dokumentus, juos išnagrinėti, apklausti asmenis. Viešųjų pirkimų bylos teismuose nagrinėjamos bendra tvarka, teisėjai neskirsto bylų pagal jų pobūdį, dėl to retai kada atsižvelgiama į įstatymų nustatytą bylų išnagrinėjimo terminą.

Kita problema, su kuria vis dažniau tenka susidurti, tai situacija, kai tiekėjui darosi vis sunkiau apginti pažeistas teises teisminėse institucijose. Europos Sąjungos paramos panaudojimas iškeliamas kaip viešasis interesas, tuo dažnai piktnaudžiauja perkančiosios organizacijos ir vis daugiau viešųjų pirkimų dalyvių praranda galimybę teismuose apginti savo interesus

Atsižvelgiant į tai, kad ginčai teisme trunka pakankamai ilgai, valdininkai ir perkančiosios organizacijos nurodo tai kaip vieną iš rizikos veiksnių, kodėl Lietuva gali nespėti panaudoti jai skirtos Europos Sąjungos paramos. Gausėja atvejų, kai siekiant gauti Europos Sąjungos pinigų Viešųjų pirkimų įstatymo pagrindiniai principai ir teisingumas yra ignoruojami, o pagrindiniu argumentu tampa viešasis interesas. Tiekėjų teisę skustis riboja Lietuvoje susiformavusi praktika, kai perkančioji organizacija turi pakankamai ilgą laikotarpį Europos Sąjungos pinigams panaudoti, bet viešųjų pirkimų konkursus ji organizuoja tada, kai priartėja terminai panaudoti pinigus ar įgyvendinti iškeltus tikslus. O teismai pastaruoju metu į šiuos argumentus beveik visada atsižvelgia.

Kaip žinoma, Viešųjų pirkimų įstatymas numato laikinąją apsaugos priemonę - procedūrų sustabdymą, tačiau, pastaruoju metu teismai jos beveik netaiko, jei bylinėjamasi dėl Europos Sąjungos finansuojamų projektų.<sup>86</sup> Tokiu būdu tiekėjai nebetenka teisės ginti savo teisių. Taip pažeidžiami kaip nacionalinių, taip ir Europos Sąjungos teisės aktų nuostatos, nes kiekvienas tiekėjas, kuris mano, jog jo interesai per viešuosius pirkimus buvo pažeisti, privalo turėti galimybę teismine tvarka pasitikrinti savo įtarimus.

Kaip minėta anksčiau, pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 95 straipsnio 3 dalį teismui suteikiama teisė taikyti laikinąją apsaugos priemonę - pirkimo procedūrų sustabdymą, vadovaujantis ekonomiškumo principu. Tesimų praktikoje<sup>87</sup> laikomasi nuomonės, kad ekonomiškumo principas

---

<sup>86</sup> Eglė Markevičienė., Verslo žinios 2007 11 06, Nr. 210, P-18.

<sup>87</sup> Lietuvos apeliacinio teismo CBS teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 22 d. nutartis c. b. AB "Lietuvos paštas" v UAB „Bitė Lietuva“, civilinė byla Nr. 2-148.2007.

reiškia, jog teismas turi parinkti tokią laikinąją apsaugos priemonę ar kelias priemones, kurios maksimaliai užtikrintų būsimo ieškinio įvykdymą ir minimaliai ribotų atsakovo interesus bei nevirsytų pareikštų ieškinio reikalavimų sumos.

Praktikoje teismai laikinąsias apsaugos priemones taiko atsižvelgdami ne tik į ekonomiškumo principą, bet ir į viešąjį interesą: „bet kurios asmens turtinių interesų gynimo priemonės negali pažeisti visuomenės teisių į saugias gyvenimo sąlygas.“<sup>88</sup>

Teismų praktikoje<sup>89</sup> teigiama, kad teismas gali atsisakyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones arba panaikinti jau pritaikytas laikinąsias apsaugos priemones, jei tokių priemonių taikymas pažeistų arba pažeidžia viešąjį interesą. Viešasis interesas apima pagrindinius principus, kuriais grindžiama valstybės teisės sistema, valstybės ir visuomenės funkcionavimas. Viešojo intereso sąvoka yra vertinamoji, jos turinys gali būti atskleidžiamas tik nagrinėjant konkrečios bylos aplinkybes. Bendrąja prasme viešieji interesai reiškia naudą visuomenei ar jos daliai, žmonių gerovę. Vadinasi, jeigu konkrečioje byloje taikytinos ar jau pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės daro ar gali daryti žalą visuomenei, jos daliai, daryti neigiamą įtaką žmonių gerovei, teismas gali atsisakyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones arba panaikinti laikinąsias apsaugos priemones.

Visgi praktika nebetaikyti apsaugos priemonių neigiamai paveiktų viešuosius pirkimus, nes Europos Sąjungos pinigų panaudojimo vardan nukenčia verslas. Tokioje padėtyje perkančioji organizacija nebebijo bylinėtis, nes praktika rodo, kad vėliau tiekėjui išsireikalaus žalos atlyginimo yra beveik neįmanoma. Negalima pamiršti, kad toks viešųjų pirkimų proceso iškraipymas kainuotų valstybei, nes esant neskaidriems pirkimams už darbus ir paslaugas tenka mokėti brangiau, be to, dar padidėtų korupcijos lygis, o dalyvaujančios viešuosiuose pirkimuose įmonės taip yra skatinamos ieškoti neskaidrių būdų konkursams laimėti.

Matome, kad aukščiau pateikta situacija neatitinka Europos Sąjungos direktyvose nustatytų reikalavimų. Pagrindinius tiekėjų teisių gynimo klausimus Europos Sąjungos lygmeniu reglamentuoja šios Europos Sąjungos direktyvos: 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB „Dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo darbų pirkimo sutartis, koordinavimo“<sup>90</sup> ir 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB „Dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų

<sup>88</sup> Lietuvos apeliacinio teismo CBS teisėjų kolegijos 2007 m. sausio 18 d. nutartis c. b. UAB „Technologinių paslaugų sprendimai“ v. Vilniaus miesto savivaldybės administracija, civilinė byla Nr. 2-46/2007.

<sup>89</sup> Lietuvos apeliacinio teismo CBS teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 31 d. nutartis c. b. Panevėžio rajono savivaldybės administracija v. UAB „Sophus“, civilinė byla Nr. 2-364/2007.

<sup>90</sup> 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB „Dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo darbų pirkimo sutartis, koordinavimo

pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo“<sup>91</sup> Šios direktyvos yra paremtos trimis esminiais tiekėjų teisių gynimo principais<sup>92</sup>: efektyvumo, nediskriminavimo ir procedūrų autonomijos.

Efektyvumo principas reiškia veiksmingą perkančiųjų organizacijų priimtų sprendimų atitiktis Europos Sąjungos teisės aktams peržiūrą, teisinį įvertinimą. Tai atlieka kompetentingos institucijos. Principo turinį atskleidžia du ginčus nagrinėjančių institucijų veiksmų etapai: skubus viešojo pirkimo ginčų nagrinėjimas ir priimtų sprendimų vykdymas. Šį principą dažnai pabrėžia Europos Teisingumo Teismas, nurodydamas, kad tik efektyvus tiekėjų teisių gynimas gali garantuoti tinkamą viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimą tiek valstybių narių, tiek Europos Sąjungos lygmeniu.<sup>93</sup> Vadinas, visos Lietuvos viešųjų pirkimų ginčus nagrinėjančios institucijos, įskaitant valstybės institucijas, teismus ir net perkančiąsias organizacijas, privalo visada kruopščiai įvertinti, ar yra bent minimalių tiekėjų teisių pažeidimo prielaidų ir jiems esant, imtis reikiamų priemonių galimos žalos ir teisėtų interesų pažeidimo prevencijai įgyvendinti (šis reikalavimas ypač taikytinas teismų praktikoje teismui sprendžiant arba atitinkamai konkrečiam proceso dalyviui motyvuotai teigiant dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo viešųjų pirkimų bylose).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos teismų praktikoje efektyvumo principo nepaisoma. Šis principas apskritai nėra nagrinėjamas ir vertinamas, kai sprendžiamas tiekėjų teisių pažeidimo klausimas viešųjų pirkimų bylose.

Kaip žinome, vienas svarbiausių tiekėjo interesų yra galimybė apginti savo teises, kai perkančioji organizacija nesilaiko Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų ir pažeidžia teisėtus tiekėjų interesus. Europos Teisingumo Teismas laikosi pozicijos<sup>94</sup>, kad neteisėtai sudaromos viešojo pirkimo sutartys yra vienas iš esminių Europos Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvų pažeidimų. Europos Sąjungos direktyvose pabrėžiama, kad ginčo šalių teisių gynyba privalo būti greita ir veiksminga. Europos Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvos leidžia pačioms valstybėms narėms nustatyti ginčo nagrinėjimo tvarką ir procedūras. Kita vertus, Europos Sąjungos direktyvose nustatyta valstybių narių pareiga užtikrinti, kad sprendimai, kuriuos priima už peržiūrą atsakingos institucijos, būtų veiksmingai įgyvendinami. Todėl ginčų nagrinėjimo problemas (pačioje šalyje)

---

<sup>91</sup> 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB „Dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo“

<sup>92</sup> Christopher Bovis, EC Public procurement: case law and regulation. Oxford University Press, New York, 2006. P.481, 482.

<sup>93</sup> Europos Teisingumo Teismo bylos: C-81/98, Alcatel Austria v Bundesministerium für Wissenschaft und Verkehr, [1999] ECR I-7671, C-212/02, Commission v Austria, [2004], ECR-I-0000.

<sup>94</sup> Europos Teisingumo Teismo byla C-26/03, Stadt Halle v RPL Lochau, [2005] ECR-0000.

turėtų spręsti tos šalies valdžios institucijos, atsižvelgdamos į Europos Sąjungos direktyvų tikslus ir esamas praktines problemas.

Vis dėlto direktyvų nustatyti principai ir uždaviniai nėra visapusiškai įgyvendinami Lietuvoje. Šiai dienai dažnai pasitaiko situacijos, kai tiekėjai nespėja sustabdyti viešųjų pirkimų konkursų: kai jie pasirodo su tokia teismo nutartimi, sužino, kad prieš kelias valandas perkančioji organizacija jau sudarė viešųjų pirkimų sutartį. 2007 m. gruodžio 11 d. priimta Europos Sąjungos direktyva 2007/66/EB „Dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo“<sup>95</sup> turėtų panaikinti tokią praktiką. Šia direktyva buvo pakeista Tarybos direktyva 89/665/EB ir 92/13/EEB. Jos tikslas yra gerinti valstybių narių tikrinimo procedūrų veiksmingumą. Ši direktyva taip pat turėtų padidinti viešųjų pirkimų sutarčių priežiūrą. Į Lietuvos teisės aktus pakeitimai turėtų būti perkelti per dvejus metus. Direktyva numato tiekėjų teisių gynimo garantijas, susijusias su pirkimo procedūrų sustabdymu. Europos Sąjungos valstybės turėtų numatyti viešojo pirkimo sutarties sudarymo atidėjimo terminą – laiko tarpą, trunkantį nuo sprendimo dėl sutarties suteikimo iki sutarties sudarymo dienos, per kurį būtų galima atlikti veiksmingą procedūrų teisėtumo priežiūrą. Ši Europos Sąjungos direktyva turi pagerinti tiekėjo padėtį, užtikrinti galimybę apginti savo interesus, kol dar nėra sudarytos viešųjų pirkimų sutartys. Todėl kai kurios Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos turės būti keičiamos.<sup>96</sup> Turėtų būti numatyta aiškesnė viešojo pirkimo sutarties teisinė padėtis tais atvejais, kai bus pripažįstama, kad viešojo pirkimo sutartis sudaryta neteisėtai.

Valstybės narės taip pat turi užtikrinti, kad perkančioji organizacija negalėtų sudaryti viešojo pirkimo sutarties, kol nebus priimtas sprendimas dėl prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemonės. Jei suinteresuotas asmuo pirmiausia reikalauja peržiūros iš perkančiosios organizacijos, tai valstybės narės turi užtikrinti, kad pateikus tokį prašymą būtų nedelsiant sustabdyta galimybė sudaryti viešojo pirkimo sutartį. Tokiu būdu tiekėjams bus lengviau tinkamai pasiruošti ir ginti savo reikalavimus.

Lietuvoje šiai dienai nėra gausios teismų praktikos, kuria galima būtų remtis, jei nustatoma, kad viešosios pirkimo sutarties sudarymo procedūra buvo neteisėta. Aukščiau minėtoje Europos Sąjungos direktyvoje nurodyta, kad tais atvejais, kai viešojo pirkimo sutartys bus sudaromos pažeidžiant esminius viešojo pirkimo proceso reikalavimus, teismai turi teisę nagrinėti ne tik

---

<sup>95</sup> 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB, „Dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo“.

<sup>96</sup> Soloveičikas D. „Europos Sąjungos direktyvose – nauji tiekėjų koziriai“, Verslo žinios 2008 03 19, Nr. 53.

sutarties negaliojimo klausimą, bet ir alternatyvių sankcijų perkančiosioms organizacijoms taikymą. Jai gali būti skiriamos baudos ar sutrumpintas viešojo pirkimo sutarties galiojimo laikas.<sup>97</sup>

Apžvelgiant šią situaciją iš kitos pusės, negalima nepastebėti, kad neretai pasitaiko atvejai kai tiekėjai bylinėjasi, siekdami atitolinti projektų įgyvendinimą ir pakenkti konkursus laimėjusiems konkurentams. Tiekėjai vis dažniau ima piktnaudžiauti jiems suteiktomis teisėmis ir nepagrįstai įtraukia perkančiasias organizacijas į ilgai trunkantį teismo procesą. Ryškėja problemos ne tik tiekėjų, nes jie negali greitai ir veiksmingai apginti savo teisių ir teisėtų interesų, bet ir perkančiųjų organizacijų, nes jos būna priverstos stabdyti pirkimo procedūras dėl nepagrįstų ir, svarbiausia, ilgai trunkančių teismo procesų. Dažnai perkančiosios organizacijos yra Europos Sąjungos paramos gavėjos, tad jas taip pat domina greitas ginčų išnagrinėjimas ir kuo veiksmingesnis Europos Sąjungos lėšų panaudojimas. Tokiais atvejais yra tikslinga perkančiosioms organizacijoms prašyti teismo apsaugos priemonių. Teismas gali paprašyti, kad pirkimus apskundęs tiekėjas pralaimėjimo atveju atlygintų su ieškiniu susijusią žalą - arba kompensuotų visą paramos sumą, arba tam tikrą procentą nuo projekto vertės.

Kaip žinome, Viešųjų pirkimų įstatyme nėra apibrėžta kas gali būti laikoma perkančiosios organizacijos nuostoliais. Teismams taikant laikinasias apsaugos priemones, perkančiosios organizacijos galimais savo nuostoliais įvardija visą pirkimo kainą. Susiklosto tokia situacija, kai teismai beveik visada patenkina perkančiųjų organizacijų poziciją ir įpareigoja tiekėjus šią sumą įmokėti į teismo sąskaitą arba pateikti banko garantiją. Taigi, ši situacija yra visiškai nepalanki tiekėjams.

#### **4.4. SUTARTIES SUDARYMO STADIJA**

Įsigaliojus naujai Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijai įsigaliojo ir nuostatos, reglamentuojančios viešojo pirkimo sutarties sąlygų keitimą. Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 8 dalyje nurodyta, kad pirkimo sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu negali būti keičiamos. Čia pat įstatyme numatytos išimtys, t.y. sutarties sąlygos gali būti keičiamos, jeigu:

1. Jas pakeitus nebus pažeisti šio įstatymo 3 straipsnyje nurodyti principai ir tikslai, būtent, turi būti laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų.
2. Tokiems pirkimo sutarties sąlygų pakeitimams turi būti gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas.

---

<sup>97</sup> Soloveičikas D. „Europos Sąjungos direktyvose – nauji tiekėjų koziriai“, Verslo žinios 2008 03 19, Nr. 53

Apžvelgus antrąjį kriterijų matome, kad tik Viešųjų pirkimų tarnybai yra suteikiama išimtinė teisė duoti sutikimą keisti pirkimo sutarties sąlygas. Viešųjų pirkimų įstatymo 8 straipsnyje yra numatytos Viešųjų pirkimų komisijos funkcijos ir tesės. Tačiau šiame straipsnyje greta su kitomis teisėmis nenurodoma Viešųjų pirkimų komisijos teisė duoti sutikimą keisti pirkimo sutarties sąlygas. Taigi, matome tam tikrą neatitikimą tarp Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 8 dalies bei 8 straipsnio, todėl Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 8 dalyje nurodyta teisė turėtų būti numatyta ir to paties įstatymo 8 straipsnyje.

Kitos diskusijas keliančios Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos numatytos 18 straipsnio 11 dalyje. Čia teigiama, kad „šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji organizacija savo supaprastintų pirkimų taisyklėse gali numatyti, kad pirkimo sutartis gali būti sudaroma žodžiu, kai atliekami supaprastinti pirkimai.“<sup>98</sup> Kaip žinome, korupcija viešųjų pirkimų srityje yra opi tema sukelianti daug diskusijų ir problemų, kovai su ja imamas įvairių priemonių, todėl ši įstatymo leidėjo nuostata nėra visiškai aiški, nes korupcijos rizikos atžvilgiu žodžiu sudarinėti sutartis, kurių vertė, pavyzdžiui, perkant darbus yra iki 17 781 920 litų be pridėtinės vertės mokesčio, manau, yra nepateisinama. Lietuvoje augant viešųjų pirkimų apimtimis, jų korupcija darosi vis svarbesnė problema. Jos neišsprendus viešieji pirkimai neteks ir savo prasmės - skaidriai ir efektyviai pirkti reikiamas prekes ar paslaugas.

Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnyje yra įtvirtintos nuostatos susijusios su pirkimo sutartimis. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „...Tiekėjas sudaryti sutarties kviečiamas raštu...“<sup>99</sup> Tačiau dažnai vykdant šią įstatymo nuostatą praktinės problemos kyla. Nėra visiškai aišku kaip elgtis, jei dalyvis yra užsienyje, tarkim, Rusijoje, o sutarties vertė yra visai nedidelė ir dalyvio atvykimas pasirašyti šią sutartį (vizos, kelionės, apgyvendinimo išlaidos) niekaip finansiškai nepateisinamos. Būtų logiška išeitis išplėsti šį punktą, paliekant galimybę paštu dalyviui nusiųsti du sutarties egzempliorius su prašymu pasirašyti ir vieną pasirašytą egzempliorių grąžinti paštu perkančiajai organizacijai.

#### **4.5. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ATASKAITŲ TEIKIMAS**

Viešųjų pirkimų įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad perkančioji organizacija už kiekvieną pirkimą, reglamentuojamą šio įstatymo II, III ar IV skyriuose, įskaitant ir pirkimą, kurio metu sudaroma preliminarioji sutartis ar taikoma dinaminė pirkimo sistema, privalo raštu pateikti

<sup>98</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 18 str 11 d.

<sup>99</sup> Viešųjų pirkimų įstatymas //Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102, 18 str 1d

pirkimo procedūrų ataskaitą Viešųjų pirkimų tarnybai. Taip pat Įstatymas numato kad, ataskaita neteikiama, kai:

- pirkimas atliekamas pagal sudarytą preliminarą sutartį;
- atliekamos mažos vertės pirkimai;
- pirkimą atlieka šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji organizacija šio įstatymo 85 straipsnio numatyta tvarka.

Reikia pripažinti, kad aukščiau nurodyto straipsnio 1 dalį reikėtų papildyti ir numatyti daugiau atvejų, kai nereikia pateikti pirkimo ataskaitos. Rekomenduočiau numatyti, kad pirkimo procedūrų ataskaitos nereikia Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte, 92 straipsnio 4 dalies 3 punkte bei 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytais atvejais. Taigi, šiai dienai vykdant visus šiems pirkimams keliamus reikalavimus, biurokratinės nepateisinamos sąnaudos dažnai būna didesnės negu pati sutarties kaina. Praktiniu pavyzdžiu gali būti situacija, kai norint nueiti į mokymo seminarą, kurio kaina 200 litų, jei tai nėra mažos vertės pirkimas, reikia:

- I) Gauti pasiūlymus vokuose (tai reikalavimas, numatytas Viešojo pirkimo įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje);
- II) Vokus atplėšti viešųjų pirkimų komisijos posėdyje (Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 1 dalies bei 85 straipsnio 4 dalies reikalavimai);
- III) Viešųjų pirkimų komisijai priimti sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo bei parašyti viešųjų pirkimų komisijos posėdžio protokolą (Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies nuostatos);
- IV) Sudarius viešojo pirkimo sutartį (net ir žodžiu) Viešųjų pirkimų tarnybai pateikti kelių lapų apimties pirkimo procedūrų ataskaitą (Viešųjų pirkimų įstatymo 19 straipsnio 1 dalies reikalavimas);
- V) Apmokėjus už seminarą į Viešųjų pirkimų tarnybą pateikti įvykdytos ar nutrauktos sutarties kelių lapų ataskaitą (Viešųjų pirkimų įstatymo 19 straipsnio 5 dalies reikalavimas)

Taigi, matome, kad biurokratiniai veiksmai ir darbo sąnaudos gerokai viršys pateis seminaro kainą. Dėl aukščiau minėtų priežasčių, reikėtų papildyti Viešųjų pirkimų įstatymo 19 straipsnio 5 dalį nustatant, kad ataskaitos apie įvykdytą ar nutrauktą viešojo pirkimo sutartį nereikia teikti Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte, 92 straipsnio 4 dalies 3 punkte bei 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytais atvejais. Galimas ir kitas tokios situacijos sprendimas – pakeisti mažos vertės pirkimo sąvoką, numatytą Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje, papildant ją 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte, 92 straipsnio 4 dalies 3 punkte bei 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytais atvejais.

## IŠVADOS

1. Viešųjų pirkimų norminis reglamentavimas pasižymi sudėtingumu, stabilumo bei detalizavimo trūkumu. Poįstatyminiai teisės aktai nepakankamai detalizuoja įstatymus, o tai sukelia neteisingą teisės aktų interpretavimą bei taikymą, įstatymų spragas bei lemia didesnę konsultacijų poreikį.
2. Reglamentuojant viešuosius pirkimus yra siekiama užtikrinti pagrindinių viešųjų pirkimų principų ir tikslų įgyvendinimą, nustatyti efektyvią viešųjų pirkimų vykdymo tvarką, tačiau šiuo metu esantis viešųjų pirkimų norminis reglamentavimas nėra pakankamai efektyvus ir veiksmingas, todėl nevisapusiškai užtikrina viešųjų pirkimų tikslų įgyvendinimą.
3. Viešųjų pirkimų norminis reglamentavimas perkančiosioms organizacijoms suteikia plačią veiksmų ir sprendimų pasirinkimo laisvę. Tai užtikrina viešųjų pirkimų lankstumą bei efektyvumą. Tačiau perkančiųjų organizacijų priimami sprendimai daro tiesioginę įtaką viešųjų pirkimų procedūrų dalyvių turtiniams interesams, o tai didina viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų riziką.
4. Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtinta perkančiųjų organizacijų teisė pasirinkti pasiūlymų vertinimo kriterijus leidžia piktnaudžiauti šia Įstatymo nuostata. Pastebimas nuolat besikartojantis mažiausios kainos kriterijaus taikymas praktikoje.
5. Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtinta ginčų nagrinėjimo sistema turi trūkumų – tiekėjo pateiktą pretenziją pradžioje nagrinėja pati perkančioji organizacija, priėmusi sprendimą. Ginčų nagrinėjimas teisme trunka ilgai, o ginčų nagrinėjimo terminai dažnai pažeidžiami. Lietuvos teismų praktikoje efektyvumo principas praktiškai netaikomas, laikinosios apsaugos priemonės taikomos atsižvelgiant išimtinai į viešąjį interesą bei ignoruojant ekonomiškumo principą.
6. Išanalizavus Lietuvos viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus matome akivaizdžią pažangą bei priartėjimą prie pasaulinių tendencijų, tačiau vis dar daug dėmesio skiriama procesui, bet ne pačiam rezultatui (biurokratinės išlaidos dažnai būna



nepateisinamai didelės). Problema lieka ir skaidrumo užtikrinimas viešųjų pirkimų vykdymo procese.

7. Viešųjų pirkimų įstatymas suteikia perkančiosioms organizacijoms teisę pačioms pasirinkti kokius kvalifikacinius reikalavimus nustatyti konkrečiam pirkimui. Naudojimasis šia, Įstatymu suteikta teise gali sukelti tokias neigiamas pasekmes, kaip proporcingumo principo pažeidimas bei dirbtinis konkurencijos ribojimas.
8. Nauju supaprastintų viešųjų pirkimų reglamentavimu nustatytas lankstesnis viešųjų pirkimų reguliavimo teisinis mechanizmas, leidžiantis perkančiosioms organizacijoms vykdyti supaprastintus pirkimus pagal jų pačių patvirtintą tvarką. Tačiau tokiems pakeitimams įgyvendinti reikalingas visapusiškas teisinis išprusimas, viešųjų pirkimų esmės suvokimas. Pirkimo dokumentus rengiantiems asmenims patiems reikės atsakyti į klausimą, ar jų parengta viešųjų pirkimų tvarka yra suderinta su pagrindiniais viešųjų pirkimų principais.

## PASIŪLYMAI

1. Siūloma suvienodinti Viešųjų pirkimų įstatyme vartojamas sąvokas ir terminus. Sąvokų „tiekėjas“, „dalyvis“, „kandidatas“ vartojimas turėtų atitikti Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 5, 11, 26 dalyse nurodytus apibrėžimus, todėl siūloma suvienodinti šių sąvokų vartojimą Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje, 18 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 24 straipsnio 3 dalyje, 31 straipsnio 1, 2, 3, 6, 7 dalyse, 39 straipsnio 7 dalies 1 punkte, 58 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4 punktuose, 68 straipsnio 2 dalies 2 punkte.<sup>100</sup>

2. Siūloma peržiūrėti Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnyje 1 dalyje numatytus Viešųjų pirkimų komisijos sudarymo atvejus ir juos papildyti naujais atvejais, kuomet komisijos sudarymas nebūtų privalomas:

- a) smulkiems pirkimams;
- b) prekėms ir paslaugoms, kurios yra perkamos naudojant reprezentacinėms išlaidoms skirtas lėšas (Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 4 dalies 3 punktas);
- c) Kai perkamos mokymo paslaugos, kaip jos apibrėžiamos Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte.

Galimas kitas sprendimo variantas: pakeisti mažos vertės pirkimo sąvoką, numatytą Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje, papildant ją mokymo paslaugų pirkimais, pirkimais už reprezentacines lėšas, bei smulkiais pirkimais numatytais Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte.<sup>101</sup>

3. Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnyje 1 dalyje numatyta, kad „komunalinio sektoriaus“ perkančiosioms organizacijoms nėra būtina sudaryti pirkimo komisiją vykdant supaprastintus pirkimus. Siūloma pakeisti aukščiau nurodytą straipsnį ir nustatyti privalomą komisijos sudarymą vykdant supaprastintus pirkimus. Tokia Įstatymo nuostata sumažintų korupcijos riziką tais atvejais, kai vienam asmeniui tenka priimti sprendimus, pavyzdžiui, perkant darbus, kurių vertė iki 17.781.920 Lt be pridėtinės vertės mokesčio.<sup>102</sup>

<sup>100</sup> Žiūrėti Priedas Nr.1, punktai 4, 6, 8, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 32, 34, 35.

<sup>101</sup> Žiūrėti Priedas Nr.1, punktas 1.

<sup>102</sup> Žiūrėti Priedas Nr.1, punktas 3.

4. Siūloma atsisakyti Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 11 dalies nuostatų, nustatančių, kad „komunalinio sektoriaus“ perkančioji organizacija savo supaprastintų pirkimų taisyklėse gali nustatyti, kad supaprastintuose pirkimuose sutartis gali būti sudaroma žodžiu. Korupcijos rizikos atžvilgiu žodžiu sudarinėti sutartis, kurių vertė, pavyzdžiui, perkant darbus yra iki 17.781.920 Lt be pridėtinės vertės mokesčio yra nepateisinama.<sup>103</sup>

5. Siūloma papildyti Viešųjų pirkimų įstatymo 19 straipsnio 1 ir 5 dalis naujais atvejais, kuomet pirkimo procedūrų ataskaitos nebūtų būtinos (Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte, 92 straipsnio 4 dalies 3 punkte ir VPĮ 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytais atvejais). Tai padėtų išvengti nepateisinamų biurokratinių išlaidų.<sup>104</sup>

6. Siūloma atsisakyti Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio 6 dalies nuostatų dėl susitikimo su tiekėjais dar iki vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros bei susitikimo protokolo pateikimo tiekėjams, nes tai prieštarauja konfidencialumo reikalavimams.<sup>105</sup>

7. Siekiant įtvirtinti efektyvesnę ginčų nagrinėjimo tvarką bei užtikrinti tiekėjo galimybes apginti pažeistas teises siūloma kuo operatyviau perkelti Europos Sąjungos direktyvą 2007/66/EB „Dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo“ į Lietuvos teisės sistemą bei užtikrinti šios direktyvos nuostatų efektyvų įgyvendinimą.

8. Viešųjų pirkimų įstatymo 49 straipsnio 4 dalyje nustatyta kokia informacija turi būti nurodyta kvietime pateikti pasiūlymus, vykdant ribotą konkursą. Tos pačios dalies 4 punktas nustato, kad kvietime pateikti pasiūlymus turi būti nurodoma „kokius perkančiosios organizacijos nustatytus dokumentus turi pateikti tiekėjas apie savo kvalifikaciją“, tačiau remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsniu bei 49 straipsnio 1 dalimi pateikti pasiūlymus yra kviečiami tik tie tiekėjai, kurie praėjo kandidatų kvalifikacinę atranką. Taigi, Įstatymo 49 straipsnio 4 dalies 4 punkte yra tam tikras prieštaravimas: įvertinus tiekėjų kvalifikaciją reikia jų prašyti vėl pateikti kvalifikaciją įrodančius dokumentus. Siūloma išbraukti Įstatymo 49 straipsnio 4 dalies 4 punktą.<sup>106</sup>

---

<sup>103</sup> Žiūrėti Priedas Nr.1, punktas 9.

<sup>104</sup> Žiūrėti Priedas Nr.1, punktai 12,14.

<sup>105</sup> Žiūrėti Priedas Nr.1, punktas 18.

<sup>106</sup> Žiūrėti Priedas Nr.1, punktas 30

## **LITERATŪROS SĄRAŠAS**

### **Teisės aktai**

#### **Konstitucija**

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios, 1992, Nr. 33 -1014; 1996, Nr. 64-1501, Nr. 122-2863.

#### **Kodeksai**

2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985, Nr.1-1.
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr.:74-2262.

#### **Įstatymai**

4. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr. 70-3163.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 18-431.
6. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

#### **Vyriausybės nutarimai**

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. 355 „Dėl prekių (paslaugų) įsigijimo tvarkos biudžetinėse įstaigose“ // Valstybės žinios. 1992 Nr. 20-604
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 14 d. nutarimas Nr. 371 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr.44-1597.
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimas Nr. 432 „Dėl viešojo pirkimo – pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau nei 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr. 51-1892

10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 14 d. nutarimas Nr. 371 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr.44-1597.
11. Valstybinio užsakymo įsipareigojimų nevykdymo nuostolių įvertinimo metodikos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1992. Nr. 24-716.

#### **Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymai**

12. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2001 m. balandžio 3 d. įsakymas Nr. 37 „Dėl pirkimo objekto kodų rodyklės patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1051).
13. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. 1S-25 „Dėl Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų nustatymo metodikos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 22-948.
14. Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų patvirtinimo“; Valstybės žinios, 2006, Nr. 113-4329
15. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. 1S-73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir veiklos organizavimo rekomendacijos patvirtinimo“.
16. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus įsakymas „Dėl perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo“ Valstybės žinios, 2008-10-01, Nr. 113-4317.
17. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatai// Valstybės žinios, 2008-11-04, Nr. 126-4807

#### **Tarptautiniai teisės aktai**

18. 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, koordinavimo.
19. 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ar telekomunikacijų srityje, suderinimo.

20. 1992 m. birželio 18d. Tarybos direktyvos 95/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo.
21. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo.
22. 1997 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/52/EB, iš dalies keičianti direktyvas 92/50/EEB, 93/36/EEB ir 93/37/EEB dėl atitinkamų viešojo paslaugų pirkimo, viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo.
23. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl Viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo.
24. 2007 m. gruodžio 11 d. Tarybos direktyva 2007/66/EB Dėl viešųjų sutarčių suteikimo priežiūros procedūrų veiksmingumo didinimo.

### **Europos Teisingumo Teismo praktika**

1. Europos Teisingumo Teismo byla C-176/98, Holst Italia, [1999] ECR I-08607.
2. Europos Teisingumo Teismo byla C-324/93, The Queen v. Secretary of State for Home Department, ex parte Evans Medical Ltd and Macfarlan Smith Ltd [1995] ECR I-0563.
3. Europos Teisingumo Teismo byla C-81/98, Alcatel Austria v Bundesministerium für Wissenschaft und Verkehr, [1999] ECR I-7671
4. Europos Teisingumo Teismo byla C-212/02, Commission v Austria, [2004], ECR-I-0000.
5. Europos Teisingumo Teismo byla C-26/03, Stadt Halle v RPL Lochau, [2005] ECR-0000

### **Apeliacinio teismo nutartys**

6. Lietuvos Apeliacinio teismo 2006 m. liepos 24 d. nutartis c. b. UAB „Žvilgsnis iš arčiau“ v. AB „Rytų skirstomieji tinklai“, Viešųjų pirkimų tarnyba civilinė byla Nr. 2A-82/2005).
7. Lietuvos apeliacinio teismo CBS teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 22 d. nutartis c. b. AB „Lietuvos paštas“ v UAB „Bitė Lietuva“, civilinė byla Nr. 2-148.2007.
8. Lietuvos apeliacinio teismo CBS teisėjų kolegijos 2007 m. sausio 18 d. nutartis c. b. UAB „Technologinių paslaugų sprendimai“ v Vilniaus miesto savivaldybės administracija, civilinė byla Nr. 2-46/2007.
9. Lietuvos apeliacinio teismo CBS teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 31 d. nutartis c. b. Panevėžio rajono savivaldybės administracija v UAB „Sophus“, civilinė byla Nr. 2-364/2007.

### **Specialioji literatūra**

1. Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija. 2004, Nr. 59(51).
2. Bakaveckas A., Dziegoraitis A., Dziegoraitienė A., Gyls A., Kalesnykas R., Pranevičienė B., Rusinas E., Šedbaras S., Urmonas A., Žilinskas D. Lietuvos administracinė teisė. Bendroji dalis. Vadovėlis. – Vilnius, Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005.
3. Eglė Markevičienė. 2007 11 06, Verslo žinios, Nr. 210.
4. Jakštas V. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų (2) Juristas, 2008 kovas, Nr.3
5. Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų Tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2005, Nr. 3 (16).
6. Konferencija “Korupcijos pažabojimo vizijos 2008” Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis Nr. 1(26) 2008 m. sausis.
7. Kostkevičius G. „Pareigos būti perkančiąja organizacija teisinis reglamentavimas viešųjų pirkimų teisėje“// Justitia, 2005 m. Nr. 3(57).
8. Kostkevičius G. „Dėl teisinių santykių, susiklostančių vykdant viešųjų pirkimų procedūras, kvalifikavimo“//Teisės problemos 2005/4 (50)
9. Mozeris A., Pataisų tikslas- tobulinti viešuosius pirkimus // Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis, 2002, Nr. 3(4).
10. Mozeris A Lietuvos viešųjų pirkimų sistema – realybė ar mitas. <http://www.vpac.lt/article/archive/28>, prisijungimo laikas: 2008.10.01
11. Politikienė R. Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo priežiūros procedūrų veiksmingumo didinimas // Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis, 2008. Nr. 2(27)
12. Rumšienė G. Viešieji pirkimai: tiekėjų kvalifikacijos vertinimo ypatumai//Juristas, 2007 liepa- rugpjūtis, Nr. 7-8
13. Rumšienė G. Viešieji pirkimai: ginčų nagrinėjimo ypatumai//Juristas, 2007 lapkritis, Nr. 11
- Sadauskaitė A. Viešųjų pirkimų skundų nagrinėjimo teismuose 2007 m. analizė// Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis Nr. 2 (27) 2008 balandis.
14. Soloveičikas D. „Europos Sąjungos direktyvose – nauji tiekėjų koziriai“, Verslo žinios 2008 03 19, Nr. 53.
15. Soloveičikas D, Markauskas, Aviža (advokatų kontora) Vilnius. Verslo žinios. 2007 m. sausis.

16. Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų(1)// Juristas, 2008, vasaris.Nr. 2
17. Surantas A., Viešųjų pirkimų teisinės bazės raida// Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis,2002. Nr. 1(2).
18. Surantas A., Viešųjų pirkimų teisinės bazės raida // Viešieji pirkimai: Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Informacinis biuletenis.
19. Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999.
20. Usher J. Bendrieji Europos bendrijos teisės principai. – Vilnius: Naujoji Rosma, 2001
21. Christopher Bovis, EC Public procurement: case law and regulation. Oxford University Press, New York, 2006.



## SANTRAUKA

### Viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo spragos ir problemos

**Raktiniai žodžiai:** viešasis pirkimas, perkančiosios organizacijos, viešojo pirkimo - pardavimo sutartis, tiekėjas.

Šiame darbe viešųjų pirkimų norminis reglamentavimas analizuojamas įvairiais aspektais. Pirmiausia aptariama viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo svarba, nagrinėjama viešųjų pirkimų subjektų teisinė padėtis, statusas bei su tuo susijusios praktinės problemos. Analizuojant viešųjų pirkimų norminį reglamentavimą, išryškinamos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme nustatytos ir su juo susijusios, viešųjų pirkimų procesą reglamentuojančios teisės normos, atskleidžiami reglamentavimo probleminiai aspektai. Taip pat siekiama ištirti viešųjų pirkimų teisinių santykių kvalifikavimo ypatumus.

Šiuo darbu norima atskleisti viešųjų pirkimų teisės aktų spragas ir problemas atskirose viešųjų pirkimų stadijose, taip pat išanalizuoti galimas šių problemų priežastis bei pasekmes, pateikti problemų sprendimo būdus, bei pasiūlymus dėl reglamentavimo spragų užpildymo. Nagrinėjant viešųjų pirkimų norminio reglamentavimo problemas siekiama detaliai išanalizuoti Viešųjų pirkimų įstatymą, atskirus jo straipsnius, palyginti skirtingas Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijas bei pateikti pasiūlymus dėl atskirų straipsnių redakcijų pakeitimų.

## SUMMARY

### **Gaps and problems of regulation of public procurement**

**Key words:** public procurement, contracting authorities, public sales-purchase contract, the supplier.

In this work of public procurement regulatory analysis of various aspects of regulation. First discussed the procurement of regulatory importance, considered the procurement entities the legal situation, the status and the related practical problems. The analysis of procurement regulations regulation, the highlight of the Republic of Lithuania on public procurement in accordance with the law, and related, the procurement process of law, the disclosure of problematic aspects. It also aims to investigate the procurement of legal relationship peculiarities of qualification.

This work is to identify public procurement legislation gaps and problems in different stages of the procurement, as well as analyze the possible causes of these problems and the implications of the challenge, and proposals for regulatory gaps filling. In examining the procurement of regulatory issues aims to analyze in detail the Public Procurement Act, the individual of his articles, compare different versions of the Public Procurement Act and to submit proposals for separate versions of the amendments.

## PRIEDAS NR. 1

### PASTABOS IR PASIŪLYMAI DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO AKTUALIOS REDAKCIJOS

| Eil. nr. | Viešųjų pirkimų įstatymo straipsnis, dalis ir punktas                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Pastabos ir pasiūlymai                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1        | 8 straipsnio 3 dalies 5 punktas                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Siūloma papildyti šį punktą ir nustatyti Viešųjų pirkimų tarnybos teisę sutikti keisti sutarties sąlygas.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 2        | 16 straipsnio 1 dalis:<br>„Perkančioji organizacija pirkimui (pirkimams) organizuoti ir atlikti privalo (mažos vertės pirkimams ir pirkimams, kuriuos atlieka šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji organizacija šio įstatymo 85 straipsnio nustatyta tvarka, - gali) sudaryti Viešojo pirkimo komisiją...“ | Siūloma peržiūrėti Viešųjų pirkimų komisijos sudarymo atvejus ir juos papildyti naujais atvejais, kuomet komisijos sudarymas nebūtų privalomas:<br><ol style="list-style-type: none"><li>1. Smulkiems pirkimams (Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 7 punktas);</li><li>2. prekėms ir paslaugoms, kurios yra perkamos naudojant reprezentacinėms išlaidoms skirtas lėšas (Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnio 4 dalies 3 punktas);</li><li>3. kai perkamos mokymo paslaugos (92 straipsnio 6 dalies 2 punktas).</li></ol> Kitas situacijos sprendimo būdas - papildyti mažos vertės pirkimo sąvoką (Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 15 dalis), papildant ją mokymo paslaugų pirkimais, pirkimais už reprezentacines lėšas ir smulkiai pirkimais) Analogiškai siūloma keisti Viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnio 4 dalį. |
| 3        | 16 straipsnio 1 dalis nustato, kad „Komunalinio sektoriaus“ perkančiosios organizacijos supaprastintiems                                                                                                                                                                                                                               | Siūloma pakeisti straipsnį ir nustatyti privalomą komisijos sudarymą vykdant supaprastintus pirkimus.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|   |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                       |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   | pirkimams gali nesudaryti pirkimo komisijos.                                                                                                                                                                                                                     | Tai sumažintų korupcijos riziką tais atvejais, kai vienam asmeniui tenka priimti sprendimus, pavyzdžiui, perkant darbus, kurių vertė iki 17.781.920 Lt be pridėtinės vertės mokesčio. |
| 4 | 16 straipsnio 4 dalis<br>Komisijos nariai ir Komisiją sudariusios organizacijos pakviesti ekspertai negali teikti jokios informacijos tretiesiems asmenims apie tiekėjų pateiktų pasiūlymų turinį, išskyrus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytus atvejus. | Vietoje žodžio „tiekėjų“ rašyti žodį „dalyvių“. Jei yra pasiūlymas, tai yra ir dalyvis, o ne tiekėjas.                                                                                |
| 5 | 17 straipsnio 8 dalis:<br>„Pareišką dalyvauti pirkime perkančiajai organizacijai pateikiamos raštu ar telefonu. Tuo atveju, kai paraiška pateikiama telefonu, jos patvirtinimas raštu turi būti pateiktas iki nustatyto paraiškų pateikimo termino pabaigos“.    | Siūloma netaikyti šios Įstatymo nuostatos mažos vertės pirkimams.                                                                                                                     |
| 6 | 18 straipsnio 1 dalis<br>„... Tiekėjas sudaryti sutarties kviečiamas raštu...“                                                                                                                                                                                   | Siūloma vietoje žodžio „Tiekėjas“ rašyti žodį „Dalyvis“.                                                                                                                              |
| 7 | 18 straipsnio 1 dalis<br>„... Tiekėjas sudaryti sutarties kviečiamas raštu...“                                                                                                                                                                                   | Siūloma išplėsti šį punktą, paliekant galimybę paštu dalyviui nusiųsti 2 sutarties egzempliorius su prašymu pasirašyti ir vieną pasirašytą grąžinti paštu atgal.                      |
| 8 | 18 straipsnio 2 dalis:<br>„Jeigu tiekėjas, kuriam buvo pasiūlyta sudaryti pirkimo sutartį, raštu atsisako ją sudaryti arba nepateikia pirkimo dokumentuose nustatyto pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimo, arba jei tiekėjo                                    | Vietoje žodžių „tiekėjas“, „tiekėjui“ ir „tiekėjo“ rašyti žodžius „dalyvis“, „dalyviui“ ir „dalyvio“.                                                                                 |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>pateikta šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punkte nurodyta deklaracija yra melaginga, arba iki perkančiosios organizacijos nurodyto laiko neatvyksta sudaryti pirkimo sutarties, arba atsisako sudaryti pirkimo sutartį pirkimo dokumentuose nustatytais sąlygomis, arba ūkio subjektų grupė neįsteigia juridinio asmens, kaip nustatyta šio straipsnio 4 dalyje, laikoma, kad jis atsisakė sudaryti pirkimo sutartį. Tuo atveju perkančioji organizacija siūlo sudaryti pirkimo sutartį tiekėjui, kurio pasiūlymas pagal patvirtintą pasiūlymų eilę yra pirmas po tiekėjo, atsisakiusio sudaryti pirkimo sutartį.“</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 9  | <p>18 straipsnio 11 dalis nustato, kad „Komunalinio sektoriaus“ perkančioji organizacija, tvirtindama savo supaprastintų pirkimų taisykles, jose gali nustatyti, kad pirkimo sutartis gali būti sudaroma žodžiu, kai atliekami supaprastinti pirkimai.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Siūloma atsisakyti esamos straipsnio redakcijos, nes korupcijos rizikos atžvilgiu sudarinėti sutartis, kurių vertė, pavyzdžiui, perkant darbus yra iki 17.781.920 Lt be PVM yra nepateisinama.</p>                                                                                                              |
| 10 | <p>19 straipsnio 1 dalis:<br/>„Perkančioji organizacija už kiekvieną pirkimą, reglamentuojamą šio įstatymo II, III ar IV skyriuose, įskaitant ir pirkimą, kurio metu sudaroma preliminarioji sutartis ar taikoma dinaminė pirkimo sistema, privalo raštu pateikti pirkimo procedūrų ataskaitą</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p>Siūloma šią straipsnio dalį papildyti nuostata, kad pirkimo procedūrų ataskaitos neteikiamos 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte, 92 straipsnio 4 dalies 3 punkte ir 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytais atvejais. (Šiuo metu sąnaudos visų reikalavimų įvykdymui dažnai viršija pačią sutarties kainą).</p> |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>Viešųjų pirkimų tarnybai. Ši ataskaita neteikiama, kai: pirkimas yra atliekamas pagal sudarytą preliminarąją sutartį; atliekamas mažos vertės pirkimas; pirkimą atlieka šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji organizacija šio įstatymo 85 straipsnyje nustatyta tvarka. Ataskaitoje nurodoma...“</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 11 | <p>19 straipsnio 4 dalis:</p> <p>„...šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji įmonė – visų per finansinius metus atliktų pirkimų...“.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Siūlome šioje dalyje vietoje sąvokos „perkančioji įmonė“ nurodyti sąvoką „perkančioji organizacija“, nes Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnis numato perkančiąją organizaciją, tačiau nenumato perkančiosios įmonės.</p>                                                                                       |
| 12 | <p>19 straipsnio 1 dalis:</p> <p>„Perkančioji organizacija už kiekvieną pirkimą, reglamentuojamą šio įstatymo II, III ar IV skyriuose, įskaitant ir pirkimą, kurio metu sudaroma preliminarioji sutartis ar taikoma dinaminė pirkimo sistema, privalo raštu pateikti pirkimo procedūrą ataskaitą Viešųjų pirkimų tarnybai. Ši ataskaita neteikiama, kai: pirkimas yra atliekamas pagal sudarytą preliminarąją sutartį; atliekamas mažos vertės pirkimas; pirkimą atlieka šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji organizacija šio įstatymo 85 straipsnyje nustatyta tvarka. Ataskaitoje nurodoma...“</p> | <p>Siūloma šią straipsnio dalį papildyti nuostata, kad pirkimo procedūrą ataskaitos neteikiamos 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte, 92 straipsnio 4 dalies 3 punkte ir 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytais atvejais. (Šiuo metu sąnaudos visų reikalavimų įvykdymui dažnai viršija pačią sutarties kainą).</p> |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 13 | 19 straipsnio 4 dalis:<br>„...šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta perkančioji įmonė – visų per finansinius metus atliktų pirkimų...“.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Siūlome šioje dalyje vietoje sąvokos „perkančioji įmonė“ nurodyti sąvoką „perkančioji organizacija“, nes Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnis numato perkančiąją organizaciją, tačiau nenumato perkančiosios įmonės.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 14 | 19 straipsnio 5 dalis:<br>„Perkančioji organizacija kiekvienos įvykdytos ar nutrauktos pirkimo sutarties (preliminarijos sutarties), išskyrus sudarytą atliekant mažos vertės pirkimus, sudarytą šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytai perkančiajai organizacijai atliekant pirkimus šio įstatymo 85 straipsnyje nustatyta tvarka ar atliekant pirkimus pagal sudarytą preliminarąją sutartį, ataskaitą ne vėliau kaip per 14 dienų, įvykdžius ar nutraukus pirkimo sutartį (preliminariąją sutartį), privalo pateikti Viešųjų pirkimų tarnybai.“ | Siūloma šią straipsnio dalį papildyti nuostata, kad ataskaitos apie įvykdytą ar nutrauktą sutartį neteikiamos 92 straipsnio 3 dalies 7 punkte, 92 straipsnio 4 dalies 3 punkte ir 92 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytais atvejais. (Šiuo metu sąnaudos visų reikalavimų įvykdymui dažnai viršija pačią sutarties kainą).<br>Kitas situacijos sprendimo būdas - papildyti mažos vertės pirkimo sąvoką (Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 15 dalis), papildant ją mokymo paslaugų pirkimais (92 straipsnio 6 dalies 2 punktas), pirkimais už reprezentacines lėšas (92 straipsnio 4 dalies 3 punktas) ir smulkiai pirkimais (92 straipsnio 3 dalies 7 punktas) |
| 15 | 22 straipsnio 3 dalis 3 punktas:<br>„Perkančioji organizacija privalo paskelbti apie: ...3) neįvykusį pirkimą (pirkimo procedūra buvo nutraukta, atmestos visos paraiškos ar pasiūlymai, paraiškų ar pasiūlymų nebuvo gauta, pirkimo sutartis nebuvo sudaryta) ne vėliau kaip per 48 dienas po sprendimo nesudaryti pirkimo sutarties priėmimo“.                                                                                                                                                                                                                  | Siūloma atsisakyti esamos šio punkto redakcijos, nes:<br>a) Viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 1 dalis reglamentuoja pirkimo pradžią, o 7 straipsnio 2 dalis – pirkimo pabaigą. Jei buvo pradžia ir pabaiga, nelogiška teigti, kad pirkimas neįvyko.<br>b) Jeigu yra vienas neatmestas pasiūlymas, tačiau tiekėjas atsisakė sudaryti sutartį. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalį atviras konkursas įvyko, bet pagal Viešųjų                                                                                                                                                                                                                      |

|    |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                     | <p>pirkimų įstatymo 22 straipsnio 3 dalies 3 punktą jis neįvyko. Akivaizdus prieštaravimas tarp Įstatymo nuostatų.</p> <p>Siūloma 22 straipsnio 3 dalis 3 punkte nustatyti, kad perkančioji organizacija privalo paskelbti apie pasibaigusį pirkimą, projekto konkurso rezultatus nurodant terminą.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 16 | <p>23 straipsnio 9 dalis</p> <p>„Perkančioji organizacija šio straipsnio nustatyta tvarka gali skelbti ir tokius pirkimus, kurių vertė skelbimo metu mažesnė, negu nustatyta tarptautinio pirkimo vertės riba.“</p> | <p>Įstatymo 23 straipsnio 9 dalies nuostata prieštarauja Įstatymo 12 straipsnio 8 daliai, kurioje nustatyta, kad „pirkimų, kurių vertė mažesnė negu nustatytos tarptautinio pirkimo vertės ribos, taip pat šio įstatymo 9 straipsnio 14 dalyje nurodytų pirkimų ypatumai nustatyti šio įstatymo IV skyriuje“. Įstatymo 23 straipsnio 9 dalies nuostata prieštarauja taip pat Įstatymo 84 straipsnio 1 punktui, nes:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. tarptautinės vertės pirkimų viešųjų pirkimų skelbimus reglamentuoja Įstatymo II skyriaus 23 straipsnis, šių skelbimų formos nustatytos Komisijos 2005 m. rugsėjo 7 d. reglamentu (EB) Nr. 1564/2005. Supaprastintų viešųjų pirkimų skelbimus reglamentuoja Įstatymo IV skyriaus 86 straipsnis, o šių skelbimų formas nustatė Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės;</li> <li>2. esant supaprastinto pirkimo vertei (mažesnei nei tarptautinio pirkimo vertės riba), vadovaujantis Įstatymo 12 straipsnio 8 dalimi, 84 straipsnio 1 punktu pirkimą galima vykdyti supaprastintais pirkimo būdais, o Komisijos</li> </ol> |



|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>2005 m. rugsėjo 7 d. reglamentu (EB) Nr. 1564/2005 nustatytos skelbimų formos nenumato tokių supaprastintų pirkimo būdų;</p> <p>3. Įstatymo II skyriaus 23 straipsnis nustato, kad skelbimai spausdinami Europos Sąjungos oficialiame leidinyje, o Įstatymo IV skyriaus 86 straipsnis to nenumato;</p> <p>4. Įstatymo II skyriaus reglamentuojamo pirkimo pasiūlymų pateikimo terminai skaičiuojami nuo skelbimo išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos (23 straipsnio 3 dalis), o Įstatymo IV skyriaus reglamentuojamo pirkimo pasiūlymų pateikimo terminai skaičiuojami nuo skelbimo paskelbimo „Valstybės žinių“ priede „informaciniai pranešimai“ dienos.</p> |
| 17 | <p>24 straipsnio 3 dalis“</p> <p>„... Pirkimo dokumentuose gali būti reikalaujama, kad kandidatas ar dalyvis savo pasiūlyme nurodytų, kokius subrangovus ir kokias pirkimo dalis jis ketina pasitelkti. Toks nurodymas nekeičia pagrindinio tiekėjo atsakomybės dėl numatomos sudaryti pirkimo sutarties įvykdymo“.</p> | <p>Pirmame šios straipsnio dalies sakinyje vartojama sąvoka „kandidatas arba dalyvis“.</p> <p>Antrame sakinyje vartojama sąvoka „tiekėjas“.</p> <p>Siūloma suvienodinti terminologiją.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 18 | <p>27 straipsnio 6 dalis:</p> <p>„Jeigu perkančioji organizacija rengia susitikimą su tiekėjais, ji surašo šio susitikimo protokolą. Protokole fiksuojami visi šio susitikimo metu pateikti klausimai dėl pirkimo</p>                                                                                                   | <p>Siūloma peržiūrėti šią Įstatymo nuostata, nes esama redakcija pažeidžia konfidencialumo reikalavimus.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | dokumentų ir atsakymai į juos.<br>Protokolas išsiunčiamas visiems pirkimo procedūrose dalyvaujantiems tiekėjams“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 19 | 31 straipsnio 1 dalis:<br>„...Posėdžio diena ir valanda turi sutapti su pasiūlymų pateikimo termino pabaiga...“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Esama šio straipsnio redakcija neįvertina aplinkybės, kad posėdyje gali būti nagrinėjama daug skirtingų pirkimų klausimų ir posėdis gali trukti ilgiau negu 1 valandą.<br>Siūloma keisti šio straipsnio 1 dalį ir išdėstyti taip:<br>„Vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūros diena ir valanda turi sutapti su pasiūlymų pateikimo termino pabaiga“. |
| 20 | 31 straipsnio 1 dalis:<br>„...Vokų atplėšimo procedūroje, išskyrus atvejus, kai pirkimas atliekamas derybų ar konkurencinio dialogo būdu, turi teisę dalyvauti visi pasiūlymus pateikę tiekėjai arba jų atstovai.“                                                                                                                                                                                                                                                                            | Siūloma vietoje žodžio „pasiūlymus pateikę tiekėjai“ rašyti žodį „dalyviai“.                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 21 | 31 straipsnio 2 dalis:<br>„...Apie šio patikrinimo ir įvertinimo rezultatus perkančioji organizacija privalo raštu pranešti visiems tiekėjams, kartu nurodyti antro vokų su pasiūlymais atplėšimo posėdžio laiką ir vietą. Jeigu perkančioji organizacija, patikrinusi ir įvertinusi pirmame voke tiekėjo pateiktus duomenis, atmeta jo pasiūlymą, neatplėštas vokas su pasiūlyta kaina saugomas kartu su kitais tiekėjo pateiktais dokumentais šio įstatymo 21 straipsnyje nustatyta tvarka. | Siūloma vietoje žodžių „tiekėjams“, „tiekėjo“, „tiekėjo“ rašyti žodžius „dalyviams“, „dalyvio“, „dalyvio“.                                                                                                                                                                                                                                            |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                          |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 22 | 31 straipsnio 3 dalis:<br>„Vokus atplėšia vienas iš Komisijos narių pasiūlymus pateikusių ir dalyvaujančių Komisijos posėdyje tiekėjų ar jų atstovų akivaizdoje. Vokai atplėšiami ir tuo atveju, jei į šį posėdį tiekėjas ar jo atstovas neatvyksta“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Siūloma vietoje žodžio „tiekėjų“ rašyti žodį „dalyvių“.                                                  |
| 23 | 31 straipsnio 6 dalis:<br>„Vokų su pasiūlymais, kuriuose yra techniniai pasiūlymo duomenys, atplėšimo procedūroje dalyvaujantiems tiekėjams ar jų atstovams skelbiamas pasiūlymą pateikusių tiekėjo pavadinimas, pagrindinės techninės pasiūlymo charakteristikos ir pranešama, ar yra pateiktas pasiūlymo galiojimo užtikrinimas (jei jo reikalaujama), ar pateiktas pasiūlymas yra susiūtas, sunumeruotas ir paskutinio lapo antrojoje pusėje patvirtintas tiekėjo ar jo įgalioto asmens parašu, ar nurodytas įgalioto asmens vardas, pavardė, pareigos ir pasiūlymą sudarančių lapų skaičius. Jeigu pageidauja nors vienas vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūroje dalyvaujantis tiekėjas ar jo atstovas, turi būti paskelbtos visos pasiūlymų charakteristikos, į kurias bus atsižvelgta vertinant pasiūlymus.“ | Siūloma vietoje žodžio „tiekėjams“, „tiekėjo“, „tiekėjas“ rašyti žodį „dalyviams“, „dalyvio“, „dalyvis“. |
| 24 | 31 straipsnio 7 dalis:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Siūloma vietoje žodžio „tiekėjams“, „tiekėjo“,                                                           |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>„Vokų su pasiūlymais, kuriuose nurodytos kainos, atplėšimo procedūroje dalyvaujantiems tiekėjams ar jų atstovams skelbiamas pasiūlymą pateikusių tiekėjo pavadinimas, pasiūlyme nurodyta kaina. Tuo atveju, kai pasiūlyme nurodyta kaina, išreikšta skaičiais, neatitinka kainos, nurodytos žodžiais, teisinga laikoma kaina, nurodyta žodžiais.“</p> | <p>rašyti žodį „dalyviams“, „dalyvio“.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 25 | <p>31 straipsnio 11 dalis:</p> <p>„Apie vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūrų metu paskelbtą informaciją raštu pranešama ir vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūroje nedalyvaujantiems pasiūlymus pateikusiems tiekėjams, jeigu jie to pageidauja...“</p>                                                                                             | <p>Siūloma šioje straipsnio dalyje numatyti išimtį dėl neskelbiamų derybų, nes vykdant pirkimus neskelbiamų derybų būdu dalyviai vokų su pasiūlymais atplėšimo procedūroje nedalyvauja.</p> <p>Vietoje žodžių „pasiūlymus pateikusiems tiekėjams“ siūloma rašyti žodį „dalyviams arba jų įgaliotiems atstovams“.</p> |
| 26 | <p>33 straipsnio 1 dalis:</p> <p>„Perkančioji organizacija atmeta paraiškas ir pasiūlymus, jei tiekėjas (fizinis asmuo) arba tiekėjo (juridinio asmens) vadovas ar buhalteris turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą...“</p>                                                                                                                           | <p>Siūloma patikslinti šią Įstatymo nuostatą ir nustatyti ar šis reikalavimas turi būti taikomas visiems buhalteriams dirbantiems įmonėje, t.y. vyriausiajam buhalterii, vyriausiojo buhalterio pavaduotojui, buhalterii, vyriausiojo buhalterio padejėjui.</p>                                                      |
| 27 | <p>39 straipsnio 6 dalis:</p> <p>„Jeigu perkančioji organizacija pasiūlymus vertina pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų, ji privalo iš pradžių patikrinti ir įvertinti tik pasiūlymų techninius duomenis ir po to, dalyviams pranešusi apie šio patikrinimo ir įvertinimo</p>                                                  | <p>Siūloma šioje Įstatymo dalyje nustatyti, kad nuostata netaikoma deryboms. (Derybų atveju pasiūlymai pateikiami viename voke, derybos taip pat neskaidomos į technines derybas ir kainos derybas).</p>                                                                                                             |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | rezultatus, atsižvelgdama į pasiūlymo kainą, atlikti bendrą pasiūlymo įvertinimą.“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                |
| 28 | <p>39 straipsnio 7 dalies 1 punktas</p> <p>„7. Perkančioji organizacija, norėdama priimti sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo, turi:</p> <p>1) pagal pirkimo dokumentuose nustatytus vertinimo kriterijus ir tvarką įvertinti pateiktus dalyvių pasiūlymus ir nustatyti preliminarį pasiūlymų eilę (išskyrus atvejus, kai pasiūlymą pateikti kviečiamas tik vienas tiekėjas arba pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas). Preliminari pasiūlymų eilė nustatoma ekonominio naudingumo mažėjimo arba kainų didėjimo tvarka. Tais atvejais, kai taikomas ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus ir kelių tiekėjų pasiūlymų ekonominis naudingumas yra vienodas, sudarant preliminarį pasiūlymų eilę pirmesnis į šią eilę įrašomas tiekėjas, kurio voka su pasiūlymais įregistruotas anksčiausiai. Tais atvejais, kai pasiūlymų vertinimo kriterijus yra pasiūlyta mažiausia kaina ir keli pasiūlymai pateikiami vienodomis kainomis, sudarant preliminarį pasiūlymų eilę pirmesnis į šią eilę įrašomas tiekėjas, kurio voka su pasiūlymais įregistruotas anksčiausiai;“</p> | <p>Siūloma vietoje žodžių „kelių tiekėjų“ rašyti žodžius „kelių dalyvių“, vietoje žodžio „tiekėjas“ rašyti žodį „dalyvis“.</p> |
| 29 | 39 straipsnio 7 dalies 1 punktas:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Siūloma keisti 39 straipsnio 7 dalies 1 punktą                                                                                 |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>„7. Perkančioji organizacija, norėdama priimti sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo, turi:</p> <p>1) pagal pirkimo dokumentuose nustatytus vertinimo kriterijus ir tvarką įvertinti pateiktus dalyvių pasiūlymus ir nustatyti preliminarį pasiūlymų eilę (išskyrus atvejus, kai pasiūlymą pateikti kviečiamas tik vienas tiekėjas arba pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas).“</p> | <p>išbraukiant žodžius „kai pasiūlymą pateikti kviečiamas tik vienas tiekėjas arba pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas“, nes:</p> <p>a) Tuo atveju, jeigu pasiūlymą būtų kviečiamas pateikti vienas tiekėjas, o jis pasiūlymo nepateiktų, perkančioji organizacija negalėtų nustatyti preliminarios eilės, nes nebūtų nei vieno dalyvio.</p> <p>b). Visais atvejais preliminari eilė nenustatoma, jei perkančioji organizacija gauna tik vieną pasiūlymą.</p> |
| 30 | <p>49 straipsnio 4 dalies 4 punktas:</p> <p>„...Be to, kvietime pateikti pasiūlymus turi būti ši informacija:</p> <p>4) kokius perkančiosios organizacijos nustatytus dokumentus turi pateikti tiekėjai apie savo kvalifikaciją;“</p>                                                                                                                                                 | <p>Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 47 straipsniu bei 49 straipsnio 1 dalimi pateikti pasiūlymus yra kviečiami tik tie tiekėjai, kurie praėjo kandidatų kvalifikacinę atranką. Taigi, Įstatymo 49 straipsnio 4 dalies 4 punkte yra tam tikras prieštaravimas: įvertinus tiekėjų kvalifikaciją reikia jų prašyti vėl pateikti kvalifikaciją įrodančius dokumentus. Siūloma atsisakyti esamos Įstatymo 49 straipsnio 4 dalies 4 punkto redakcijos.</p>           |
| 31 | <p>54 straipsnio 2 dalis 3 punktas:</p> <p>„...Be to, kvietime dalyvauti dialoge turi būti nurodyta:</p> <p>3) kokius perkančiosios organizacijos nustatytus kvalifikaciją įrodančius dokumentus turi pateikti tiekėjai.“</p>                                                                                                                                                         | <p>Siūloma atsisakyti esamos Įstatymo 54 straipsnio 2 dalies 3 punkto redakcijos, nes atlikus kvalifikacinę atranką remiantis 53 straipsniu vėl prašyti pateikti kvalifikaciją įrodančius dokumentus pagal 54 straipsnio 1 dalį nėra tikslinga.</p>                                                                                                                                                                                                              |
| 32 | <p>58 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 ir 4 punktai</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>Siūloma suvienodinti sąvokų vartojimą: rašant apie derybų procedūrą 58 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose vartojama sąvoka „tiekėjas“, o 58</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose vartojama sąvoka „dalyvis“.                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 33 | 65 straipsnio 1 dalis:<br>„Perkančioji organizacija gali taikyti elektroninius aukcionus atlikdama pirkimą atviro, riboto konkurso arba skelbiamų derybų, esant šio įstatymo 55 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytai sąlygai, būdu. Elektroninis aukcionas taip pat gali būti taikomas atnaujinant varžymąsi tarp preliminariosios sutarties šalių, kai preliminarioji sutartis sudaryta su keliais tiekėjais ar sudarant sutartį pagal dinaminę pirkimo sistemą“ | Įstatymo 65 straipsnio 1 dalyje pateikiama klaidinga nuoroda į 55 straipsnio 1 dalies 1 punktą. Atkreiptinas dėmesys, kad 55 straipsnyje nėra 1 dalies.                                                                                                                                                                                                    |
| 34 | 68 straipsnio 2 dalies 2 punktas:<br>„projekto konkurso laimėtoją, laimėtojus ar dalyvius numatyta apdovanoti prizais ar kitaip atsilyginti už dalyvavimą. Šiuo atveju perkančioji organizacija turi teisę paslaugų pirkimą tęsti neskelbiamų derybų būdu, į derybas pakviesdama projekto konkurso laimėtoją arba visus laimėtojus (pirmąsias vietas užėmusius dalyvius).“                                                                                          | Siūloma vietoje žodžio „dalyvius“ rašyti žodį „tiekėjus“. Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 5 dalimi, „dalyvis – pasiūlymą pateikęs tiekėjas.“ Šiuo atveju nėra pasiūlymų, o yra projektai ir planai, kaip nustatyta Įstatymo 68 straipsnio 2 dalyje.                                                                                        |
| 35 | 69 straipsnio 1 dalis:<br>„Kandidatų pateiktus planus ar projektus vertina perkančiosios organizacijos arba įgaliotosios organizacijos sudaryta vertinimo komisija (žiuri). Jai perkančioji organizacija privalo suteikti visus įgaliojimus, reikalingus planams ar projektams vertinti ir laimėtojams                                                                                                                                                              | Vietoje žodžio „Kandidatų“ siūloma rašyti žodį „Tiekėjų“, nes ne visais atvejais vėliau būna vykdomos neskelbiamos derybos. Tuo atveju, kai vėliau nevykdomos derybos, tiekėjų kandidatais vadinti netikslinga.<br>Vietoje žodžių „su projekto dalyviais“ siūloma rašyti žodžius „su projektus pateikusiais tiekėjais“. Pagal Įstatymo 2 straipsnio 5 dalį |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | nustatyti. Vertinimo komisiją turi sudaryti su projekto dalyviais nesusiję fiziniai asmenys.“                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | „Dalyvis – pasiūlymą pateikęs tiekėjas.“<br>Projekto konkurse nėra pasiūlymų, o yra projektai ir planai.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 36 | 69 straipsnio 2 dalis:<br>„Vertinimo komisija sprendimus priima savarankiškai. Vertinami tik anonimiškai pateikti planai ar projektai (vertinimo komisijos nariai gali sužinoti, kas pateikė pasiūlymus, tik komisijai priėjus prie bendros nuomonės ar priėmus sprendimą dėl geriausio plano ar projekto).“                                                                                                                | Siūloma vietoje žodžio „pasiūlymus“ rašyti žodį „projektus“.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 37 | 86 straipsnio 2 dalis:<br>„...Viešųjų pirkimų tarnyba per 3 darbo dienas išsiunčia skelbimus spausdinti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ ir paskelbia Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Skelbimas perkančiosios organizacijos tinklalapyje, kitur internete, leidinyje ar kitomis priemonėmis negali būti paskelbtas anksčiau negu „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ | Šio straipsnio dalies reikalavimo neįmanoma įgyvendinti. Atsižvelgiant į papildomą laiką, reikalingą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ šį skelbimą sumaketuoti, parengti, į šio leidinio periodiškumą, neabejotinai anksčiau bus paskelbta Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Tačiau Įstatymo 86 straipsnio 2 dalis privalomai įpareigoja anksčiau paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. Tad vienas iš dviejų pažeidimų neišvengiamas:<br>I) bus pažeidžiamas trijų darbo dienų terminas dėl paskelbimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje; arba<br>II) bus pažeidžiamas antrasis reikalavimas, nes Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje skelbimas bus paskelbtas anksčiau, negu „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. |



|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 38 | 92 straipsnio 2 dalis nustato, kad Perkančioji organizacija, priėmusi sprendimą pirkti prekių, paslaugų ar darbų neskelbdama apie pirkimą pagal įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 1, 2 ir 6 punktų, 4 dalies 1 punkto, 5 dalies 1, 2, 4 ir 5 punktų, 6 dalies 1 punkto, 7 dalies 1 punkto sąlygas apie tai privalo paskelbti informacinį pranešimą. | Siūloma atsisakyti informacinių pranešimų šiais atvejais:<br>1. Įstatymo 92 straipsnio 3 dalies 1 punktas (kai skelbtame pirkime nebuvo gauta paraiškų ir pasiūlymų)<br>2. 92 straipsnio 3 dalies 2 punktas (kai skelbtame pirkime visi pasiūlymai neatitiko pirkimo dokumentų reikalavimų arba buvo pasiūlytos per didelės, perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos).<br>3. 92 straipsnio 7 dalies 1 punktas, kuriame nurodyta, kad tokia pirkimo sutartis gali būti sudaroma tik su tuo tiekėju, su kuriuo buvo sudaryta pradinė pirkimo sutartis. |
| 39 | 92 straipsnio 3 dalies 1 punktas ... pirkimas, apie kurį buvo skelbta neįvyko, nes nebuvo gauta paraiškų ar pasiūlymų...                                                                                                                                                                                                                          | Viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje numatyta, kada prasideda pirkimas, o 7 straipsnio 2 dalis numato pirkimo pabaigą. Taigi, jei buvo pirkimo pradžia ir buvo pirkimo pabaiga, tvirtinti, kad pirkimas neįvyko, nėra nelogiška.<br>Siūloma 92 straipsnio 3 dalies 1 punktą išdėstyti taip:<br>„1) pirkime, apie kurį buvo skelbta, nebuvo gauta paraiškų ar pasiūlymų;“                                                                                                                                                                          |

## **PRIEDAS NR. 2**

### **Nestruktūrizuotas interviu**

#### **Ekspertui pateikti klausimai**

1. Kaip vertinate dabartinę viešųjų pirkimų sistemos būklę?
2. Ar viešieji pirkimai Lietuvoje pakankamai detalai reglamentuoti?
3. Ką pakeistumėte dabartiniame viešųjų pirkimų norminiame reglamentavime?
4. Kaip vertinate naujoje Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijoje įtvirtintus įstatymo pakeitimus?
5. Kurių Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų taikymas praktikoje kelia daugiausiai problemų?
6. Ar viešųjų pirkimų ginčų sprendimo sistema užtikrina pagrindinių Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintų principų įgyvendinimą? Ką galima pakeisti?

Magistrinis darbas baigtas 2008-12-19